

Z a d e e w a . K a l p a

M a h r t i n a L u t t e r a

m a s a i s k a t k i s s i s ,

isfickts un isftaidrohts

ar swehtu rakstu wahrdeem

un ar leela karkissa palihgu,

L a t w e e s c h u D e e w a d r a n d s e h m

dabwahis

par atfiskhanas un tizzibas apstiprinatshan.

R i h g a ,

drickhts pee Krohna grabmatu dricketojs.

1844.

[Faint handwritten text in a cursive script, likely Latvian, covering the left page of the book. Some legible words include '16 April 1846', '1846', and 'Barns'.]

10
Drihw drikkēht,

ar to sinnu; ka no schihs grahmataš, kad buhs isdrikketa, tīf gabbalu us šcheien buhs atstelleht, zik pehz likkumeem waijaga.

Rihgā, 20tā September mehn. deenā 1844tā gabbā.

Dr. C. E. Napieršky,
drikkējamu grahmatu pahrluhtotajš.

№ 1769. } Gegen den Druck dieser Schrift ist von Seiten des liv-
ländischen Evangelisch-Lutherischen Provinzial-Consisto-
riums, nach vorläufiger Durchsicht nichts einzuwenden.

Riga, den 11. September 1844.

R. J. Samson,
Präses.

Secretair Fliedner.

I J. Logijjas fakultātes
b. l. l. ka

№. 1587

Mihki brahti un tizzibas-beedri!

Juhs no masahm deenahm mahzijuschees Mahrta
Luttera ta Deewa = kalpa masu laikiffi jeb behrna
mahzibu. Tē jums nu to paschu eedohdam isreiktu
un isskaidrotu ar rakstu-wahrdu peelikšchanu. Ra-
pehz tā darram, kahdu labbumu ar to jums doh-
majam gahdaht, to ar mas wahrdeem isteikim.

Kā Mahrta Luttera laikōš bijis, zitteem no jums
gan buhs sinmāš. Prohti ar laiku ta skaidra Deewa-
mahziba, kā no pascha muhsu kunga un pestitaja Je-
sus Kristus bija mahzita un no apustuleem un preezas,
mahzitajeem svehtoš rakstoš eelikta, zaur zilweku un
Deewam schehl zaur paschu winnu gannu un mahzi-
taju negantibu bija tā kā pasudduff. Patti gruntes-
mahziba, ka zilweks netohp taisnohts zaur banšlibas-
darbeem bet zaur to tizzibu Jesus Kristus (Galat. 2,
16) un ka mums no tahš tizzibas taisnoseem meers irr
pee Deewa zaur muhsu kungu Jesu Kristu (Reem.
5, 1), patti schi gruntes-mahziba bija wiffai pamesta un
aismirsta. Turpretti laudim bija leela pakauschana us
gaweschana un meefas-mehrdeschana, us svehktu
zilweku mirronu = kauleem, us staigalashana pee
svehctahm weetahm, us klannishana preeksch sveh-
tahm bildehm un us schahdahm tahdahm-zittahm ahri-
gahm darboschana, bija leela pakauschana us grehtu-
peedohschanas = simehtem, ko tas bissapu = jeb mahzi-
taju-wirsneeks, pahwestis wahrda, likke pahroht, ar to
no nabbageem laudim naudū iswillinadams, ko winsch
lepni dsihwodams un augstas gohda-ehkas zeldams teh-
reja, itt kā zittfahrt Egiptes = kehnini nabbagu Israēla-
lauschu sweedrus bija apehduschi. Zumprawai Mah-
riai un svehctem zilwekem, ko tee paschi ferw par pahli-
geem bija isdohmajuschi, un arri winnu ismahletahm bil-
dehm tee — skaidreem rakstu-wahrdeem pretti — kalpoja

ar luhgschanahm un dahwanu = nehfaschanahm, — un pascham tam weenigam fungam kalpoht tee gan drihs ne dohmaht nedohmaja. Za kunga eestahdischanas tee bija pahrgrohsfijuschi, swehta wakkarehdeena bikkeri atraudami wisseem zitteem un preestereem ween itt ka kahdeem ihpascheem Deewa-behrneem to taupidami. Turpretti tee bija dauds un daschadas neeka = eestahdischanas eezehluschi, — tee nepatahwe mahzitajeem lauliba eedohtees, lai gan pats apustuls Pehters bija bijis laulahs wihrs, tee turreja Deewa-wahrduš sweschâ nefaprohtamâ wallodâ u. t. pr. — Kad wiffas tahs zilwezigas walschku = mahzibas gribbetu peeminneht, ar fo to brihdi laudis apmahniya, tad dauds buhtu fo runnaht. Un wiff tas lauschu-wirfneekem un waddoneem jo labbi isdewahs tadeht, ka tee swehtus rakstus no zilweku = azzim paslehye un saprohtamâ wallodâ tohs pahrtulfoht ne ka nepatahwe. Za tad nabbagi nemahziti laudis neschehligâ tumfiba tikke turreti un wahrdsinati un paschi tee, kas labpraht un no wiffas firds tam weenigam Deewam buhtu gribbejuschi kalpoht, ihstenu zellu nemahzeja atrast.

Tad Deews tohs laikus tahs nesinnaschanas pahrsfattijis un par saweem allodameem behrneem apschehlobamees iswedde Mahrtingu Lutteru, nabbagu semnu lauschu behrnu, us skaidru ewangeliuma-mahzibu. No swehta Garra dsihts un sataishts schis atklahje wiffas mahnu, wiltus = un neeka = mahzibas, ar swehtu drohschibu stahweja pretti wiffam tam leelam pulkam, kas winnam usmahzahs gan ar warras = darbeem beedinadams, gan ar wiltus = sohlischanahm labbinadams. Pehz tizzibas isskaidroschanas un swehtu rakstu isschastichanas winsch neapnizzis strahdaja mahzidams un dauds grahmatas farakstidams, fo taggad wehl augsti zeeni. Bet wiffuwairak par to winnam jayateiz, ka winsch wiffu bihbeli pahrtulfoja laudim saprohtamâ wallodâ un ka ta ka ferdi un kohdoli no bihbeles isnem-

dams farakstija masu katkissi jeb behrnu = mahzibu, no ka dauds tuhstoschas un tuhstoschas dwehseles smehluschahs ewangeliuma skaidru atsihschanu. Tanni paschâ laika winsch arri farakstija leelu katkissi, tas irr plaschaku galwas = gabbalu isskaidroschanu. — Uk zil leels preeks tobrihd bija laudim, kad tahda gaisma winneem atspihdeja! — Ra tee Deewa ewangeliumu no jauna winneem dahwatu mahzeja sanent itt ka preezas-mahzibu, itt ka Deewa spehku par pestichanu ifkatram kas tizz! — Ra tee turreja wiffu par neeku un par suhdeem, ka tee rik Kristu Jesu warretu mantohht, kas tik ilgi preeksch winnu azzim itt ka apflehpts bija palizzis! Ra tee preezigi islehye sawas affinis ewangeliuma-tizzibai par labbu, un paschâs ugguns-leefnâs — jo tee breefmigi prettineeki Deewam schehl ar sohbini un ugguni prett winneem trakfoja — ar dsesnahm slaweja to Deewa = schehlstibu, kas winneem bija atspihdejust!

Nu irr, mihti tizzibas-beedri, wairak ka trihs funts gaddi, ka arri muhsu tehwu = semmê Mahrtinga Luttera wahrdi atskanneja, ka arri Latweeschu tautai skaidra tizzibas-mahziba palikke sluddinata, — jo Latweeschi to brihd eefsch wezzeem Kattofu-mahneem tapatt bija noflihschi ka wiffi zitti. Gefahkumâ skaidrakas tizzibas sluddinaschana bija wahja gan. Bet no ta brihscha, ka zaur gohdigu mahzitaju gahdaschanu swehtas grahmatas Latweeschu wallodâ bija pahrtulfohtas ar laiku wezja tumfiba suddin sudde un scho reis skaidra Deewa-wahrdu = sluddinaschana un bihbeles un zittas labbas grahmatas, fur Deewa = mahziba eefschâ, gohds Deewam muhsu widdu netruhst. Bet woi atsihschanas arri netruhst? — To Deewam schehl leelibt wis nedrihstam. Mums ta leekahs, ka wehl ittin leels pulks rohdahs muhsu braktu starpâ, pee ka kohri wahjas atsihschanas un ka tikpatt leels pulks, kas par to Deewa = schehlstibu, kas winneem eedohta, pawiffam mas behda, warr buht kahrdinaschanas laika to lehti wiffa

atneftu. Nu tomehr leelaka fohdiba, leelaks pohstis pee zilwekeem newarr buht par to, fa Deewa scheblastibu neatsihst un zeena gohda neturr. Tadeht muhsu pestitajam bija jaranda par Jerusalemes eefsihwotajeem, — lai Deews nedohd, fa winpam arri par muhsu semmes behrneem jarand!

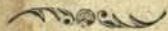
Mehs nu, mihli draugi, Mahrtna Luttera masu katkiffi Latweescheem ar leelaka katkiffa palihgu tufkobami pee to gribbejuschi peepalihdseht, lai muhsu widdu wairak atsihst, kahdu swehtibu Deews mums peeschfihris zaur skaidru ewangeliuma mahzibu.

Sawa laika pats Lutters scheloojees, fa effoht tahdi laudis, kas katkiffi mas zeenijoht, dohmadami, fa ar sawu gudribu baggati warroht isift. Teem tahdeem winsch fakka: es arr esnu mahzihstis wihrs un mahzitais, — warr buht, fa wairak mahzijeos par wisseem teem, kas sawa gudriba tik warren drohschi un leeligi. Tomehr man jadarra wehl allasch ka behrnam, man ifdeenas wehl, zil ween wallas gabbas, jafkai bausli un tizzibas = lohzecki u. t. pr. un wehl tohs wissai isgudroht neesnu spehjis, wehl allaschin man behrnu = mahziba wairak jamahzahs.

Tad nu, tizzibas, beedri, lai mehs nepaleekam ne leeligi, ne kuhtri, ne arri nepateizigi par to Deewa schelastibu, kas mums irr ustizzeta. Zellajeet scho grammatinu ar apdohmu, jo mehs paneminamees galwoht ar preezigu tizzibu, fa jums tur wairak labbuma atlehs, ne fa no zilwezigahm fohlischanahm un leelischanahm lai kahdahm buhdamahm.

Dsenneetees papreekschu pehz Deewa walltibas un pehz winna taisnibas, tad jums wissas schihis leetas tiks peemestas.

Bet tas, kas wairak spehj darriht par wissu, fo mehs dohmasam jeb luhdsam, tas lai pasarga juhsu firdis un dohmas eefsch Kristus Jesus muhsu kunga. Amen.

Pamahzischana par katkiffi.

1) Kas irr katkiffis?

Katkiffis irr pamahzischana par fristigu tizzibu, zil ifkatram fristigam zilwekam sinnahst wajaga.

Mahrtnsch Lutters fakka: kas katkiffi jeb behrnu-mahzibu neproht, to newarr peeskaitiht pee fristigeem landim ne arri peenemt pee swehta wallarina; itt ka ammatueeku, kas sawu ammatu neproht, par pilnu newarr turreht.

1 Peh. 3, 15. Effect allaschin gattawi us aifbildin-schanu ifkatram, kas atbildeschanu prassa no tahs zerribas, kas irr eefsch jums, ar lehnibu un bihjaschanu.

2) Ka tab mehs us scho katkiffi warram tizzetees?

Ne tadeht, fa tas no Mahrtna Luttera farakstihst, jebchu winsch bija gan pateefigs Deewa-wahrdu mahzitais, bet tadeht fa wissas katkiffa mahzibas no swehteem raksteem isnemtas.

3) No fa mehs noprohtam, fa muhsu swehtis rakstos, tas irr muhsu bihbeles grammatu, pateefigi Deewa-wahrbi eefschu?

Virma kahrtu: no ta, fa Deewa-wihri, praweeschi, apustuli un preezas = mahzitaji tohs farakstijuschu zaur swehta Garra dshschanu.

2. Peh. 1, 21. Za praweeschu = mahziba zittkahrt neirr notikusi zaur zilweka gribeschanu, bet tee swehti Deewa-zilweki irr runnajujschi dshhti no ta swehta Garra. Ebr. 1, 1. Deews daschu reisi un daschabi wezzos laikos us teem tehweem runnajiis zaur teem praweescheem, irr runnajiis schinis pehdigas deenas us mums zaur to Dehlu. Ruhf. 10, 16. (Jesus fakka us saweem mahzeckem): kas juhs dsird, tas manni dsird, un kas juhs nizzina, tas manni nizzina, bet kas manni nizzina, tas nizzina to, kas manni irr suhtijis. Ruhfo arr: 2 Tim. 3, 16. Reem. 15 4. 1 Tess. 2, 13. Matt. 10, 20.

Dhtra kahrtu: Zilweku gudriba to newarreja padarriht, fa swehtis rakstos nahkofchas leetas papreeks-

schu fluddinatas, kas pehz dauds simteem gaddeem teescham ta notiffuschas, un zilweku atsihschana mums nemahzeja parahdiht Deewa schehlastibas padohmu pehz zilweku pestischanas, ko mehš zittur neatrohdam ka swehtos rakstos ween.

Jahn. 5, 39. (Jesus fakka:) Meflejeet rakstos, jo juhs schheetat tur eefschâ muhschigu dschwibu dabbuht un tee irr, kas no mannim leezibu dohd. Apust. darb. 10, 43. Schim (Jesus) wiffi praweefchi leezibu dohd, ka zaur winna wahrdu ikweens, kas eefsch winnu tizz, greku=peedohschanu dabdu. 18, 28. 2 Tim. 3, 14—17. Pateez eefsch ta, ko tu effi mahzijeos un kas tewim irr ustizzehts, sinnadams, no ka tu to effi mahzijeos un ka tu no masahm deenahm tohs swehtus rakstus sinni, kas tew warr gudru darriht uf to debbespreeku zaur to tizzibu, kas irr eefsch Kristus Jesus. Wifs raksts, no Deewa eedohts, irr arri derrigs pee mahzischanas, pee pahrlleezimafchanas, pee norahschanas, pee pamahzischanas, kas irr eefsch taifnibas, ka tas Deewa-zilweks irr pilnigs, pee wiffa labba darba pilnigi sataifhts.

Treschâ kahrtâ: Pats swehtais Gars teem, kas swehtus rakstus ar Deewam padohstu un paklausigu prahtu lassa, leezibu dohd winnu firdis, ka tee irr Deewa pateefiba.

1 Jahn. 5, 6. Luf. 24, 32. Ebr. 4, 12. Deewa wahrds irr dsihws un spehzigs un affats, ne ka kahds abejâ puffe greefigs sobbins un speeschahs zauri lihds pahrschirshanaï tahs dwehfeles un ta garra, to lohjeku un smahsenu un irr sohgis to dohmaschenu un firdsapnemshenu. Dahw. ds. 119, 130. 2 Pehr. 1, 19. Mums irr to praweefchu wahrds, kas irr jo strips un juhs darrat labbi to wehrâ nemdani itt kâ spihbedamu swezzi tumschâ weeta, teefams ta deena aust un ta rihta-swaigfne uslezj juhsu firdis.

Zerrortâ kahrtâ: No apustulu laikeem lihds muhsu deenahm zaur tif dauds gaddu-simteneem friffiga draudse scho paschu bihbeli, ko schodeen turram, paschwigi atsinnust par pateefigeem Deewa-raksteem.

Ebr. 2, 3, 4. Kâ tad mehš isbehgsim par tahdu pestischanu nebehdadami? Kas fahfusi fluddinata tapr zaur to lungu, uf mums irr apstiprinata zaur teem, kas to dsirdejuschî; kurrai Deews leezibu irr dewis ar fihmeem un brif-

numeem un daschadeem spehkeem un isdallishanu ta swehta Garra pehz sawa prahta.

4) Woi tad zittur nekur sinnas newarram dabbuht par pateefigu kristigu tizzibas-mahzibu, ka swehtos rakstos ween?

Tahdas drohschas pateefigas sinnas, uf ko dsihwojht un mirstoht warram stahweht, mehš zittur nekur newarram dabbutees, ka ween swehtos rakstos. Irr nu gan laudis, kas uf to teepjahs, ka effoht wehl zittas Jesus mahzibas rakstos neeeliktas, kas zaur zilweku stahstifchanahm no pirmeem laikeem lihds patt muhsu deenahm weenumehr effoht sinnamas paliffuschas, ko aplam sauz par neufrakstiteem Deewawahrdeem. Bet tahdas mahzibas, kas uf muttes leezibahm ween stahw, mehš nekâ newarram turreht par Deewa wahrdeem, bet tiffai par zilweku stahstifchanahm.

Jo pirmâ fahrta: Ikweens zilweks sinna, ka tahdas runnas, kas zaur dauds zilweku muttehm eet, weenadas nepastahw, bet gallâ pawiffam zittadas parahdahs, ne ka eefahkumâ bija runnatas. — Tâ jau paschi apustuli sawâ laikâ usgahje, ka tee wahrdi, ko winni bija runnajuschî, paliffe pahrgrohsiti no nepateefigeem mahzitajeem un tadehl sawos rakstos zeeti peefohdinaja, lai no wiffahm sweschahm mahzibahm fargotohs, kaut gan pats engelîs no debbesim nahzis tohs fluddinatu.

Lufko Gal. 1, 8. 1 Tim. 6, 3—5. 20. 1, 3, 4. 4, 7.

Dhtrâ kahrtâ: Kas ween pehz pateefigas kristigas tizzibas un pehz muhschigas labklahschanas mums sinnahht waijadfigs, to wiffu swehtos rakstos faldri isteiktu atrohdnam, tâ ka mums zittu sinnu nupawiffam newaijaga.

Treschâ kahrtâ: Kur tomehr zilweku liffkumus un gudroschanas tahdâ paschâ woi wehl leelakâ gohdâ turr ne ka Deewa wahrduš rakstos, tur ewillahs dauds nelabbas mahzibas, kas zilwekus no Deewa pateefibas un no weeniga dsihwibas-jetta nogreesch,

winnu firdis fajauz un prahthu aptumscho. Tã eeksch kristigas draudses bija Mahrtna Luttera laikds, kamehr schis Deewa kalps muhs mahzjies, zilweku pasakku gruhtu nasti atnest un pee Deewa wahrdeem ween turretees.

5) Rahdãs daktãs bihbeles-grahmata irr eedallita?

Wezzã un jaunã testamẽtẽ, jeb wezzas un jaunas derribas grahmatã. Par derribas grahmatãh winnas tadeht nosauktas, ka eeksch winnahm mums tahs derribas atrohdamas, ko Deews ar zilweku behrneem ezehlis.

6) Kas tab wezzas derribas grahmatã atrohdamas?

Wissu tee praweeschu-raksti, kas preeksch Kristus peedsimschanas rakstiti, kur warr mahzitees, kã Deews wissu pasauli un zilwekus raddijis, kã tohs waddijis, kahdu derribu ihpaschi zaur Mohsu ar Israëla-behrneem zehlis, un kã us jaunu derribu eeksch Kristus zilwekus rahdijis un fataifijis.

7) Rahdas grahmatas peederr pee wezzas derribas raksteem?

1) Likkumu- un stahstu-grahmatas, tas irr: peežas Mohsus-grahmatas, Josuiis, Sohgu, Ruttes grahmatã, diwas Samuëla, diwas Kehninu, diwas Laiku-grahmatas, Esras-, Neemijas- un Esteres-grahmatã.

2) Mahzibas-grahmatas, tas irr: Jhãba, Dahwida-dseefnu, Salamana fakkamu-wahrdu, Salamana mahzitaja, Salamana augstas dseefmas-grahmatã.

3) Praweeschu- jeb papreeksch-fluddinaschanas-grahmatas, kur peederr Esaijas, Jeremijas ar Jeremijasa raudu-dseefnu, Ezekiëls un Daniels, ko par leeleem praweescheem nosauz, tadeht ween, ka leelakas grahmatas sarakstijuschi, un tee masaki praweeschi Dsejus, Joëls, Amos, Obadijas, Jonas, Mikus, Makums, Abakus, Zewanijas, Aggajus, Zakarijas, Malakijus.

8) Rahds peelikkums wehl useetams pee wezzas derribas raksteem?

Tahdas grahmatas, kas swehteem Deewa-raksteem no swehta Garra eedohteem gan naw lihdsi turramas, tomehr derrigas lassichanai, tapehz ka mums sinnu dohd par to laiku, kas pehdigu wezzas derribas praweeschu un Kristus peedsimschanas starpã kriht, un ka arri zittas labbas mahzibas par gohdigu un deewabihjigu dshwoschanu tur eekschã. Tur peederr Juhdites, Salamana gudribas, Tobijas, Sibraka, Bahruka, diwi Makabæeru-grahmatas, gabbali pee Esteres un Danijeta grahmatãh un Manassus luhgschana.

9) Kas jaunas derribas-grahmatã atrohdamas?

Tee raksti, kas mums sinnu dohd par to derribu, ko Deews zaur muhsu kungu Jesu Kristu ar wisseem zilwekeem ezehlis. Eeksch tahm tschetrahm ewangeliuma-grahmatãh, ko Mattæus, Markus, Lufkas un Jahnis apustuls sarakstijuschi, mums tahs sinnas par paschu muhsu kungu Jesu Kristu no winna peedsimschanas lihdsi debbes-braukschanai un paschi winna swehti wahrdi; eeksch Apustuku darbeem mums tee stahsti par kristigas draudses wispirmeem laiteem un ihpaschi par Pehtera un Pahwita apustuku darbeem. Eeksch apustuku grahmatãh mums irr mahzibas par kristigu tizzibu un dshwoschanu. Tur peederr Pahwita apustuka grahmatã us Neemereem, diwas us Korintereem, weena us Galatereem, Ewesereem, Wihlippereem, Koloffereem, diwas us Tessalonikereem, diwas us Timotõu, weena us Titu, weena us Wihlemonu, diwas Pehtera, trihs Jahnã grahmatas, weena grahmatã us Ebreëkeem, weena Jehkaba un weena Juhdasa grahmatã. Pehdiga irr Jahnã parahdischanas-grahmatã par Kristus un Kristus-tizzibas uswarreschanu.

10) Kahda starpiba irr starp wezzas un jaunās derribas?
 Abbas irr Deewa dohtas, bet wezzā derribā irr ta fataifischana un papreefsch-fluddinaschana, jaunā ta peepilbischana, wezzā to nahkamu leetu ehna, jaunā tas pilnigš gaischums. Lufko Ebr. 8, 6 — 13. 10, 1. Koloff. 2, 17.

11) Kā wehl to warr eedalliht, kas mums bihbeles-grahmatā mahzihts?

Bauslibā un ewangeliumā jeb preezas-mahzibā. Bausliba mums parahda, ko tas swehtais Deews mums parwehle un no mums kahro un schi wissu-wairak atrohdamā wezzas derribas grahmatā. Preezas-mahziba mums parahda, ko Deewa schehlastiba mums fataifijust un mums dahwa un to wissuwairak atrohdam jaunās derribas grahmatā. To wezza derriba eefsch to stahw, ka Deews teem ween swehtibu fohla, kas winna bauftus peepilda, bet jauna derriba eefsch to, ka winsch wisseem teem to muhschigu dschwoschanu dahwa, kas tizz eefsch Jesu Kristu.

Ja hn. 1, 17. Za bausliba irr dohta zaur Mohsu, ta schehlastiba un pateesiba irr notikkusi zaur Jesu Kristu.

12) Kahdā kahrtā muhsu katkiffi mahzibas irr listas?

Tanni paschā kahrtā, kurrā Deews zilweku-behrnus wedd pee atfischanas un pestifschanas. Prohti papreefschu listā ta bausliba, kas mums mahza atficht Deewa taisnibu un muhsu netaisnibu, pa tam ta tizziba eefsch Deewu Tehru, Dehlu un swehtu Garru, kā winsch mums parahdijees radditais, pestitais un swehtudarritais, pehdigi tee Deewa schehlastibas-padohmi, zaur ko tizzibā warram peenemtees un stipriatees, prohti Deewa luhgschana un tee abbi sakramenti, ko tas kungs sawai draudsei eestahdihts. Schee irr tee peezi gabbali, ko Mahrtinsch Lutterš katkiffi salizzis; tas festais gabbals par bikti, grehku-peedohschanu un mahzitaju-ammatu neilgi pehz winna peeliktš.

Pirmas mahzibas-gabbals.

Deewa-bausliba.

13) Kad Deews sawu bauslibu dewis?

Kad Deews eefahkumā zilweku pehz sawu gihmi raddija¹⁾, tas irr sew lihdsigu eefsch taisnibas un swehtibas²⁾, tad winsch zaur to paschu zilweka firdi sawu bauslibu eelizzis. Tadeht arri pehz grehku-frischanas no schihs eeradditas Deewa-bauslibas zilwekem wehl sinnamā firdi jeb firdsapsinnaschanā no ta, kas labs un launs³⁾, palikkusi atfischana, lai gan wahja buhdama.

¹⁾ Lufko 1 Mohf. 1, 27. ²⁾ Ewef. 4, 24. ³⁾ Keem. 2, 14, 15. Ja tee pagani, kam bauslibas naw, no sawas dabas darra pehz tahs bauslibas, tad schee, kurreem bauslibas naw, sew pascheem irr par bauslibu. Tee paschi tad parahda tahs bauslibas darbu eefam eerastitu winnu firdis, zaur to, ka winnu sinnama firds teem leezibu dohd un tahs dohmas jeb sawā starpā apfuhdsahs, jeb arridsan aifbildinajahs.

14) Kadeht tad Deews ihpaschu rakstitu bauslibu zaur Mohsu dewis?

Kad zaur grehku Deewa prahta atfischana sinnamā firdi lohti wahja un tumscha bija palikkusi¹⁾, tad Deews zaur schahdu bauslibu sawu prahtu gridbejis skaidri atklah²⁾, grehku pahrllezinah³⁾ un parahdiht, ka winsch pehz sawas taisnibas to nesohditu nepamettihš⁴⁾.

¹⁾ Keem. 3, 11, 12, 17. Dahw. bf. 119, 142. ²⁾ Galat. 3, 19. Par ko tad irr ta bausliba? Za to pahrfahpschannu deht irr peelikta, teekams ta sehla [tas apfohlhts pestitais] nahktu, kam ta eemantoschana bija apfohlta. ³⁾ Keem. 3, 20. Zaur bauslibu nahl grehku-atfischana. 5, 13. Lihds tai bauslibai tas grehts bija pasaulē, bet tas grehts netohy peelihdsinahs, kad bauslibas newaid. ⁴⁾ 5 Mohf. 27, 26.

15) Woi Mohsus bausliba wiszauri weenada?

Getsch Mohsus grahmatahm atrohдахs treijadi likkumi, ko Deews eezehtis Israēla-tautai. Pirm-

fahrtan winsch teem dewis liffumus pehz swehtas
 dschwoschanas, par to, kas labs un kas tauns Deewa-
 preekschâ. Tohs mehs atrohdam wissuwairak eelsch
 teem desmits hausteem, fo Deews dewis us kalna
 Sinai. Ohtrâ fahrtâ winsch teem dewis liffumus
 pehz ahrigas deewa = kalposchanas, pehz uppureem,
 preestereem, u. t. pr. Treschâ fahrtâ winsch teem
 dewis liffumus pehz Israëla tautas waldischanas un
 teefahm Kanaän = semmê.

16) Woi nu wissi schee liffumi arri mums wehl turrami?

Ne wissi. Prohti wiss tas, kas tikkai preeksch
 Israëla-tautu un pehz winnu dschwoschanas Kanaän-
 semmê nosazjihst, tas irr nozelt, kamehr Deews
 jaunu derribu ar wissahm zilweku-tautahm zehlis.
 Tapatt nozelt, kas peederr pee wezzas derribas ah-
 rigas Deewa-kalposchanas. Jo Jesus Kristus muhsu
 kungs neween ar sawu uppuri nozehlis wissus zittus
 uppurus, bet arri mums parahdijis, kâ Deews pee-
 sauzams garrâ un pateefibâ (Jahn. 4, 24.). Bet
 ta bausliba pehz swehtas dschwoschanas, fo Deews
 jau eefahkumâ zilweka firdi irr eerakstijis, ta neirr
 wis Israëla-behrneem ween dohta, bet wisseem zil-
 wekeem pastahwigi turrama.

Luhko: Apust. darb. 15, 7—11. Galat. 6, 15.
 Ebr. 9, 1—15. Jahn. 4, 19—24. Reem. 12, 1.

17) Kas irr wissas bauslibas ferde un kohdols?

Mihlestiba.

1 Tim. 1, 5. Tas galla-mehrkiis tahs pawehleschanas
 irr mihlestiba no schlihtas firds, no labbas apstarnascha-
 nas un beswiltigas tizzibas.

Luhk. 10, 26—28. Kâ stahw bauslibâ rakstihst, —
 kâ tu lass? — Un tas atbilbeja: tew buhs Deewu tawu
 kungu mihleht no wissas tawas firds un no wissas tawas
 dwehseles, un no wissa tawa spehka un no wissa tawa
 prahta un tawu turaku kâ sewi paschu. Tad winsch (Jesus)
 tam fazzija: tu pareisi effi atbilbejis: eij, darri to, tad tu
 dschwosi. Reem. 13, 10.

217 3 PAP 211

Virmais haupflis.

Es esmu tas kungs taws Deews, tew ne
 buhs zittus sweschus deewus turreht preeksch
 mannim.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu pahr wissahm leetahm
 bihteos, mihleht un us to zerreht.

18) Kas tas irr: Deewu turreht?

Mahrtinsch Lutters salka: tas irr taws Deews,
 no ka tu gaidees wissu labbu, pee ka tu twerrees
 wissas behdas. Tad nu Deewu sawu Deewu tur-
 reht, tas irr: no firds winnam tizzeht un us winnu
 palautees; us fo tawa firds tizz un palaujahs, tas
 irr taws Deews woi taws deeweklis. Tif pakrit-
 tuschu tautu nekur neuseet, kam neuhthu deewa-kal-
 poschana bijusi woi kahda buhdama. Tomehr to
 ikkatsr sew zehlis par Deewu, no ka tas gaidijees
 labbumu, palihdsibu un eepreezinaschanu. Bet schi
 ta leeta, ka winnu tizziba bija neeziga, taphehz ka
 us to weenigu Deewu nepalahwahs, bes ka teescham
 Deewa naw ne debbests ne semmes wirsi.

1 Kor. 8, 4—6. Mehs simam, ka elkadeews irr ne-
 neeka eelsch pafaules un ka nekahds zits Deews newaid,
 ka ween tas weenigs. Un jehschu irr, kas deewi tohp
 fauti tã eelsch debbests kã wirs semmes, — tã kã irr dauds
 deewi un dauds kungi, — tomehr mums irr weens Deews
 tas Tehws, no ka wissas leetas irr un mehs eelsch winna
 un weens kungs Jesus Kristus, zaur fo wissas leetas irr
 un mehs zaur winnu.

19) Kas tad ihsti irr elka = deewu = kalposchana?

Ja zilweks sawâ pahrwehrtitã tumsehã firdsprah-
 tã radditas leetas, prohti swaignes, isjirstus tehtus,
 akminus, kohkus, lohpus, dschwus woi mirruschus
 zilwekus, woi arri schahdus tabdus isdohmatus mel-
 lu-wahrdus kã Deewas gohda un peeluhds, itt kã
 darrija Israëla-behrni no Deewa atkahpdamees, un

2 2:90195 55

fà wehl darra paganu = tautas¹.) Zo mehs zittu neko nedrihftam pecluhgt, fa to weenigu Deewu ween²).

1) Reem. 1, 22. 23. 25. Lidamees gudri effoschi tee par getteem irr tappuschi un to gohdbu ta neisnizhiga Deewa irr pahwehrtijuschu eelsch kahdu gihmi, kas lihdsigs irr nihzigam zilwelam un putneem un tshertahjigeem lohpeem un tahrpeem; — kas to Deewa pateesibu irr pahwehrtijuschu mellös un tahs radditas leetas leelakà gohdà irr turrejuschi un tahn wairak kalpojuschu, ne fa tam radditajam, kas irr augsti teizam muhschigi. Amen. Lühko wehl Sah l. gudr. 13. Soh g. 2, 10—13. 1 Rehn. 16, 30—33.

2) Matt. 4, 10. Tew buhs pecluhgt Deewu tawu fungu un tam weenam kalpoht.

Mahrtinsch Lutters salka: Luhl, fà pee mums lihds schim notizis, kamehr mehs agli dshwojam appaksch pahwesta waldischanas. Kad kahdam sohbs eefahpejahs, tad bija jagawe un jakalpo swehtai Apolloniai par gohdu. Bija kahdam bailes no ugguns, tad winsch turrejahs pee swehta Labrentschwa. Kad kahds bihjahs no sebrgas, tad winsch ar swehtahm sohlschanahm nahze pee swehta Sebastiana woi Rokusa un zil wehl tahdas negantas besdeewibas, fur iffats sawas behdas few kahdu swehtu ismekleja par palihgu!

20) Kà Deews wehl ihpaschà peekikumà pee pirma baufla israkstiu woi isjirstu bildu pecluhgshanu aisleedstis?

2 Mohs. 20, 4. 5. Tew nebuhs sewim nekahdu isgreestu tehlu nedj kahdu lihdsibu darriht no ta, kas augscham debbesti irr, nedj no ta, kas uhdeni appaksch tahs semmes irr. Tew nebuhs preeksch winneem semmè mestees nedj teem kalpoht.

Ar to naw aisleegts bileds pakahrt paschàs swehtàs weetas par peeminneschanu woi par ispuschloshanu, bet aisleegta ween bildu = pecluhgshana un kalposhana.

21) Woi tad schinni baufli tahda rupja elka-deewu-kalposhana ween aisleegta?

Kas kaukshadu radditu leetu wairak bihstahs un mihle, ne fa Deewu, kas wairak us to zerre un pakaujahs, tas irr tikpatt labbi elkadeewu-kalps.

Mahrtinsch Lutters salka: tad nu gan lehti prattisi, fo schis bauflis proffa, probti: wissu zilwela firdi un tizzibu us Deewu ween un us zittu neneeku¹). — Daschs labb bohma

fa winnam Deews un gan, kad winnam tif naudas un mantas netruhft; us to pakaujahs, ar to leelahs tif drohschs, fa par zittu neweenu nebehdà. Luhl tam arr irr saws Deews, prohti manta un nauda, us fo ar wissu firdi tizzahs un schis deeweklis schinni pasaulè wissuwairak gohdahs²). — Tapatt, kas us to tizzahs un teepjahs, fa winnam leela gudriba, warra, draudsiha, gohds, tam gan arr irr saws Deews bet newis tas pateesigais Deews³). Zo atkal pee ta warr uokshrist, fa prahis tif leeligs, drohschs un lepnis, kad schee labbumi rohkà un tif bailigs, kad truhft woi wehjà aiseet.

1) Reem. 6, 16. Woi juhs nesinnat, kurrem juhs few paschus par kalpeem padohdat us paklauffshanu, ta pascha kalpi juhs effat? 2) Matt. 6, 24. Neweens newarr diwi kungeem kalpoht; jo tas weenu eenihdehs un ohtru mihlehs, jeb tas weenam peekersees un ohtru atmettihb. Juhs newarrat Deewam kalpoht un mantai. Wihl. 3, 18. 19. Koloff. 3, 5. 3) 1 Joh. 2, 15. Memiblejeet to pasauli, nedj to, kas irr pasaulè; jo kas to pasauli mihle, eelsch ta neirr ta Zehwa mihlestiba. Jerem. 17, 5. Tà salka tas kungs: nolahdehts irr tas zilweks, kas us zilwekeem pakaujahs un meesf eezelt par sawu eltoni un fa firds no ta kunga atkahpi. Dah w. dj. 146, 3. Jerem. 9, 23. 24. Tà salka tas kungs: weens gudrais lai neleelahs sawas gudribas pehz, weens stiprais lai neleelahs sawa stipruma pehz, weens baggats lai neleelahs sawas baggatibas pehz; bet kas gribb leelitees, tas lai leelahs eelsch ta, fa winsch manni pasihst un sinn, fa es tas kungs esmu, kas schelastibu, teesu un taisnibu darra wirs semmes. Salk. w. 3, 5.

22) Kahda elkadeewu-kalposhana pee zilwekeem wissuwairak atrohama, lai gan paslehpta?

Ta stahw firds lepniba, kad zilweks few paschu tà kà deewu turr, eelsch fewis leelidamees un taisnodamees, few paschu pah wissahm leetahm mihledams, sawu gudroschanu un gribbeschenu augstaki zeenidams par Deewa prahtu. No ta zeltahs wiss jits grehks un kaunums.

Reem. 2, 22. Sahr. 10, 12. 13. Tahs lepnibas eefahfums irr, kad zilweks no ta kunga atkahpjahs un kad winna firds no ta atstahjahs, kas winnu darrijis. Un tahs lepnibas eefahfums irr grehti un kas to dsenn, tas padarra negantas leetas, tapehz irr tas kungs brihnischtigas sohdbas pah teem lepneem weddis un leek tohs pehzgalla bohjà eet.

23) Kà zilwekam no tahdas pahrwehrtitas buhschanas buhs
iffargatees?

Zaur to, ka winsch few paschu aistleedj¹⁾ un paleek firbds-pasemmigs²⁾, atsihdams farwu neezibu un Deewa gohdibu³⁾, farwu grehka-pohstu un Deewa swehtu buhschanu⁴⁾, farwu nespehziibu⁵⁾ un Deewa spehku un mihlestibu⁶⁾, — ka wairs neschkeetahs patš effohts kas⁷⁾, bet wissu spehku un labbumu no Deewa ween gaidahs, Deewa rohtas few paschu un wissas leetas atwehledams⁸⁾.

¹⁾ Matt. 16, 24. (Jesus fazzija:) Ja kas labban man-nim grihb palkat nahlt, tam buhs aistleegt few paschu. Luf. 14, 33, 26. ²⁾ Dahw. ds. 119, 67. ³⁾ Pehi. 5, 5. Deews lepneem pretti turrahs, bet pasemmigeem winsch dohd schelastibu. ⁴⁾ Dahw. ds. 8, 5. Kas irr tas zilweks, ka tu winnu peeminni un tas zilweka dehls, ka tu winnu peemelle? ⁵⁾ 1 Kor. 4, 7. Kas tewim irr, ko tu nees dabbujis? — Un ja tu to effi dabbujis, ko tu leeles itt ka to nebhutu dabbujis? — ⁶⁾ 1 Mohf. 32, 10. ⁷⁾ 1 Sam. 6, 20. Kas warr pastahweht preeksch ta waiga ta kunga, scha swehta Deewa? ⁸⁾ Re em. 9, 20, 21. Bet, af zilwezim, kas tu effi, ka tu gribbi ar Deewu teefatees? Urrig kahbs darbs uf sawu meysteri fakka: Kapehzi tu manni ta effi darrijis? — Woi tad pohdneekam naw wakka par to mahlu, no tahs paschas pihtes pataisht zittu tranku gohdam un zittu negohdam? — Matt. 5, 36. Tu nespehji neweenu maitu baltu jeb melli taisht. 16, 26. Ko warr zilweks par sawas dwehseles atpirkschanu doht? ⁹⁾ Dahw. ds. 116, 12. ¹⁰⁾ 1 Kor. 15, 10. No Deewa schelastibas es fmu, kas es esmu. Luf. Jerem. 9, 23, 24. Dahw. ds. 103, 10, 11, 13. ¹¹⁾ Dahw. ds. 39, 10.

24) Kà zilweks teel pee pateefigas Deewa-atsihshanas?¹⁾

Newis zaur pasauligu gudribu un sapraschanu lai zik leelu buhdamu²⁾, bet kad zilweks zaur swehtu Garru paleek apgaismohts³⁾ un atgreests pee Deewa un Deewa-mihloschanas⁴⁾, kad sawa firbi paleek schelstihst⁵⁾, kad us Kristus wahrdu klausahs⁶⁾ un pehzi to darra.⁷⁾ Zo lai gan no pasaules raddischanas sahtoht Deews few paschu neapleezinatu naw pamettis⁸⁾, tad tomehr zaur grehku zilweki pa-

likfusch aptumschoti eeksch sapraschanas un swehchi no tahs Deewa dsihwibas.⁹⁾ (Ewes. 4, 17, 18.)

¹⁾ Jah. 17, 3. Schi irr ta muhschiga dsihwiba, ka winni tewi atsiht, to weenigu ihstenu Deewu un to, ko tu effi subtijis, Jesu Kristu. ²⁾ 1 Kor. 1, 20, 21. Kur irr tas gudrs? Kur tas rakstu-mahzitais? Kur irr schi laika dohmatneeks? Reggi Deews schahs pasaules gudribu irr darrijis par getkibu? Zo kad ta pasauke zaur sawu gudribu Deewu neatsinne eeksch tahs Deewa gudribas, tad Deewam irr patizjis, zaur getkigu sluddinaschanu tohs tijzigus darriht swehtus. Luf. 1 Kor. 3, 18, 19. Jah. 14, 17. ³⁾ 1 Kor. 2, 10 — 12. Bet mums Deews to irr parahdijis zaur sawu Garru, jo tas Gars ismanna wissas leetas, ir tohs Deewa dsikumus. Zo kufsch no teem zilwekem sinna, kas eeksch zilweka irr, ka ween ta zilweka gars, kas eeksch ta irr? Tapatt arribsan neweens nesinna, kas irr eeksch Deewa, ka ween tas Deewa Gars. Bet mehš neeffam to garru tahs pasaules dabbujischi, bet to garru, kas no Deewa irr, ka mehš warram sinnaht tahs leetas, ar kurrahm Deews muhs irr apdahwinajis. ⁴⁾ 1 Jah. 4, 16. Deews irr ta mihlestiba un tas eeksch mihlestibas paleek, tas paleek eeksch Deewa un Deews eeksch winna. Ewes. 3, 17, 18. ⁵⁾ Matt. 5, 8. Swehtiqi irr tee firbdschikstii, jo teem buhs Deewu redseht. ⁶⁾ Matt. 11, 27. Neweens to Dehlu pasihst ka ween tas Tehws, nei arri kas labban pasihst to Tehwu ka ween tas Dehls un kam tas Dehls to grihb sinnamu darriht. Luf. Jah. 1, 18. — 14, 9. ⁷⁾ Jah. 7, 16, 17. ⁸⁾ Reem. 1, 20. Zo winna nered-sama buhschana no pasaules raddischanas tohp nomannita un eerandsta pee teem darbeem, arri winna muhschigis spehts un deewiba, ta ka teem nekahda aishildinaschana naw. — Apust darb. 14, 17. Winsch tomehr fewi paschu neapleezinatu neirr pamettis, labbdaridams, no deb-bes mums leeu un augligus laikus dohdams, muhsu firbis ar barrika un ar preeku pildidams. Luf. Esaij. 48, 17. — 45, 18, 19. Ap. darb. 17, 27, 28. ⁹⁾ Sahl. gudr. 1, 4. Zo ta gudriba nenahl eeksch weenas blehdigas dwehseles un nemiht eeksch tahdam meefam, kas grehkeem irr padewuschahs.

25) Kahds kad nu muhsu Deews pehzi rakstu-mahzibas?

Winsch irr tas weenigais¹⁾, dsihwais²⁾, muhschigais³⁾ gars⁴⁾, kas irr patš gaischums⁵⁾ un pass-

mihlestiba ⁹⁾, tas wissu pilnigais ⁷⁾ un tadeht arri nepahrwehrsčams ⁸⁾, wissur flahrbuhdams ⁹⁾, wissu spehzigis ¹⁰⁾, wissinnadams ¹¹⁾ wissugudrs ¹²⁾, swehts ¹³⁾, taisns ¹⁴⁾, pateefigs ¹⁵⁾, ustizzigs ¹⁶⁾, labs un schehligs ¹⁷⁾, neisprobtams ¹⁸⁾ un tomehr klaiji parahdihis ¹⁹⁾ wisseem zilwekeem.

1) 5 Mohf. 6, 4. Tas kungs muhsu Deews, tas kungs irr weens. Luhko Mark. 12, 29. 5 Mohf. 4, 35. — 32, 39.

2) Jerem. 10, 10. Bet tas Deews kungs irr ta pateefiba, tas irr tas dšhwais Deews un weens muhsčigais kehnišch. Dan. 6, 26. 1 Tess. 1, 9. 3) Dahw. dsf. 102, 26—28. Tu effi zittfahrt to semmi dibbinajis un tahs debbesis irr taru rohku darbš. Tahs suddihš, bet tu pašahwesi, tahs sabils wiffas, kà weena drehbe, tu pahrwehrtišt tahs kà drahnas un tahs taps pahrwehrtišt. Bet tu paleezi tahds pats un tani gaddi nebeigfees. — 2 Peh. 3, 8. Weena deena preešch ta kunga irr kà tubkšofsch gaddi un tubkšofsch gaddi kà weena deena. Luhko: Esaij. 44, 6. 2 Mohf. 3, 13—15. Jah. par. 1, 8. Dahw. dsf. 90, 2—4. 4) Jah. 4, 24. Deews irr garš. Luhko: Apust. darb. 7, 48. — 17, 24, 25. — 1 Keh. 8, 27. 5) Jah. 1, 5. Deews irr gaischums un eelšch winna neir nekahda tumšiba. Luhko: 1 Tim. 6, 16. — Jah. 8, 12. 6) 1 Jah. 4, 16. Deews irr ta mihlestiba. 7) Matt. 5, 48. Jums buhs pilnigeem buht, ittin kà juhsu Tehws debbesis irr pilnigš. 8) Jehk. 1, 16. Pee ta Tehwa tahs gaismas neweena pahrmihšchana nebs pahrwehrsčanas ebna. Luhko Esaij. 54, 10. 9) Jerem. 23, 23. Neggi es esmu weens Deews, kas tabtu irr? Barr arribšan kas labban apšlehptas weetas twertees, ka es to neredsetu? — Neggi es to debbesi un to semmi peepildu? — salka tas kungs. Luhko: Dahw. dsf. 139, 7—10. Ap. d. 17, 28.

10) Dahw. dsf. 135, 6. Wišs, kas tam kungam gribbahš, to darra wišsch, debbesis un wirš semmes, juhrà un wiššš bšššums. — Dahw. dsf. 115 3. Luf. 1, 37. Dahw. dsf. 33, 9. 11) Ebr. 4, 13. Preešch Deewa nekahda rad-dita leeta irr neredsama, bet wiffas leetas irr plitkas un aisegtas preešch tahm azzim ta, no ka mehš runnam. Dahw. dsf. 139, 1 un tablat. Apust. dsf. 15, 18. 1 Sam. 16, 7. Matt. 6, 8. Dahw. dsf. 94, 9. Esaij. 29, 15. 16. Sahr. 16, 15—17. 12) Thj. 12, 13. Pee winna

irr gudriba un spehšs, tam irr padohms un šapraschana. — Reem. 11, 33. 34. Esaij. 28, 29. Dahw. dsf. 104, 24. Esaij. 40, 13. 14. 13) Esaij. 6, 3. — Dahw. dsf. 5, 5. Tu neessi tahds Deews, kam ta besdeewiba gribbahš; kas kauns irr, tas pee tewi nepaleef. — 1 Jah. 1, 5. — 1 Sam. 2, 2. 14) Dahw. dsf. 11, 8. Tas kungs irr taisns, wišsch mihle taisnibu, winna waigs usluhko to aifnu. — Dahw. dsf. 145, 17. — 7, 12. Reem. 2, 6. 11. 1 Peh. 1, 17. Kol. 3, 25. 15) 4 Mohf. 23, 19. Tas štiprais Deews neir zilweks, ka tas mellotu, nebs zilweta behns, ka winnani kas schehl buhtu. Buhtu wišsch to šaz-zijis un nedarrijis? Jeb runnajis un neturrejis? — Dahw. dsf. 33, 4. — 2 Kor. 1, 20. — 16) 5 Mohf. 7, 9. Tab nu tew buhs sinnaht, ka tas kungs tans Deews par Deewu irr, tas štiprais Deews, tas peetizzigais, kas derribu un schehlstibu turr lihš tubkšofscham augumam. — 1 Kor. 1, 9. — 2 Tess. 3, 3. — 2 Tim. 2, 13. — 17) Dahw. dsf. 34, 9. Baudait un redseet, ka tas kungs labs irr. — Dahw. dsf. 103, 8. Schehligs un lehnigš irr tas kungs, pazeetigš un no leelas schehlstibas. — Dahw. dsf. 36, 6—10. — 118, 29. 103, 10. 11. 13. — Raudu. dsf. 3, 22. 23. 31—33. 18) Reem. 11, 33—36. Ak dšššums tahs baggatibas un gudribas un Deewa atšššchanas! Zil neismannijamas irr winna teefas un neisdibbinajami winna zekki! Jo kursch irr pašuništ ta kunga prahtu, jeb kursch irr bijis winna padohma=dewejs? — Jeb kursch winnam papreešch dewis, ka tam tapu atmašahš? — Jo no winna un zaur winnu un eelšch winna irr wiffas leetas. Winnam gohdš peederr muhsčigi. Amen. — Dahw. dsf. 147, 5. — Esaij. 40, 28. — 19) Luhko: Reem. 1, 20. — Apust. dsf. 14, 17. 1 Kor. 2, 10.

26) Kà tas Deewu gohdahš, kas pee pateefigas Deewa atšššchanas tizzis?

Tas Deewu pahr wiffahm leetahm bišfees, mihlehs un us to zerrehš.

27) Kahda irr pateefiga Deewabihšchana?

Kad zilweks newis ar kalpu=bailibu ¹⁾ no wissu warrena Deewa dušnibas ²⁾ bišstahs un tikkai soh-dibas deht no grehkeem fargahš, bet kad ar behrmu-bihšchšanu to swehtu Deewu ³⁾ bišstahš, wissur turrahš itt kà winna azzu preešchà buhdams ⁴⁾, grehtu eenihšt ⁵⁾, un winna baušteem pašlauša ⁶⁾, kad pehž

to ween bailes firði, ka nepaleef Deewam prettineefš
woi nepatihkams¹⁾, bet no wiffahm radditahm lee-
tahm nekahdas bailes naw²⁾.

¹⁾ Keem. 8, 15. Jo juhs neeffat dabbujufchi to garru
tahš kalpofchanas, ka jums atkal jabihstahš, bet juhs effat
dabbujufchi to garru tahš behrnibas, zaur ko mehs fauzam:
Abba, tektiht. — 1 Jah. 4, 18. ²⁾ Fhj. 15, 20. — Sahl.
gudr. 17, 10, 11. — Ebr. 2, 15. ³⁾ Jahna par. 15, 4.

⁴⁾ 1 Mohf. 17, 1. ⁵⁾ Sahl. fakk. w. 8, 13. Ta lunga
bihjafchana irr, eenihdebt to launu, lepnibu un gresnibu
un to launu zekku. — 2 Kor. 7, 1. ⁶⁾ Sahl. mahz. 12,
13, 14. — 5 Mohf. 8, 6. ⁷⁾ 1 Mohf. 39, 9. Ka tad
man buhs tahdu leelu launu darriht un prett Deewu ap-
grehfotees? — ⁸⁾ Sibr. 34, 14. Kas to lunga bihstahš,
nebihstahš un nebaitojahš, jo tas irr winna zerriba. —
Matt. 10, 28. Nebihsteetes no teeni, kas to meesu no-
kauj un to dwehfeli newarr nokaut; bet bihsteetes wairaf
no ta, kas meesu un dwehfeli warr nomaitaht ellē. Dahw.
df. 27, 1. Tas kungs irr mans gaischums un manna
pestifchana, preefch ka bij man bihteetes? — Tas kungs irr
mannas dshiwibas stiprums, preefch ka bij man baito-
tees? — 23, 4. — Keem. 8, 31.

28) Kahda ta pateefiga mihlestiba us Deewu?

Kad mehs winnu turrain farwu augstaku man-
tu¹⁾, un tadeht, ka winsch muhs papreefchu mih-
lejis²⁾, winnam wiffai atwehlejamees un padohda-
mees³⁾, winna schehlafstibu pastahwigi farwā firði
peeminnam⁴⁾, un par to pateizohht winna prahtu
ar leelu preefu padarram.⁵⁾

¹⁾ Dahw. df. 18, 2, 3. No firšdibbena es tewi mih-
leju, kungs, mans stiprums. Tas kungs irr mans alminas-
kals, manna pilē un mans ifglahbejs; mans stiprais
Deews, mans patwehrums, us ka es palaischohs, mannas
preefchurramas brunnas un mans pestifchanas rags un
mans augstē paglabbjums. Dahw. df. 73, 26, 28, 84, 3.
Bihl. 3, 8. ²⁾ 1 Jah. 4, 19. Kai mehs winnu mih-
lejam, jo winsch muhs irr papreefch mihlejis. ³⁾ Sakk.
w. 23, 26. Mans dehlē, dohd man tawu firði un lai mans
zefsch tawahm azzim patihk. 5 Mohf. 6, 5. ⁴⁾ Esaij.
26, 8, 9. Dahw. df. 63, 2—8, 42, 2, 3. ⁵⁾ 1 Jah. 5, 3.
Schi irr ta Deewa mihlestiba, ka mehs winna bauflus
turrain un winna baufli neirr gruhti. Jah. 14, 23, 24.

29) Kahda ta pateefiga zerriba us Deewu?

Kad mehs sipri tizzam, ka Deews warr un gribb
mums palihdseht allaschin¹⁾, un tadeht wiffu mee-
figu un garrigu labbumu no winna gaidamees²⁾,
kad pilnā meerā effam ar wiffu, ko winsch darra³⁾,
krustā un behdās neisniffamees⁴⁾, bet ar pazee-
fchanu tahš panessam⁵⁾, kad nesuhdamees⁶⁾, bet
wiffas leetas us winnu farwu zerribu leekam⁷⁾, kad
turklaht fargamees, ka mehs winnu blehdigi nekahr-
dinajam⁸⁾, woi aplam likstās eedohdamees⁹⁾, woi
rohfas flehpi turredami un to Deewa dohtu spehku
taupidami¹⁰⁾, woi zekku, padohmu un laiku nosaz-
zidami, ka un fur winnam mums buhs palihdseht¹¹⁾.

¹⁾ Esaij. 59, 1. Redfi, ta lunga rohka neirr pahfi-
nata, ka ta newarretu atpestiht un winna auss neirr beefa
tappusi, ka ta newarretu dšudeht. — Matt. 8, 2. Dahw.
df. 84, 12, 13. — 103, 13. ²⁾ Rand. df. 3, 24—26.
Tas kungs irr manna dalka, fakka manna dwehsele, ta-
deht gribbu es us winnu zerreht. Tas kungs irr teem
labs, kas us winnu gaida, tai dwehselei, kas winnu melle.
Ta irr labba leeta, kluffā buhschana us ta lunga palihd-
sibu gaidiht. Esaij. 40, 31. Dahw. df. 104, 28.
Jerem. 17, 7. ³⁾ Lufk. 22, 42. Ne mans bet tarw
prahts lai noteek. Keem. 8, 28. Teem, kas Deewu
mihle, wiffas leetas par labbu nahk. Fhj. 1, 21. Bihl.
4, 11. Ebr. 13, 5. ⁴⁾ Dahw. df. 57, 2. Fhj. 2, 10.
⁵⁾ Ebr. 10, 36. Pazeefchanas jums wajjaga, ka juhs
to Deewa prahtu darriufchi, to apfoblichanu eedabbujeer.
12, 7 un tahlak. Fehk. 1, 2—4. ⁶⁾ Matt. 6, 31. Jums nebuhs
suhditees un fazziht: ko mehs ehdisim jeb ko mehs dserfim,
jeb ar ko mehs gehrbimees. Lufko Matt. 6, 25—34. 1 Peh.
5, 7. Wiffu farwu suhdifchannu metteet us winnu, jo winsch
gahda par jums. ⁷⁾ Dahw. df. 37, 5. Pawehli tam
kungam tawu leetu un zerre us winnu, tad winsch gan
darrihs. Dahw. df. 118, 8. 2 Kor. 1, 10. Dahw.
df. 130, 7, 121, 1—4. Jerem. 17, 5—8. Sibr.
2, 6—11. ⁸⁾ Matt. 4, 7. Deewu taru kungu tew ne-
buhs fahrdinast. ⁹⁾ Sibr. 3, 25. Lufko Matt. 4,
5—7. ¹⁰⁾ Lufko Lufk. 19, 20—26. Sibr. 2, 12.
¹¹⁾ Sakk. w. 3, 5. Jah. 2, 4.

30) Kadest mhshu fungš scho pirmu baušli nofauzis par augstaku? 1)

Zadeht ka wiffa baušliba schinni baušli sanemta un dibbinata. Kas scho pirmu pateesi turr, tas teescham arri wiffus zittus turrehs un tapehz arri pee wiffu zittu baušlu isteifschanas schee wahrdi preekschā likti: mums buhs Deewu bihtees un mihtohht.

1) Matt. 22, 36—38.

Dhtrais baušlis.

Few nebuhs Deewa tawa funga wahrdu neleetigi, wolti walkaht, jo tas fungš to ne-schditu nepamettihš, kas winna wahrdu wolti walka.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, ka mehš pee winna wahrda nelahdam, neds nepateesi Deewu minnam nei buream, nei mellojam nei peewillam; bet winnu wiffas behdas peesauzjam, luhdsam, teizam un flawejam.

Wahr. Lutters fakka: Zit ka pirmais baušlis paschai firbi tizzibu mahzjis, ta nu schis baušlis mutti un mehli mahza Deewu gohdahht. Jo no firds wifšpirmak lauka iſeet walloda. Ja nu prassa, ka obtrais baušlis prohtams, kas tas irr, ka Deewa wahrdu nebuhs neleetigi, wolti walkaht? — tad ihsu mā ta warr atbildeht: ta irr neleetiga Deewa-wahrda walkaschana, kad Deewu par fungu fauz jebtahda nepateesiga woi nelabba prahta.

31) Kas irr prohtams, kad swehtōs rakstōs Deewa wahrds peeminnehts?

Deewa wahrds neirr tiffai ikfats wahrds, ar fo patš Deews teek nofauktš, bet arri wiff tas, kas uf Deewu muhs rahda un fur winsch mums parah-dahš, wiffa winna gohdiba un wiffa winna pee-minneschana.

Luhko: 1 Mohf. 4, 26. — 2 Sam. 7, 13. Dahw. dsf. 5, 12. — 9, 11. — 20, 2. — 25, 11. 48, 11. — 105, 4—6. — 115, 1. — Esaij. 52, 6. — 63, 16. — Jah. n. 12, 28. — 17, 4—6. 11. — Sakk. w. 18, 10.

32) Ka zilweks lahdedams Deewa wahrdu neleetigi walka?

Kad zilweks lahd 1), tas irr, kad winsch turwa-fajam woi few pascham kaunu wehle Deewa wahrdu woi Deewa weeta wella wahrdu peesaukdams, woi zittadi Deewa wiffuwaldigu spehku un winna schel-lastibu pulgodams, tad winsch Deewu saino 2) un few pascham uskrauj breefmigu grehku un sohdu 3), ne arri ar to lai aifbildinajahš, ka swehtōs rakstōs no deewabihjigu zilweku lahteem stahstihš 4). Bet tizzigam zilwekam nemas naw jabihstahš no kaunu lauschu lahteem 5).

1) Jehf. 3, 9. 10. Zaur to mehli mehš flawejam Deewu to Tehwu un zaur to mehš nolahdam tohs zilwekus, kas pehs Deewa gihmja irr darriti. No weenas paschas muttes iſeet swehtifschana un nolahdeschana. Tas nepees-flahjahš, manni brachi, ta notikt. Keem. 12, 14. 2) Luhko 3 Mohf. 24, 13—16. 3) Sahr. 21, 27. Kad tas bes-deewigais fawu prettineeku nolahd, tad tas nolahd fawu paschu dwehfeli. 4) Kas lahdedams ar to gribb aifbildinatees, ka Dahwidš un Elisa irr lahdjeuschī (2 Keh. 2, 24. Dahw. dsf. 59), tas lai apdohma, ka schee itt ka Deewa-praweeschi Deewa eenaidneekus nolahdeuschī un lai neais-miršt, ka kristigi laudis zittam garram yederr, ne ka tee, kas wezza derringa Deewa dusmibu peesaukuschī par besdeewigeem (Luhko Luhf. 9, 54, 55). Bet kas dohma aifnemt Pahwiku apustuli (Gal. 1, 8. 1 Kor. 16, 22.) tas lai wehra leek, ka Pahwils nenolahd wis scho to zilweka, bet tik teem to pasuschanu nofalka, kas Deewa schelastibas-padohmu nizzina. 5) Sakk. w. 26, 2. Zit ka putnis noliddina, itt ka besdeliga aifffreen, tapatt neaisnemm tee nenopelniti lahsti. Sahr. 34, 24.

33) Woi schinni baušli woi zittur Deewa-wahrds swehreschana pawiffam aiflegta?

Kad kahda staisna, wajjadfiga, swehta leeta swehre, tas irr: Deewu peesauz par pateesibas leezineeku 1), tad tur naw nekahda neleetiga Deewa-wahrda walkaschana, itt ka rakfli aplee-ia 2), un itt ka swehti mihri, arri patš Pahwils apustuls irr darrijuschī 3), un ka noteek lihds schai paschai dee-

nai pee wiffahm kriffigahm tautahm, wiffuwairaf, kad pasauliga waldischana to pawehle. ¹⁾

Mahrtinsch Lutters salka: dauds laudis pehz to fajuf-tusch, ka ewangeliuma (Matt. 5, 33—37.) aifleegts swehrecht, fur tomehr pats Kristus, Pawils un zitti swehti laudis daudskahrt irr swehrejusch. To ta buhs saprast: swehrecht nebuhs launa padohma, ne ar nepateesibu, ne pehz newaijadfigahm un nepeeklahjigahm leetahm, bet labba sweht ta padohma un tuwakajam par ustaisichanu buhs gan swehrecht. To tad tas irr labs darbs Deewam par gohdu un pateesiba un taisnibai par apstiprinaschanu, zaur fo melli paleek nodsihti, meers kauschu starpa derrehts, striedes islibdsinatias.

¹⁾ Jhj. 16, 19. ²⁾ Ebr. 6, 16. Ta swehreschana padarra wiffai bahrschanai gallu starp zilwekeem un irr par apstiprinaschanu. 5. Mohf. 10, 20. 2 Mohf. 22, 10, 11. ³⁾ 2 Kor. 1, 23. Keem. 1, 9. ⁴⁾ Kad wiffi laudis buhtu pateesigi tizzigi kristigi zilweki, tad gan nekahdas swehreschana newaijadsetu un tad ihsti warretu notikt pehz Jesus wahrdeem. Matt. 5, 33—37. Un sinname arri scho paschu deenu pateesi tizzigu kauschu starpa swehreschana nekad nedfirdehs. Bet kad nu schinni pasaulé pateesigem Deewa-behrneem jadsihwo starp netizigeem un mas-tizzigeem un mahn-tizzigeem, tad zilweku zeetsirdebias dehl daschkahrt japanemmahs swehrecht itt ka pats muhsu lungs to neleedsees darriht augsta preestera preekscha. Matt. 26, 63, 64.

34) Kahda swehreschana allaschin Deewa-wahrda pulgoschana?

Nepateesiga swehreschana ¹⁾, tapatt mahnu-tiziga, fur zittu par leezineeku peesauz ne ka paschu Deewu ²⁾ un wiffa neleetiga, aplama, newaijadfiga nodeewaschana jeb Deewa-wahrda minneschana ³⁾.

¹⁾ 3 Mohf. 19, 12. — Lufko 3 a Kar. 8, 17. Malak. 3, 5. ²⁾ 5 Mohf. 10, 20. Matt. 5, 34—36. ³⁾ Matt. 5, 37. Zuhfu wahrds lai irr: gan, gan, ne; kas pahri par to irr, tas irr no launa. Jehk. 5, 12. Sibr. 23, 13—18.

35) Ka tad burschana Deewa-wahrda pulgoschana?

Kad zilweks zaur zittu garru woi spehku, ka ween zaur to weenigu Deewu, kas irr tas spehks

eeksch wiffeem spehkeem (1 Kor. 12, 6.) dohina fo isdarriht, woi kad ar Deewa radditahm leetahm un Deewa dohteem spehkeem brihnischfigus darbus grubb pastrahdaht, us fo Deews tahdas leetas naw lizzis un tahdus spehkus naw demis, woi kad kahds paschu Deewa-wahrdu woi swehtu raksiu wahrdu nebruhke wis preeksch sawas dwehseles swehtibas bet Deewa schehlastibas-padohmu pahrgrohsidams pee sibleschana un pee laiziga labbuna woi wainas padarrischanas, tad tahdu darrischanu nosauz par burschana un tahda burschana irr Deewa-wahrda saimoschana un Deewa schehlastibas pulgoschana.

Lai gan tahdas leetas noteek pasaulé, fo meh ar sawu sapraschanu scho reis wehl nemaham saprast, tad tomehr til dauds skaidri sinname, ka burschana un Deewa-brihnumu-padarrischana til sawadas leetas irr ka tumfiba un gaisma ¹⁾, ka burschana jau wezza derringa zeeti aifleegta ²⁾ un kriffigam zilwekam wiffai nepeeklahjabs ar to tihteet ³⁾, pehdigi, ka tee, kas muhsu laids wehl us sibleschana un zittahm tahdam darboschanahm dohdahs, drihs teek panahkti, ka winni wairaf nemahk, ne ka mulku-laudis peewilt.

¹⁾ Burschana newarr notikt ka zaur dabbigeem spehkeem, lai gan arr tee mums buhtu paslehpti un nepasistami, bet brihnuma allaschin parahdabs ta Garra spehks, kam dabba paklausiga metrahs; — ar burschana nekad zittu nemele ka ween sawu paschu laizigu labbumu woi gohdu woi wehl launuma padarrischanu, — brihnumi nenoteek, ka ween Deewam par gohdu un Deewa walstibai par apstiprinaschanu un wairaschanu; — burschana zilweks usnemahs no sew pascha, no launa garra stubbinahts, — brihnumu zilweks newarr panemtees darriht ka ween zaur Deewa grubbefchanu un spehjinaschanu. Lufko Apust. d. 8, 9—22. ²⁾ 5 Mohf. 18, 10—12. Lai tawá starpa netohp atrasts, kas sibleschana zeeni, jeb burwis, jeb kas weena sibleeka garru jauta, jeb simek-zeenitais, jeb kas tohs mirruschus jauta. To wifs, kas to darra, tas irr tam kungam weena negantiba. 3 Mohf. 19, 31. — 2 Mohf. 22, 18. 2 Kehn. 17, 17. 2 Lat. gr. 33, 6. Malak. 3, 5. ³⁾ Apust. d. 13, 8—11. — 16, 16—18. — 19, 19, Jahna par. 21, 8. — 22, 15.

36) Kà warr melloht un peewilt pee Deewa wahrda?
 Das nenoteek tiffai pee nepateefigas swehrescha-
 nas, bet pee wiffas walschu-mahzibas un wallodas,
 fur Deewa wahrdu flaht aismem ¹⁾ un pawiffam
 pee leekufas buhschanas, fur kas ar mutti un ahrigà
 buhschanà tizzigs un deewabihjigs mettahs, bet firde-
 pateefibà tahs wis naw. ²⁾

¹⁾ Dahw. ds. 50, 17, 18. — Jerem. 23, 30, 31. —
 Ezeł. 13, 6—8. — 1 Tim. 6, 3, 4. ²⁾ 2 Tim. 3, 5.
 Matt. 7, 21—23. — Esaij. 1, 11—16. Matt. 15,
 7—9. — 6, 5, 6, 23. — 23, 27. Reem. 2, 23, 24.

37) Kà tad nu mums Deewa wahrdu pareisi buhs walfah?
 Kad Deewu pastahwigi sawà firde peeminne-
 mi wiffas leetas luhgdami winnam pawehlam ¹⁾,
 wiffas behdàs winnu peesauzam ²⁾, par wiffu winna
 labdarrischanu un schelastibu patefdami winnu fla-
 wejäm ³⁾, kad no Deewa runnajoht, dsirdoht woi
 lassoht winnu allaschin pateefi gohdajäm ar firde-
 bijaschanu un mihlestibu.

¹⁾ Kol. 4, 2. Effect pastahwigi eefsch luhgschanas un
 effect nomohdà eefsch tahs ar patefzibu. — Ewes. 6,
 18. — 1 Tess. 5, 17. Tobij. 7, 19. — Wihl. 4, 6. —
²⁾ Dahw. ds. 50, 16. Peesauz manni behdu laikà, tad
 es tewi gribbu israut un tew buhs man gohdah. ³⁾ Dahw.
 ds. 92, 2, 3. Labba leeta irr to kungu flaweht un ta-
 wam wahrdam dseebah, tu Wiffu = angstafais, — rih-
 tawu schelastibu isteikt un naktis tawu peetzizibu. Dahw.
 ds. 103, 1—4. — 145, 1—7. — Ewes. 5, 19, 20.

Treschais bauflis.

Tew buhs to swehtu deenu swehtih.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, ka
 meh's to Deewa mahzibu un wianna wahrdu ne-
 pulgojam, bet to paschu swehtu turram, lab-
 prah't dsirdam un mahzamees.

38) Kà swehta deena zehlfuees?

Pee pasaul'es raddischanas Deew's eezehle septitu
 deenu par duffeschanas deenu ¹⁾, neween zilwekeem

un lohpeem par atpubschanu un atspirgschanu, bet
 arri zilweku = dwehseleh'm par ustaischanu ²⁾. Bau-
 flibà tad ta septita deena (fo Latweeschi nosauz par
 sesdeenu) jo stipri par swehtijamu deenu paliffe no-
 fazzita ³⁾. — Kristiga draudse sinnadama, ka winna
 no ahrigas baufluklausichanas zaur Kristu irr at-
 swabbinata ⁴⁾, un ka Kristus arri kungs irr par to
 swehtdeenu ⁵⁾, to neturreja par nekahdu wajjadibu,
 ka lihds ar Zuhdeem itt to sesdeenu winnai bija us-
 nemt par swehtu deenu. Kad nu tomehr schihs
 dschwibas buhschanà wiffas deenas newarr ween-
 lihdsi swehtas turreht, bet sawa sinnama deena bija
 wajjadfigà deewakalposchanai, un arri to wezzu lif-
 kumu gribbeja turreht, ka no septinahm deenahm
 weena bija swehtijama, tad jau paschà eefahkumà
 preeksch to isfraudsijahs pirmu neddekas deenu ⁶⁾, fo
 nu meh's nosauzam par swehtdeenu, tadeht, ka Kri-
 stus schinnì deenà irr augschamzehl'es un patti kri-
 stiga draudse schinnì deenà, kad wassaras = swehtkòs
 swehtais Gars us apustuteem tiffe isleets, irr zeh-
 lusees. Turklah't arri schinnì pirmà deenà gaisma
 irr raddita un tà tad arri meh's to swehtijam par
 gaismas-, augschamzelschanas- un sadraudseschanas
 deenu par gohdu Deewam tam Tehwam, tam Deh-
 lam un swehtam Garram.

¹⁾ 1 Mohf. 2, 2, 3. ²⁾ Ezeł. 20, 12, 20. ³⁾ 2 Mohf.
 20, 8—11. ⁴⁾ Koloff. 2, 16, 17. Tad nu lai neweens
 juhs neteefa par ehdeenu jeb par dsehreenu, ned's par eedat-
 lichanu to swehtku, jeb ta jauna mehnescha, jeb to sweht-
 deenu, kas bija weena ehna to nahkofschu lectu, bet ta
 ihsta buhschana irr Kristus. — Reem. 14, 5, 6. — Gal.
 4, 3—11. — ⁵⁾ Mark. 2, 28. Matt. 12, 8. — ⁶⁾ Apust.
 d. 20, 7. — 1 Kor. 16, 2. — Fahna parabd. 1, 10.

39) Rahdi zitti swehtki un swehti laik mums wehl eefsch
 kristigas draudses?

Itt kà wezzà derribà Zuhdeem bija eezelti swehtki
 tai schelastibai par peeminneschanu, fo Deew's Is-

raëla-tautai bija parahdijis, tāpatt arri eeksch fristigas draudses no wezzeem laikeem usnemts, zaur wissu gaddu swehtkus un swehtus laikus swehtriht par peeminneschanu tai scheblastibai, ko Deews jaunā derringā mums parahdijis. Draudses = jeb basnizas-gaddam irr dirvi dalkas, kurreu pirimu warr nosaukt par swehtku-, ohtru par swehtdeenu-puffi, tadeht ka pirmā atrohdahs tee swehtki, kurreds muhsu kunga swehti pestischanas = darbi wissu = wairak paleek flaweti, ohtrā wissu = wairak swehtdeenu = swehtischana ween friht.

Wiss basnizas-gads un patti swehtku-puffe sakahs ar pirimu atwentes swehtdeenu. Eeksch tahin tschetrachim atwentes swehtdeenahm mehš peeminnam muhsu pestitaja atnahschanu un wezzas derringas apfoblischanu un fataischanu us jaunu derringu, un zaur to taisamees us pateesigu seemas = swehtku swehtischanu, muhsu kunga peedsumschanai par gohdu. Seemas = swehtku atswehtē friht jauns gads, kas mums turklah par Jesus-wahrda swehtkeem irr, tadeht ka jaunpeedsumscham pestitajain, tad tanni deenā apgraishts tilke, scho wahrdu peelikte. Seswas deenas wehlaki friht atspihdeschanas jeb treijukungu deena, ko mehš, peeminndami ka teem gudreem no austruma semmes swaigsne atspihdeja, kas tohs us Jesu rahdija, swehtijam preezadamees, ka Jesus gaisima nabbagahm paganu-tautahm irr atspihdejusi un atspihd wehl. Zif nu swehtdeenas friht libds dewitai swehtdeenai preeksch leeldeenas, tahs nosauz par swehtdeenahm pehz atspihdeschanas deenas. Ar treschdeenu pehz septimas swehtdeenas preeksch leeldeenas sakahs gawenu-laiks¹⁾, ko mehš swehtijam ar ihpaschu Jesus zeeschanu peeminneschanu, lai jo labbi taisamees us zeenigu leeldeenas = swehtku swehtischanu. Us treschdeenu pehz pirmas gawenu = swehtdeenas, kas irr festa preeksch

leeldeenas, nolikta scho reis luhgfschanas deena, fur wisseem semmes eedfihwotajeem sawu grehtu deht Deewa = preekschā buhs semmotees un winna schehlastibu luhgtees. Pehdigā swehtdeenā preeksch leeldeenas, ko par puhpulu = swehtdeenu nosauz, peeminnam Jesus eejahschanu Jerusalemē us ehsela, fur winnam sarrus kaifija un Ostianu sauze. Schinni swehtā nebbelā nu arri swehtijam leelu zettortdeenu, fur Jesus swehtu wakkarehdeenu eestahdija un leelu peektdeenu, fur winsch pee krusa sawu swehtu dwehseli islaide. Leeldeenas = swehtki, kas Jesus augschamzelschanai par peeminneschanu, pehz wezzas basnizas-eestahdischanas allaschin us to swehtdeenu nolikti, kas irr pirma pehz pilna mehnescha pawaffaras-eesaktumā (tas irr, fur deenas un naktis weenā gawenu). Leeldeenas woi gawenalaikā arri mehds swehtriht Mahrias = pasluddinaschanas = deenu, kas allaschin friht us 25tu merzmehnescha = deenu. Tschetredesmitis deenas pehz leeldeenas us zettortdeenu friht Jesus debbes-braufschanas = deena, ko aplam esaufuschi par leelu krus = deenu. Septimas nebbelas pehz leeldeenas tee beidsami leeli swehtki nakt, tas irr waffaras = swehtki, fur swehtais gars nolaidahs us Jesus apustuleem un pirma kristiga draudse ap winneem sapulzinajahs. Ar waffaras = swehtku atswehti, ko gan arri mehds swehtriht swehtai trihsweenibai par gohdu, beidsahs basnizas-gadda swehtku-dalka. — Nu libds atwenti wissas swehtdeenas nosauz par swehtdeenahm pehz waffaras = swehtku atswehtes. Lai gan arri schinni basnizas-gadda dalka friht Zahna = deena, plauschanas = swehtki, tiz-zibas = isflaidroschanas = un aigahjuschu draudses lohzehtu peeminneschanas = deena, tad tomehr schibs deenas nepeederr wis pee teem swehtkeem, fur peeminnam, ko Jesus muhsu pestischa-

2. 3. 4. 5.

nai par labbu darrijis. Zittās kristigās draudses wehl swehti dauds swehtas deenas jumprawai Mahriai un daschdaschadeem swehteem zilwekeem par gohdu, fo mehš tadehl atmettaschi, fa mehš pehz sawas tizzibas zilwekeem ar tahdu gohdu nedrihtstam kalpoht. — Mahrias pasluddinaschanas un Jahna kristitaja deena tadeht ween no mums usnemas par swehtahm deenahm, fa tahs muhs rahda us muhsu kungu Jesu Kristu.

1) Par gawena-laihu scho laihu nosauz tapehz, fa zittās kristigās draudses schinni laikā laudim gaweschana pawehleta irr, tas irr, fa no gattas un wehl no daschas zittās barribas schinni laikā neko nedrihtst baudiht. Schi pawehleschana muhsu tizzibas = draudse nozelta, tadeht pirmsahrtam, fa ehdeenu-isschirschana peederr pee wezzas derribas ahrigeem likumeem, kas jaunā derribā atmetst. (Luhko Koloff. 2, 16. 17 un 20—23, kur tā stahw rakstihst: ja juhs nu ar Kristu teem pasauligeem likumeem essat nomiruschi, fo tad juhs tohpat apgruhtinati ar pawehleschanahm itt fa eelsch pasaules dschwodami, kas sakta: ne aiskarr! nebaudi! neaistezi! — Kas wiss pa rohtahm issuhd un irr eestahdihts zaur zilweku pawehleschanahm un mahzibahm, kas no ahrenes gan gudri leelahs, tahs no few pascheem usnemas Deewa-kalposchanas un pasemmoschanas dehl un tadeht, fa tee to meesu nesauds, sawu meesu nekohpdami, zil winnai peenahlahs par pachschanu.) Luhko arr Mat. 9, 14—17. — 15, 11. — 1 Tim. 4, 8. Dhtrā kahrtā, mehš nekur nezatrohdam jaunā derribā, fa gaweschana spreeslōs laifōs mums buhtu pawehleta itt fa tahda deewakalposchana. Turpretti stahw rakstihst 1 Kor. 8, 8: ta barriba muhs nedarr Deewam peenemmigūš, jo ehšdami mehš neeffam labbaki un neehšdami mehš neeffam masati. Luhko arr: Keem. 14, 17. Pawissam wehrā jaleek, fa pee tizzibas-issklaidroschanas wissas tahdas deewa-kalposchanas, kas neirr Deewa-wahrdōs pawehletas un usrahdihtas un kur zilweki zaur sawahm paschahm darrischahm dohma Deewa schewlastibu un grehku-peedohschanu pelnitees, tiffe nozeltas itt fa wissas meesas-mehrdeschanas, stoigalafchanas ap swehtahm weetahm, schahdas tahdas apsohlschanas, schahdas tahdas dohschanas un darrischanas. Tadehl tahdas leetas naw aiskleetas. Ikkatram zilwekam palauts gaweht, tas irr: zaur

fahdu laihu woi pawissam ne-ehst, woi masak barribas bruhfeht ne fa zittahm deenahm, kad winsch to atrohd sawai dwehselei par labbu, prohti kad tulschā firdi winsch labbat us Deewa-luhgshanu un swehtahm apdohmaschanahm warr dohteēs. Fa Jesus nepalahwe saweem mahzkleem gaweht, kamehr winsch teem klahi bija, fazzidams: tahs deenas nahs, kad tas bruhgans no winneem buhs atnemis un tad tee gawehs. Fa tad arri pehz tam daschfahrt Jesus mahzekli irr gawejuschi, kad to few derrigu turrejuschi un tā arri muhsu tizzibas-fadraudseschana daschi tizzigi laudis to darra, tikween, fa neturr paschu gaweschanu par deewa-kalposchannu (Luhko Esaij. 58, 5—7) ne arri zitteem to mahk pawehleht itt fa ikkatram wajadsiгу leetu, ne arri zittu barribu aisleedf zittu palauj. Jo tahda gaweschana ar ehdeenu-isschirschannu nekur rakstōs naw usetama. — Tapatt arri mehš Deewam kabhā labbā leetā fo warram nosohliteēs, arri mehš basnizas warram apdahwinaht, bet to mehš nepalaujam, fa tahdas leetas buhs laudim usspeest itt fa wajadsiгу deewa-kalposchannu, ne arri ar to dohmajam grehku-peedohschanu pelniht, bet kas to darra, tam tas jadarra, fa pats no tizzibas un mihslestibas paleek skubbinahst.

40) Kaha irr kristiga swehtas deenas swehtischana?

Mahriinsch Lutters sakta: ne tā to buhs swehtit jeb swehtu turreht, fa aiskrahsi sehsh, nekahdu darbu nestrahda, wainagu galwā leek, wisslabbakās drehbēs gehrbjahs, bet tā fa ar Deewa wahrdeem strahda. — Kad Deewa wahrdus fluddina, flausahs, lassa woi apdohma, tad zaur to deena, darbs un zilweks paleek swehtiti, jo Deewa wahrdi irr, kas swehtus darra.

41) Kaho meeta mums itt ihpachi pehz Deewa-wahrdu tureschanas likta?

Basniza, fo mehš turram par Deewa-nammu 1), ne tadeht, fa Deews tur fewischki mahjotu 2), bet tapehz, fa tur winna leezibas paleek fluddinatas, winna gohdiba slaweta, winna schewlastiba pecluhgta 3) un patti sapulzinata draudse, kas irr Kristus meesa, zaur tahdu deewakalposchannu ustaisahs par dschwu Deewa-nammu 4).

1) Dahw. ds. 27, 4. Weenu leetu luhdsu es no ta fanga, to meleschu es tiktufchi, ka es eetsch ta fanga namma warru dshwoht wissu sawu muhschu, raudsht to jautu buhschanu ta fanga un winna swehtu weetu apmekleht. —

2) Apust. d. 17, 24. Tas Deews, kas to pasauli irr darrijs un wissu, kas tur eetscha, schis, semmes un debbes fungs buhdams, nemahjo ar rohlahm darritas basnizas. — Apust. d. 7, 48. — 2 Sam. 7, 5. — 3) Dahw. ds. 26, 6—8. Es esmu, fungs, fahrt taru altari, ka es dsirdeht leeku to teilschanas bafsi un fluddinaju wissus tarus drihnumus. Fungs, es mihleju to mahjasweetu tawa namma un tawas gohdibas telts-weetu. — Esaij. 56, 7. Mans namo tohp weens luhgschanas = namo nosauts preefsch wisseem laudim. Matt. 21, 13. Dahw. ds. 48, 10.

4) 1 Peh. 2, 5. Jubs paschi arsidan tohpat ka dshwi almini ustajisti par garrigu namnu un swehtu preesteribu, garrigus uppurus uppureht, kas Deewam irr peenemmigi zaur Jesu Kristu. 1 Tim. 3, 15.

42) Kahda tab ihstena kristiga deewakalposchana Deewanammâ?

Kad draudses lohzehti itt ka brachti un mahfas eetsch Kristus, itt ka weena Kristus meesa 1), weenu tizzibu apleezinadami, kohpa ustaisahs, mahzahs un eepreezinajahs 2) zaur Deewa-luhgschanu 3), Deewa wahrdu fluddinaschanu 4), swehtu dseesmu dseeda-schanu 5) un zaur swehteem sakramenteem 6). Tahda deewakalposchana bija pee pirneem kristigeem laudim, ka swehtos raktios warram atrast 7), un tahda irr jo swehtiga, mihliga un zeena gohdâ turrama 8).

1) Ewes. 4, 4—6. Weena meesa un weens gars, itt ka jubs arsidan effat oiginati us weenu zerribu juhfu aizinachanas. Weens fungs, weena tizziba, weena kristiba, — weens Deews un Tehws wissu, kas irr pahr wisseem un zaur wisseem un eetsch jums wisseem. Ewes. 1, 22, 23. — 4, 15, 16. Matt. 18, 20. Kur dimi jeb trihs irr sapulzinati manna wahrda, tur es esmu winnu widdu. 2) Ewes. 3, 16—19. 3) Dahw. ds. 95, 6. — Dahw. ds. 100, 4. Eeita zaur winna wahrteem ar pateitschanu, winna pagalmjos ar teitschanu, pateizeet winnam, slawejeet winna wahrdu. — Dahw. ds. 35, 18. — 4) Sibr. 6, 35. Klauji labprah wissas Deewa mahzibas un saprattigas

St. Gode

lihdibas lai no tewim neatstajahs. Sibr. 6, 37. — Reem. 10, 14, 17. 5) Kol. 3, 16. — Dahw. ds. 100, 2.

6) Apust. d. 2, 42. 7) Apust. d. 1, 14. — 2, 42. — 4, 24. — 20, 36. — 1 Kor. 14, 26. — Tizzibas issais droschanas-laita wissas tahs bruhkes pee deewa-kalposchanas palikke atnestas, kas ar swehteem raksteem nefaderrahs un kur zilwekem nekahda ustaisichana neteek ne atfichanâ, ne tizzibâ, ne miblestibâ, ne zerribâ. Tapehz pee mums neatrohd ne fwehpinaschanu, ne swahrgulu swannischanu, ne staigalashanas basniza, ne zittas tahdas abrigas darrischanas, kas pee deewabihjashanas neto nepalihds. — 8) Ebr. 10, 24, 25. Lai mehs zits zittu wehra nemmam ar flubbinaschanu pee miblestibas un labbeem darbeem, ne atfahdami no muhsu sapulzinashanas, ka daschi mehds, bet pamahzeet zits zittu. Sahl. mahz. 4, 17. Sargi taru kahju, kad tu Deewa nammâ staiga un nahz labbak klauseht ne ka ar gefkeem uppureht. Jehk. 1, 22.

43) Woi tab nu swehtdeenâs swehtisichana til ween stahw basnizas = apmekleschanâ?

Kad ta swehtideena irr likta zilweka dwehselehm par swehtisichanu, bet tahdu swehtisichanu zittur nekur newarr dabutees ka Deewa wahrdds, tab arri kristigu kauschu mahjas swehtdeenâs lai netruhft Deewa-wahrdu-tureschana.

K. Loff. 3, 16. Kristus wahrds lai miht baggatigi juhfu starpâ eetsch wissas gudribas, mahjidami un pasflubbinadami few paschus ar swehtahm dseesmahm un pateizibas-dseesmahm un garrigahm dseesmahm tam lungam mihtigi dseedadami juhfu firdis. — Matt. 18, 20. Josuus 24, 15. Es un mans namo kalposim tam lungam.

44) Ar to tab swehta deena paleek pulgota?

Lai gan dusseschana no wisseem darbeem tif zeeti mums narw pawehleta ka Juhdeem 1), un tabehl pawissam neatlaischami darbi teek palauti 2) un miblestibas darbi neween palauti bet wehl pawehleti 3), tab tomehr neween tas pulgo swehtdeemu, kas sawu dwehseli neapkohpj un par Deewa wahrdeem nerehkina 4), bet arri tas, kas tahdu darbus darrisht usnemmahs, kas neddetas-deenâs strahdajami, woi tah-

duš preekus mekle, zaur fo dwehseles = apfohpschana pce pascha woi pce zitteem paleek nokaweta 5).

- 1) Matt. 12, 1—5. Joh. 5, 10—17. 2) Luth. 14, 2—5.
- 3) Zehf. 1, 27. Schtistia un neapgabnita falsposchana preeksch Deewa un ta Tehwa irr schi, bahrinus un atraitnes eelsch winnu behdahn apmekleht un sew paschu tur-reht neapgabnitu no tahs pafaules. — Luth. 6, 6—10. 13, 10—16. — Joh. 7, 23. 1 Kor. 16, 2. Dsej. 6, 6.
- 4) Sthr. 1, 23. Dsej. 4, 6. 5) 1 Joh. 2, 17.

Zettortais bauflis.

Tew buhs tawu tehwu un tawu mahti zeend gohdâ turreht, ka tew labbi klahjahs un tu ilgi dsihwo wirs semmes.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, ka mehs sawu tehwu un mahti un fungus nepulgojam neds apfaintinajam, bet tohs gohdâ turram, teem paklausigi effam, tohs mihlojam un zeepijam.

45) Ko zettortais bauflis mums pce firds leek?

Lee trihs pirimi baufli muhs us paschu Deewu rahda, zettortais us teem, fo Deews wirs semmes sew lizzis ta ka par weetneekcem, fo neween buhs mihloht itt ka ikkatru tuwaku, bet arri gohdahf ta lunga dehl, kas winnus tahda weeta un gohdâ zehlis.

46) Rahbi zilweki ka Deewa weetneeki wirs semmes jeb ka wezzaki gohdajani?

Neween meefigi wezzaki bet arri wiffi tee, kas mums winnu weeta likti, itt ka patehws un pamahte, woi kas muhs ta ka winni apfohpsj, itt ka maifes-tehws, woi kas mums likti par walbineekcem, kungeem, preekschneekcem, mahzitajeem, skohlmeiste-reem un arri paschi tee, kas gaddos dauds wezzaki par mums.

Leez pawiffam wehra, ka, lai gan Deewa ta muhschiga

tehwa preekscha wiffi zilweki weenlihdfigi, wiff winna behrni 2), tomehr wirs semmes winsch pars zilwekus daschadâs buhschanas un fahrtas lizzis un wezzakus wiffas weetas, lai wiff noteek pa fahrtahm. Tadeht mums irr mahjas-wezzaki, walstas-wezzaki, un teefas un waldischanas. Bet tas irr winna prahts, lai wiffi preekschneeki arri teescham turrabs ka tehwi un wiffi appalschneeki ka behrni 1).

- 1) Malak. 2, 10. Meggi mums wiffcem irr weens tehws? Meggi weens weenigs Deews muhs irr rabbijis? 2) Esaij. 22, 21. — 1 Mosh. 41, 43. — 1 Sam. 24, 12. — 2 Kehn. 5, 13. — 1 Kor. 4, 15. — 1 Tess. 2, 11. — 2 Kehn. 2, 12.

47) Ra meefigus wezzakus buhs gohdahf?

Mahrtinsch Luters fakka: pirmfahrtan tew buhs sawus wezzakus zeenihf pahf wiffahm leetahm itt ka tawu wisleelaku mantu wirs semmes 1). Pa tam tew ar wallođu faunigi prett teem buhs tur-retees, newis pretti reet un puffotees 2), bet ap-paksch teem pasemmotees 3) un kluffu zeest, lai arri tew pahri darritu. Trescha fahrtâ ar tawu meefas spehku un mantu tew buhs winneem kalpoht un palihdseht un par winneem gahdahf, kad winni wezzi, wahji, nespehzigu un nabbagi paleek 4), un wiffu fo tew ne ween buhs darriht ar firds lab-prahribu bet ar wiffu semmoschanu un bihjaschanu Deewa deht.

- 1) Sthr. 7, 27, 28. No wiffas firds turri tawu tehwo gohdâ un neajimirsi tawas mahtes sahpes. Peemini, ka tu no winneem dsemdinahts effi un fo warrest tu winneem par to atkal darriht, itt ka tee tewim irr darrijuschi? — Sakk. w. 17, 6. 2) 2 Mosh. 21, 15. 17. 5 Mosh. 27, 16. Sakk w. 30, 17. 3) Sthr. 3, 2. — Ewef. 6, 1—3. — Kol. 3, 20. Luth. 2, 51. 4) Sthr. 3, 12, 16. Mibtas behrns, glabba tawu tehwu, kad tas wezs tohp un neapbehdini to, kamehr tas dsihwo. Un turri winnam par labbu, kad winnam paplahns prahts taptu un darru to ar wiffu spehku, ka tu winnu nenizzini. — Ras sawu tehwu a.stahj, tas irr tapatt, ka weens Deewa saimotais un kas sawu mahti kaitina, tas tohp no ta lunga nolahdehts. 1 Tim. 5, 4. Lutho: Sthr. 3, 1—16.

48) Ko raksti mahza par kungu- un preekschneeku-
gohdaschanu?

1 Peh. 2, 18. Juhš kalpi, effect paklaufigi teem kungeem eeksch wiffas bihjaschanas, ne ween teem labbeem un lehneem, bet arridsan teem bahrgeem. Ewes. 6, 5. 6. Juhš kalpi, paklaufat teem kungeem pehz tahš meefas ar bihjaschanu un drebbschanu eeksch juhšu firde-wenteesibas, itt kà Kristum, nekaldodami preeksch azzim itt kà gribbedami zilwe-teem patikt, bet kà Kristus kalpi, darridami to Deewa prahu no wiffas dwehseles. Luf. 16, 10. Kol. 3, 22—25. Tit. 2, 9. 10.

49) Ko raksti mahza par laizigu waldischanu un winnas
gohdaschanu?

1 Peh. 2, 13. Effect wiffai zilwezigai wirsi-bai paklaufigi ta kunga deht, tik labb tam lehninam kà tahdam, kas pahr wisseem irr eezelts, kà arri teem walbineekeem, kà tahdeem, kas zaur winnu irr suhstiti par atreebšchanu laundarritajeem bet par flawu teem labbadarritajeem. — Keem. 13, 1. 2. If-katrs lai irr paklaufigs tai pasauligai waldischanai, jo neweena waldischana irr bes ween no Deewa un fur weena waldischana, tur ta no Deewa irr eezelta. Tad nu, kas tai waldischanai pretti turras, tas Deewa-liffumam pretti turras, bet tee pretti-turretaji few pascheem sohdbibu sakras. — Keem. 13, 3—7. Matt. 22, 24. Tit. 3, 1. 2. 1 Tim. 2, 1—3. Sakk. w. 8, 15. 16.

50) Kà tohs buhs gohdacht, kas muhs mahza un wadda us
labbeem zekkeem?

1 Tess. 5, 12. 13. Ustihstat tohs, kas juhšu starpà strahda, un juhšu preekschneekus eeksch ta kunga un kas juhš pamahza. Turrat tohs jo wairak mihtus winnu darba deht. Ebr. 13, 17. Paklaufait juhšu wadditajeem un effect winneem pade-wigi, jo tee irr nomohda par juhšu dwehselem, kà tahdi, furreem buhs atbildeschanu doht, ka tee to

darra ar preeku un ne ar nopubšchanu, jo tas juhs nebuhtu labbi. Ebr. 13, 7. Peeminneet juhšu wad-ditajus, kas juhs to Deewa wahrdu irr runnajuschi. Usluhfojeet, winnu dšihwoschanas gallu un dsennee-tees winnu tizzibai pakfat. Gal. 6, 6. 1 Tim. 5, 17. 18.

51) Kà wezzus laudis pehz rakstu mahzibas buhs gohdà
turreht?

3 Mohs. 19, 32. Preeksch firmas galwas tew buhs usjeltees un ta wezza waigu gohdacht un preeksch tawa Deewa bihtees. — 1 Tim. 5, 1. 2. Weenu wezzaju nelamma, bet pamahzi to kà tehwu, tahš wezzakas seewas kà mahtes. — Ebr. 8, 6. — 6, 34. 1 Peh. 5, 5.

52) Woi tad wezzateem itt wiffas leetàs jaklausa?

Tad ween naw jaklausa, fur tas Deewa-liffu-meem pretti, itt kà stahw rakstihš Apust. darb. 5, 29: Peenaklaks wairak Deewam klaušit ne ka zilwekeem. — Apust. d. 4, 19.

53) Rahda apsohlišchana teem, kas scho baušli turr?

Ta apsohlišchana irr ihsti schi: ka tu ilgi dših-wo un tew labbi klahjaks wirs tahš semmes, ko tew tas kungs tawš Deewš dohs. (2 Mohs. 20, 12. — 5 Mohs. 5, 16.). Apsohliškà Kanaan-semme ilgi dšihwoht wezzà derribà bija ta wiššjaukaka apsoh-lišchana. Tà nu arri teescham Deewš teem, kas jaunās derribas laikà scho baušli peepilda (Ewes. 6, 2.), neween muhschigu labbumu dohs mihsu ih-stà tehwusemmè, tas irr debbestis, bet arri itt to laizigu labklahšchanu, kas winneem ta swehtigata, lai arri schinni semme ilgi nedšihwotu.

Tas irr daudstreifehm flaidri redsehts un panahšs un arri no raksteem sinnams, ka gohdigeem, paklaufigeem behre-neem, pakkalnekeem un pawalstnekeem jau schinni pasaulè labbi klahjaks, turpretti neklaufigi ar grubtahm Deewa-sohdi-

Dahm paleel peemekketti. Peeminni Semu, Ramu un Jarvetu, (1 Mohs. 9), Jahsepun un winna brahlus, Celus un Samuela dehlus, Absalanu, Tobijasa dehlu, Geäsu (2 Kehn. 5) u. t. pr. Mahr. Lutters salka: no ka zitta pasaulé rohdašs tik dauds neustizibas, kauna, pohsta un sletkawibas, ka no ta ween, ka laudis uegribb paklausit, bet ikweens sawu waktu nenitees, zitteem zeltu negreest un darriht pehz sawas firds eekahroschanahm? — Luhto: Matt. 12, 25. 1 Kor. 14, 33. 40. Sakf. w. 24, 21, 22.

54) Ko tad Deews pascheem wezzakeem un preekschneekem pawehlejis?

Ka teem sawus behrnus un appakschneekus buhs mihtoht ¹⁾, apkohpt ²⁾, eeksch ta kunga pamahziht ³⁾, wiffas labbas leetas ka preekschihmes winnu preekscha staigah ⁴⁾, un peeminneht, ka arri winneem kungs irr debbesis ⁵⁾.

¹⁾ Dahw. ds. 103, 13. Luht. 11, 11—13. ²⁾ 1 Tim. 5, 8. Ja kas sawus peederrigus un wifswairak sawu faimi neapagahda, tas to tizzibu aisseedsis un niknafs ne ka kahds netizzigais. — 1 Peh. 5, 2. 3. — Apust. b. 20, 28. ³⁾ Ewes. 6, 4. Zuhš tehwi, netirinajeet sawus behrnus bet usaufinajeet tohs eeksch pahrmahzischanas un pamahzischanas ta kunga. Kol. 3, 21. 5 Mohs. 6, 5—7. Dahw. ds. 78, 3. 4. Apust. b. 28, 31. Sakf. w. 19, 18. — 13, 24. — 29, 17. — ⁴⁾ Tit. 2, 7. Luhto p. 2—8. Sahr. 4, 30. 1 Kor. 9, 27. ⁵⁾ Koloss. 4, 1. Zuhš kungi, kas irr pareisi un pehz teesas, to darrait teem kalpeem, sinnadami, ka jums arri kungs irr debbesis. Ewes. 6, 9.

Peektais bauflis.

Tew nebuhs nokaut.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihteas un mihtoht, ka mehš sawam tuwakam pee winna meefas nehahdu kaiti neds wainu darram, bet tam palihdsam un kalpojām eeksch wiffahm meefas behdahm.

55) Ko peektais bauflis mums pee firds leet?

Kad zettortais bauflis mums parahdijis, ka mums tohs buhs gohdaht, ko Deews wirs semmes sawus weetneekus lizzis, tad peektais mums pawehle, ka mums zilweka dšihwibu buhs glabbaht, un ka mums wiffu to buhs usturreht, zeeniht un mihleht, ko tas schelligs Deews mums woi tuwakajeem labba dewis pee meefas un pee dwehseles. Jo kad nebuhs nokaut, tad arri no wiffa ta buhs fargatees, no ko dšihwibai nelabbums woi fahdes warr zeltees.

Tadeht arri stahw rakstihš 1 Joh. 3, 15: Kas sawu brahli eenihd, tas irr sletpawa, — un 1 Peh. 3, 10, 11: Kas to dšihwibu gribb mihtoht, tas lai sawu mehli klufina no kauna un sawas luhpas, ka tahs wilcibu nerunna. Lai tas nowehrschahs no kauna un darra labbu, lai tas meeru mefle un tam dsennahs wakkat.

56) Kas tad irr muhsu tuwakais?

Ikweens zilweks mums brahlis un tuwakais, tadeht ka mehš wiffi weena Deewa behrni ¹⁾, weena Pestitaja pestiti ²⁾, pee weenas muhschigas dšihwofchanas aizinati ³⁾, — tomehr itt ihpaschi ikweens muhsu tuwakais, kam mehš spehjam palihdseht un labbu darriht, lai tas buhtu kahds buhdams ⁴⁾.

¹⁾ Malak. 2, 10. Apust. b. 17, 26. ²⁾ Reem. 15, 7.

³⁾ Ewes. 4, 4—6. ⁴⁾ Luht. 10, 29—37. 3 Mohs. 19, 33. 34.

57) Kas mums pawiffam par muhsu tuwakaju pawehlehts?

Gal. 5, 14. Wiffa baufliba weena wahrda tohp peepildita, schinnt: tew buhs tarwu tuwaku mihtoht ka fewi paschu. Matt. 7, 12.

1 Joh. 4, 20. 21. Ja kas salka: es mihleju Deewu un eenihd sawu brohli, tas irr melkulis; jo kas sawu brahli nemihle, ko tas reds, ka tas warr Deewu mihleht, ko tas neir redsejis? — Un schis bauflis mums irr no wiina, ka tam, kas Deewu mihle, arridsan buhs sawu brahli mihleht.

58) Woi tad mums neutr zitti zilweki par zitteem wairat mihlejami?

Lai arri jo leels grehks buhtu, kad mehš teem, ar fo Deewš muhs tuwaki fadraudsejis, prohti raddeem, draugeem un zitteem peederrigeem ¹⁾, tizzibas-un tautas-brahleem ²⁾, woi teem, kas mums labbu darrijuschi ³⁾, nemahzetu wissu mihlestibu parahdiht, tad tabeht iffatru zilweku, woi paschu eenaidneeku ⁴⁾ buhs mihleht ka fewi paschu.

¹⁾ Dahw. ds. 133, 1. Raugi, kahda jauka un mihliga leeta irr, kad brahli weenprahrtigi lohpä dšihwo. — Sibr. 25, 1. Reem. 12, 10. — ²⁾ Gal. 6, 10. Lai mehš to labbu pastrahdajam pee wisseem, bet wisswairat pee teem tizzibas-draugeem. — ³⁾ Saff. w. 17, 13. Kas launu par labbu atmaksä, no ta paschu namma tas launums nearstahsees. Sahl. gudr. 16, 29. — ⁴⁾ Matt. 5, 44. Mihlojeet sawus eenaidneekus, wehlejeet labbu teem, kas juhs nolahd, darrat labbu teem, kas juhs eenihd un luhdseet preeksch teem, kas juhs apkaitina un wajja. 2 Tess. 3, 14, 15.

59) Kä tad mums buhs few paschus mihleht?

Zweens zilweks few paschu gan no dabbas mihle ¹⁾. Bet ar schahdu mihlestibu lehti warr pahrkahpt paschu pirmu un augstaku bausli un wissaddš grehkdš eekrist ²⁾. Tas ween mihlejahš ar pateesfigu mihlestibu, kas few paschu pehz meefas un dwehseles Deewam patihkamu glabba ³⁾.

¹⁾ Ewes. 5, 29. — ²⁾ Lufko 22tru waizaschanu. —

³⁾ 1 Kor. 6, 20. Juhs effat dahrgi atpirkti, tad nu gohdinajeet Deewu juhsu meesä un juhsu garrä, kas Deewam peederr.

60) Kä tad zilwekam sawu meesu buhs glabbah?

Zilwekam sawu meesu ka swehta Garra dšihwokli buhs fargah? no wissas apgahnischanas ¹⁾, winnam to buhs apkohpt, tomehr newis us kahribahm ²⁾, sawu weffelibu buhs glabbah ³⁾ un newesselibä prahrtigu palihgu mekleht ⁴⁾.

¹⁾ 1 Kor. 6, 15—19. — 3, 16, 17. — 1 Tess. 2, 4, 5. Zweenam buhs siraht sawu paschu tranku glabbah eeksch

swehtischanas un gohda, ne kahribas fehrä, ka atridjan tee pagani, kas Deewu nepasihst. — ¹⁾ Reem. 13, 14. ²⁾ Sibr. 30, 15. — ³⁾ Sibr. 38, 1—12.

61) Kä zilwekam sawu dwehseli buhs apkohpt?

Zilwekam sawu pohdu, tas irr to Deewa dohtu garrigu spehku, nebuhs femmē aprakt ¹⁾, bet gahdah, ka peenemmahs atsihschanä ²⁾ un swehtischana ³⁾.

¹⁾ Lufk. 19, 12—26. — ²⁾ Sahl. f. w. 2, 2. Leez sawu firbi us gudribu klausitees un greef sawu firbi us sapraschanu. Reem. 12, 2. Neturraitees schai pasauli lihdsus bet tohpeet pahrwehrti zaur juhsu prahta atjaunaschanu, ka juhs warrat pahrbandih, kas irr tas labs un tas patihkams un pilnigs Deewa prahts. Saff. w. 23, 23. 1 Tess. 5, 21. Ewes. 5, 17. Dahw. ds. 119, 66—71. Jah. 17, 3. ³⁾ 2 Kor. 13, 5. Zsraugait few paschus, arrig juhs effat tizzibä, pahrmeklejeet few paschus. 2 Petr. 3, 18. Peeaugait eeksch schehlastibas un atsihschanas muhsu kunga Jesus Kristus. Wihl. 4, 8. Wissu, kas irra teesfigs, wissu, kas gohdigs, wissu, kas taisns, wissu, kas schkistis, wissu, kas mihligs, wissu, kam irr labba flawa, ja irr kahda patihkama leeta un ja kas irr teizams, to paschu nemmeet wehrä. 1 Kor. 7, 1. Ewes. 4, 15. 1 Tess. 4, 1.

62) Woi tad zilwekam naw waktas, ar sawu dšihwibu un ar few paschu darriht ka pascham patihkash?

Nemas ne, jo mehš paschi ar sawu dšihwibu, ar meesu un dwehseli, peederram Deewam ¹⁾. Bet Deewa pateesibas, muhsu tizzibas un brahlu-mihlestibas deht mums ne paschu sawu dšihwibu nebuhs taupih ²⁾.

¹⁾ Reem. 14, 8. Kad mehš dšihwojam, tad dšihwojam mehš tam kungam, kad mehš nomirstam, tad nomirstam mehš tam kungam. Lapehz jeb mehš dšihwojam jeb nomirstam, mehš peederram tam kungam. 1 Kor. 3, 16, 17. Woi juhs nesinat, ka juhs effat Deewa nams un tas Deewa Gars mahjo eeksch jums? Ja kas to Deewa nammu samaita, to paschu Deewš samaitahs. — ²⁾ 1 Jah. 3, 16. Pee ta mehš effam atsinuschu to mihlestibu, ka Winsch to dšihwibu par mums irr nolizzis un murend atridjan peenahkash to dšihwibu nolikt par teem brahleem. Matt. 10, 39. Kam sawa dšihwiba mannis deht suhd, tas to atrahdihš.

63) Ar kahdeem grehkeem zilweks sew paschu tif labbi kâ nokauj, jeb sawu dshwibu notehre?

Gan wisseem grehkeem irr tahds nahwespehks, ka tee zilweka meesu un dwehsele isphosta ¹⁾ uu nifnas kabribas ²⁾, skaudiba ³⁾ un dufimiba ⁴⁾ pahhfina tikpatt labbi zilweka dshwibu, ka pasauliga ruhpefchana un noffumschana ⁵⁾; tomehr itt redsamu wainu zilweks sew darra ar nesahfibu ⁶⁾, neschfihfibu un fipiru dschreenu dserschanu ⁷⁾.

¹⁾ Gal. 6, 8. Kas uf sawu paschu meesu sehj, tas no tahs meesas to samaitaschanu plans. — Sahr. 38, 15. Fehk. 1, 14, 15. — ²⁾ Sahr. 18, 30. — 1 Tim. 6, 10.

³⁾ Sakk. w. 14, 30. Weena schehliga firds irr tahs meesas dshwiba, bet skauschana irr puetschi kaulds. — ⁴⁾ Sahr. 20, 24. — ⁵⁾ 2 Kor. 7, 10. — Sahr. 30, 23. — ⁶⁾ Luhk. 21, 34. — Sahr. 31, 20. — 1 Kor. 10, 31. — ⁷⁾ Ewes. 5, 18. Nepeedferretees ar wihnu, kas irr negaddiga buhschana. Sakk. w. 20, 1. — 23, 29—32. — Sahr. 19, 1. — 31, 30. — Esaij. 5, 11.

64) Ar to zilweks notehre sawa tuwakaja dshwibu?

Neween ar tihfchu flepkawibi ¹⁾, bet ar wiffahm tahm eekahroschanahm ²⁾ un wisseem teem grehkeem, zaur fo tuwakajam kaiti jeb wainu darra pee meesas woi dwehseles, itt kâ irr dufimiba ³⁾, eenaid ⁴⁾, bahrschana un lammafchana ⁵⁾, atreebschana ⁶⁾, neschehligs prahts ⁷⁾, un apgrehzihasdohschana woi wehl tihfscha kahrdinaschana uf grehku ⁸⁾.

¹⁾ 1 Jah. 3, 15. Zuhf sinnat, ka neweenam flepkawam neir ta muhschiga dshwiba eefsch wiinna paleekama. 1 Mohf. 9, 6. Kas zilweka affini isgahsch, to affinin buhs zaur zilwekeem isgahstahm tapt, jo winsch irr to zilweku pehz Deewa gihmi darrijs. — (No scheem wahrdeem warr saprast, ka waldischanai irr gan brihw karrus usnemt, kad zittadi eenaidneeku usmahlschanai newarr pretti turretees). ²⁾ Fehk. 4, 1. No-turrenes karru un kauschanas juhsu starpa? Meggi no turrenes, no juhsu kabribahm, kas karru juhsu lohzeftds? — ³⁾ Matt. 5, 21, 22. Fehk. 1, 20. Ewes. 4, 26. — ⁴⁾ Fehk. 3, 14. 1 Jah. 3, 15. ⁵⁾ Wihl. 2, 3. Nedarrat neneeka zaur bahrschannu jeb

weltu gohdu bet zaur pasemmoschanu zits zittu turredami augstaku par sew pascheem. — Sakk. w. 17, 19. — Dahw. dsf. 64, 3—5. — ⁶⁾ 1 Tess. 5, 15. Luhfojeet, ka neweens kaunu ar kaunu kahdam neatmakfa, bet allaschin dsenneetes uf to labbu tif labb sawa starpa ka prett wisseem. Reem. 12, 19—21. 1 Petr. 3, 9. ⁷⁾ Fehk. 2, 13. Tam, kas apscheloschanu neir parahdijis, ufes sohdbiba bes apscheloschanas. — Sahr. 34, 21, 22. To behdigu un nabbagu maifite irr wiinnu dshwiba; kas winneem to atnemm, tas irr weens affinu = suns, kas kurrum usstureschanu atnemm, tas nokauj sawu tuwaku un kas strahdneekam algu nedohd, tas isleij affini. Sakk. w. 17, 5. — 24, 17. Sahr. 4, 1, 2, 4, 9. Fehk. 2, 15, 16. — 1 Jah. 3, 17. — ⁸⁾ Luhk. 17, 1, 2. Bes to tas nebuhs, ka apgrehzihas nenahktu, bet wai tam, zaur fo tahs nahk. Tam buhtu labbak, ka tom weens dsiruu-afmins taptu pafahrts pee wiinna kalla un tas taptu eemests jubra, ne ka tas weenu no scheem masajeem apgrehzinatu. 1 Kor. 8, 9—13. — 15, 33. Sakk. w. 28, 10.

65) Kâ pehz rakstu mahzihas sawam tuwakajam buhs palhdseht un kalpoht?

Gan itt ihpafschefsch wiffahm meesas-behdahm un tadeht mums ¹⁾ plehts, nabbagus ²⁾ un newesfelus ³⁾ apfohpt, apgreem palhdseht ⁴⁾, atraitnes un bahrinus wiinnu behdas apmekleht ⁵⁾, bet pawisfam mums buhs turreht uf sawu tuwakaju schehligu un mihtlgu firdi ⁶⁾, mums buhs buht lehnprah-tigeem ⁷⁾, pazeetigeem ⁸⁾ un saderrigeem ⁹⁾, labpraht peedoht ¹⁰⁾, ar-wissu tuwakajeem kalpoht, fo Deews mums dewis ¹¹⁾, labbu preekschihmi teem parahdiht ¹²⁾, pee atsihschanas, atgreeschanas un swehtschanas tohs passubbinah ¹³⁾ un Deewu par winneem peeluhgt ¹⁴⁾.

¹⁾ Esaij. 58, 7. Meggi tas ta peederr, ka tu tam issal-fuscham tawu maifi lauf un tohs nabbagus isdshitus nam-mâ eewebb? Kad tu weenu failu eerangi, ka tu wiinnu apsefs un neapflehpées no tawas meesas? — Matt. 6, 1—4. Ebr. 13, 16. Sakk. w. 19, 17. Dahw. dsf. 41, 2—4. ²⁾ Sahr. 7, 35. ³⁾ Sakk. w. 14, 31. 1 Kor. 12, 26, 27. Matt. 25, 35—40. Sakk. w. 24, 12. ⁴⁾ Fehk. 1, 27. ⁵⁾ Reem. 12, 15. Kihgimojetees ar

lihgmeem un raudait ar raudadameem. 1 Peh. 3, 8. Effect wiffi weenprahtigi, lihdseetigi, brahligi, firdsfah-
 iigi, laipnigi. Matt. 5, 7, 42. Lufk. 6, 36—38. Kol.
 3, 12. Apuf. d. 20, 35. 2 Kor. 9, 7. 7) Matt. 5, 5.
 Swehtigi irr tee lehnprahtigi jo tee to semmi eemantohs.
 — 11, 29. Tit. 3, 2. — 7) Gal. 6, 1, 2. Ja arridsan
 fahds zilweks zaur fahdu pahrfahpshanu tapiu pahrfsteigt,
 tad juhs, garrigi buhdami, faleelat tahdu ar lehnprahtigu
 garru, luhkodams uf few pafchu, fa tu arridsan netohpi
 fahrdinahds. Neffect zits zitta nastas un ta juhs weepil-
 difeet Kristus bauflibu. Reem. 14, 1. Matt. 5, 39—41.
 Ewes. 4, 2. — 8) Reem. 12, 18. Ja tas warr buht no
 juhsu puffes, turrait meeru ar wiffeem zilwekem. Ewes.
 4, 3. Matt. 5, 9. — 23—25. 9) Kol. 3, 13. Zits zittu
 panesdami un zits zittam peedohdami, ja weenam irr fo
 fuhdscht prett ohtru. Zittu fa Keffus jums irr peedewis,
 tapatt arridsan juhs. Matt. 18, 21, 22. 10) 1 Peh.
 4, 10. Lai ifkatrs weens ohtram kalso, ar to dahwanu,
 fa tas irr dabbnjis, ta labbi unumatturretaji to daschadu
 Deewa-dahwanu. 1 Kor. 10, 24. 11) Matt. 5, 16. Lai
 juhsu gaischiba spihd laufchu preefcha, fa tee eeranga
 juhsu labbus darbus un gohda juhsu fchwu debbesis. 1 Kor.
 10, 32, 33. Wihl. 2, 15. 1 Peh. 12. 1 Lef. 5, 22.
 12) 1 Lef. 5, 14. Namahzait Petillus, eepreezinajeet
 tohs bailigus paneeffet tohs wafas, effect lehnprahtigi
 prett wiffeem. Ebr. 10, 24. 13) 1 Tim. 2, 1. Tad un
 pamahzu es pahr wiffahm leetahm, fa noteek luhgschanas,
 peefautschanas, aifluhgshanas par wiffeem zilwekem.

66) Woi tad par zittu Deewa-raddijumu dshwibu mums
 nemas naw jarehina?

Wiffu, fo Deews irr raddijis, zilwekam peeklahjabs
 gohdä turreht fa Deewa darl. 1) un lai gan Deews
 zittu raddijumu waldifchanu zilweka rohkas lizzis 2), ta
 fa arridsan paschas tahs dshwas dwaschas nokaut
 brihw, kas winnam ustureschanai wajjadfigas 3) woi
 kas winnam par fahdi un pohstu, tad tomehr nekur
 winnam naw brihw fo notehrecht bes wajjadfibas 4),
 bet wehl winnam buhs apschelotees un gahdaht par
 zittahm dshwidahm 5).

1) Dahw. ds. 104. W. 24. Zif leeli irr rawi darbi, af
 fungs! Tu effi tohs wiffus ar gudribu berrijie, ta femme

irr pilna no tawa padohma. — W. 31. Tas fungs pree-
 zajahs par saweem darbeem. — W. 34. Mannas dohmas
 no winna lai falbas irr, — es preezafchohs eefsch ta fanga.
 Matt. 6, 26, 28, 29. Reem. 8, 19—22. 2) 1 Mohf.
 1, 28. 3) 1 Mohf. 9, 2, 3. 4) 5 Mohf. 22, 6, 7, 10.
 5) Salk. w. 12, 10. Tas taifnais gahda par sawu lohpu
 dshwibu, bet to besdewigu apschelofchana irr bahrfiba.
 Sahr. 7, 22. 5 Mohf. 22, 4. — 25, 4.

Sestais bauflis.

Tew nebuhs laulibu pahrfahpt.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, fa
 mehs schibfti un kaunigi dshwojam eefsch wahr-
 deem un darbeem un ikweenam buhs sawu lau-
 latu draugu mihloht un zehniht.

67) Ras mums schinni bauflie pee firds listis?

Ra laulateem un nelaulateem laulibu buhs zeena
 gohdä turreht.

68) Ras irr laulibas-fahrtu?

Laulibas-fahrtu Deews irr eezehlis no eefahfu-
 ma 1), fa eefsch tahs weenam wihrischkam un weenam
 fewischkam kohpa buhs dshwoht wiffstuwakaja fa-
 draudfeschanä 2) un auglotees pehz Deewa nolifsch-
 nas 3).

1) 1 Mohf. 1, 27, 28. — 2, 21—25. 2) Mark. 10,
 6—9. No raddibas eefahkuma Deews weenu wihrischtu
 un weenu fewischtu irr raddijis. Tadeht zilweks atstahs
 sawu tehru un mahiti un peekerfees pee sawas fewas,
 un tee diwi buhs weena meefa. Tad nu tee neirr wairs
 diwi, bet weena meefa. Tapehz, fo Deews irr saweenojis,
 to neweenam zilwekam nebuhs schirt. 3) 1 Mohf. 1, 28.

69) Ra laulateem draugeem kohpa buhs dshwoht?

Ikweenam sawu laulatu draugu buhs mihloht
 un zeeniht, tas irr: laulateem draugeem kohpa ja-
 turrahs eefsch pastahwigas pateefigas mihlestibas
 un ustizzibas 1), ta fa weens ohtram warr buht par
 palihgu muhschigas dshwoschanas panahfshana 2)
 un wiffas zittas Deewam patihkamäs leetas 3).

1) 1 Kor. 7, 3—5. Tant wiham buß tai seewai to peederrigu labbu mihlestibu parahdiht, tälihds arridsan tai seewai tam wiham. Tai seewai neirr wafka par sawu paschu meesu, bet tam wiham, tälihds arridsan tam wiham neirr wafka par sawu paschu meesu bet tai seewai. Neat-raujatees weens ohtram, ka tillai weenabä prahä us kahdu brihbi, ka jums pawaffas irr pee gaweschanas un pee luhgschanas. 2) 1 Kor. 7, 14. — 1 Kor. 7, 16. — Ewes. 5, 25, 27. 3) 1 Mohf. 2, 18. Deews tas kungs jaz-ziga: tas neirr labbi, to zilwetu weenu effam, es darrischu tam palihgu, kas laht winnu effoti. Sah. mahz. 4, 9, 10.

70) Kas ihpafchi laulateem wihtreem pawehlehts?

Ka winneem itt kà seewas galwineekeem¹⁾ tahs buß mihloht, kà Kristus to draudsi irr mihlejis²⁾, newis par tahm sabahrgotees³⁾ bet prahitigi ar tahm dsihwoht⁴⁾.

1) Ewes. 5, 23. Tas wihs irr tahs seewas galwa, kà aridsan Kristus irr tahs draudses galwa. 2) Ewes. 5, 25. Zuhß wihi, mihlojeet sawas seewas ta kà aridsan Kristus to draudsi irr mihlejis un pats fewi par to nodeweess. 3) Kol. 3, 19. Zuhß wihi, mihlojeet sawas seewas un ne-sabahrgotees prett tahm. 4) 1 Peh. 3, 7. Zuhß wihi, dsihwojeet prahitigi ar tahm tohpä un dohdeet tam seewisch-kam kà tam wahjakam rijham gohbu kà lihds mantineekam tahs schelastibas tahs dsihwibas, ka juhfu luhgschanas ne-tohp aistawetas.

71) Kas seewahm peekohdinahts?

Ka saweem wihtreem buß buht paklausigahm un padewigahm¹⁾ un pawissam pecininneht, ka winnu gohds nestahw eeksch ahrigahm leetahm, bet lehna fluffä garrä²⁾, gohdigä mahjaškohpschanä³⁾ un behr-nu-audsinaschanä⁴⁾.

1) Kol. 3, 18. Zuhß seewas, effeet paklausigas saweem pascheem wihtreem, ta kà peeklahjabs eeksch ta kunga. Ewes. 5, 22—25. 1 Peh. 3, 1, 5, 6. 2) 1 Peh. 3, 3, 4. Kueru jaunkumam nebuß buht tas, kas irr no ahrenes un stahw eeksch mottu-pihschanas un selta-aplitschanas jeb drehbju-apwillschanas; bet tas eekschitigi apsehpts firds-zilweß eeksch ta neijnihziga jounkuma ta lehna un fluffa garra; — tas irr dahrgs preeksch Deewa. 1 Tim. 2, 9—15.

1 Kor. 14, 34, 35. Sibr. 26, 14, 15. 3) Saff. w. 31, 10—31. Sibr. 26, 1, 2, 3, 13. 4) 1 Tim. 2, 15.

72) Kà laulati pahrfahpj laulibu?

Kad ar zitteem fahf dsihwoht kà ar sawu lau-latu draugu¹⁾, kad weens no ohtra paschi schfir-rabs²⁾, woi jaunä laulibä eedohdabs, kamehr pir-mais laulatais draugs wehl dsihws³⁾.

1) Ebr. 13, 4. Lauliba lai irr gohdiga stary wisseem un ta laulibas-gulta neapgabnita, bet tohs laulibas-pahr-kapejus Deews sohdihs. 2) Matt. 19, 9. Kas no sawas seewas schfirrabs, bes ween mauzibas deht, un zittu prezz, tas pahrfahpj to laulibu un kas atschirtu prezz, tas pahrfahpj to laulibu. 3) 1 Kor. 7, 10, 11. Bet teem laulateem ne es pawehlu bet tas kungs, ka ta seewa neatschfirrabs no ta wiha. Un ja ta arri buhtu atschfirrusees, ka tai buß palikt bes laulibas jeb salihdsinatees ar to wihtu; un tam wihtreem nebuß to seewu atstahdinaht. 1 Kor. 7, 39.

73) Kà nelaulati warr laulibu pahrfahpj un pulgoht?

Ur maukoshanu¹⁾ un wissu neschlihtu dsihwo-schanu un buhschanu²⁾, woi arri kad laulibä eedoh-dabs, par Deewa likkumu un prahtu nebehdadami³⁾.

1) 1 Kor. 6, 15—18. Woi juhß nesinnat, ka juhfu meefas irr Kristus lohzeeki? Woi tad es Kristus lohzeekus buhtu nehmis un par maukas lohzeekem darrijis? Ne, nekad. Jeb woi juhß nesinnat, ka tas, kas tai maukai pee-ferrabs, irr weena meefa ar to, jo winsch salka: tee dimi buß weena meefa. Bet kas tam kungam peeferrabs, irr weens gars ar to. Sargaitees no tahs mauzibas. Wissi grehki, ko tas zilweß darra, irr ahran tahs meefas; bet kas mauzibu darra, tas pee paschas sawas meefas grehko. Luhto p. 13, 19, 20. 1 Tess. 4, 3—5. 1 Kor. 6, 9, 10. 2) Ewes. 5, 3—5. Mauziba un wissa neschlihtu jeb negausiba lai juhfu staryä netohp ne minneta, kà teem swehteem peeklahjabs; aridsan bestaumiga buhschana un gekkiga tehrschana jeb smeekli, tas nepeederrabs, bet jo wairat pateitschanas. Jo scho juhß sinnat, ka neweens mauzineeks, nedf neschlihts, nedf negausis, kas irr elta-deewa-kalps, nedabbu to eemantoshanu tanni Kristus un Deewa walsiba. — p. 11, 12. Nenemmeet dallibu pee teem neaugligeem tumstibas-darbeem, bet jo wairat tohs

arridsan norahjeet. So kas pasleppen no teem noteek, to tiffai iffazzihjt jau irr kauns. — Matt. 5, 28. Ifkattr, kas seewu usfkattahs to eekahrodams, tas jau laulibu ar winnas pahrahypis sawa firdi. ³⁾ Itt ka tee darra, kas bes apdohma un bes deewaluhggschanas, woi tik ween no sawahm eekahroschanahm flubbinati lauliba eedohdahs. Sahl. gubr. 14, 26.

74) Ka zilweks warr schkisthi un kaunigi dschwocht?

Kad winsch sawu firdi eeksch Deewa sawalda ¹⁾, Deewu peelahgdams ²⁾ un sawas kahribas pee Jezus frusta peesidams ³⁾, kad no wissahm negohdigahm sarunnaschanahm ⁴⁾ un sadraudseschanahm ⁵⁾ at-raujahs, un no wissa fargahs, zaur ko neschkisthas kahribas warr eekahrseh: ⁶⁾, wissuwairak no leekas ehshanas un dserschanas ⁷⁾, un kad arri neweens, kam gabdi un eekpehschanas netruhfft, nelaulahts nepaleef ⁸⁾, ja Deews to winnam neirr leedfis ⁹⁾.

¹⁾ 1 Pehl. 2, 11. Kol. 3, 5. 6. Matt. 5, 29. 30.

²⁾ 2 Tim. 2, 22. Sahr. 23, 26—29. ³⁾ Sahr. 23, 5—7.

⁴⁾ Gal. 5, 24. Tee, kas Kristum peeberr, sawu meesu irr frusta situschu ar tahm kahribahm un eekahroschanahm.

⁵⁾ 1 Kor. 15, 33. Launas sarunnaschanas famaite labbas eerahsas. Ewes. 5, 4. ⁶⁾ Sakk. w. 7, 7—13. Ewes. 5, 11. 1 Mohs. 34, 1. 2. ⁷⁾ Sahr. 9, 7. 8. — 23, 23.

⁸⁾ Keem. 13, 13. ⁹⁾ Sakk. w. 23, 31—33. Sahr. 9, 9.

¹⁰⁾ 1 Kor. 7, 2. Tahs mauzibas deht ifkatram buhs sawa pascha seewa buht un ifkatrai buhs saws patz wihrs buht.

¹¹⁾ Matt. 19, 11. 12.

Septitais bauflis.

Tew nebuhs sagt.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, ka mehsh sawa tuwaka naudu jeb mantu nenem-mam, nedsh ar wiltigu prezzi jeb prezzeschanu pee mums dabbutjam, bet winnam winna mantu un usturreschanu palihdsam wairoht un pasfargahjt.

75) Ko schis bauflis mums pee firds leet? Kad peekrais usrahda us zilweku dschwibu un festais us laulatu draugu, tad septitais us zilweku laizigu mantu, ka ar to buhs gohdigi turretees.

76) Ka zilwekam sawu paschu laizigu mantu buhs usluhtohjt?

Itt ka tahdu, kas schinni pasaulk winnam no Deewa ¹⁾ us laiku ustizjeta ²⁾, lai to sew un tuwafajam par labbu walda.

¹⁾ Sahr. 11, 14. No ta funga nahk labbums un launums, dschwoschana un mirschana, nabbadsiba un bagga-tiba. — 1 Kor. 4, 7. Sakk. w. 22, 2. — Matt. 20, 15. ²⁾ Lufk. 19, 13, 1 Kor. 7, 31, Lufk. 12, 20. Matt. 6, 19.

77) Ka zilwekam laizigu mantu buhs waldbiht?

Itt ka Deewa namina-turretajam ¹⁾ winnam ne-buhs buht ne sfkohpam ²⁾ ne schkehrdetajam ³⁾, bet taupigam ⁴⁾ un dervigam ⁵⁾.

¹⁾ 1 Pehl. 4, 10. ²⁾ Lufk. 12, 15. Neweens no ta dschwoka ka tam pahrleeku mantas irr. Sakk. w. 11, 17.

³⁾ Sahr. 14, 5. 6. 1 Jahn. 3, 17. Dahw. dsj. 62, 11.

⁴⁾ Sahr. 19, 1. Esaij. 65, 8. Sakk. 13, 11. ⁵⁾ Jahn. 6, 12. Sahr. 18, 25. ⁶⁾ Matt. 5, 42. Dohd tam, kas tewi luhds un neatraujees no ta, kas no tewim gribb ko aishnemt. Ap. d. 20, 35. Lufk. 6, 35. 2 Kor. 8, 2. 3.

14. 15. — 9, 5—8. 1 Tim. 6, 17—19. Jehk. 2, 14—16.

Dahw. dsj. 112, 5—9.

78) Ka zilwekam buhs tift pee mantas?

Lai gan Deews daschadi mahk fwehticht ar laizigu mantu, tad tomehr tas no Deewa wisseem Ah-dama behrneem nolifts, ka eeksch waiga fweedreem sawu maisi buhs ehst. (1 Mohs. 3, 19) ¹⁾. Un tiffa darba-strahdashana allaschin zilwekam par labbu ²⁾. Tomehr neweenam pehz baggatibas ne-buhs dsichtees ³⁾, bet zilwekam flahjahs peeteezigam buht ⁴⁾. So mantas eekahroschana ⁵⁾ tiffait labbi ka flinkoschana ⁶⁾ zilweku wissuwairak willina us sahdsibu.

¹⁾ 2 Tess. 3, 10. Kas negribb strahdaht tam arri ne-buhs ehst. Sahr. 7, 15. ²⁾ 1 Tess. 4, 11. 12. Dar-

bojeetees rahmi dshwoht un juhsu paschas leetas darrist un ar sawahm paschahm roshahm strahdaht, — ka juhs gohbdigi staigajeet pee teem, kas irr ahra un ka jums ne-truhst. — Ewes. 4, 28. Dahw. ds. 37, 3, Saff. w. 28, 19. Sahl. mahz. 5, 11. ³⁾ Matt. 19, 23. Ar mohahm weens baggats debbesu-walstiba eees. 1 Tim. 6, 9, 10. Tee, kas gribb baggati tapt, tee kriht fahrdina-schanâ un walga un dauds besprahdigas un kaitigas eelaf-roschanâs, kas tohs zilweks gahsch famaitaschanâ un pas-suschanâ. Jo naudas eelafroschana irr wissu launumu fakne, pehz ka zitti dsinnuschees irr apallosjuschees no tahs tizzibas un paschi ar dauds fahpehm zaurduhruschees. — Mark. 10, 23—25. Lukt. 12, 15. Sahl. mahz. 5, 9. Sahr. 31, 1 — ⁴⁾ 1 Tim. 6, 6—8. Ta irr leela man-toschana, ja kas Deewam kalpo un irr peeteezigs. Jo meh's neneeka neeffam eeneffuschi pasfaule, tad irr sunamis, ka meh's arri neneeka newarram isnest. Bet kad mums sawa barriba un apgehrbs, tad lai mums peeteek. Saff. w. 30, 8, 9. ⁵⁾ Sahr. 31, 5, 6. ⁶⁾ Sahr. 33, 27. Slnfoschana mahza dauds launa. Saff. w. 6, 9—11. — 10, 4. — 18, 9. Neem. 12, 11. 2 Tess. 3, 11, 12.

79) Ka zilwekam buhs usluhkoht sawa tuwakaja mantu?

Jtt ka tahdu, ko Deews tam dewis un wehlejis un ko tadeht nedrihst aistahrt, ja prett paschu Deewu negribb apgrehkotees. Tadeht arri pee sagtâs man-tas allaschin breefiniga neswehtiba.

Uthak. 2, 6. Wai tam, kas sawu padohmu ar swe-schu mantu wairo! Zik ilqi tam buhs? Un krauj beesus dublus us sewi. — Sahl. s. w. 10, 2, 3. — 15, 6. — 16, 8. — 20, 17. Sahr. 5, 8.

80) Kas irr schdsibas-greht?

Kad zilweks ar kautkahdu netaisnibu woi wiltibu woi ar warru pee sew dabbujahs, kas tuwakajam peederr. Tad nu tur ne ween tee skaidri sagla-un laupitaja-darbi¹⁾ peeskaitami, bet arri kad ar sagleem rinnahs²⁾, kad peewill pahrdoschanâ un pirkschanâ (prezzeschana)³⁾, kad nedohd spreestas dohschanas⁴⁾, kad nopelnitu algu aisturr⁵⁾, kad lee-kus auglus un peinus krahj⁶⁾, kad aismemtu un ustizzetu woi atraftu leetu neatdohd⁷⁾, kad eschas

pahrzett⁸⁾, kad dahwanas nemm pehz netaisnas aif-stahweschanas un teefaschanas⁹⁾, kad pahridarra ap-pakschneekeem¹⁰⁾, kad preekschneekeem neustizzigi kal-po¹¹⁾, kad ar deedeleschanu maiji pelni¹²⁾ un tu-wakajam winna mantu nepalihds pasargahht un wai-roht, fur to warr darrist u. t. pr.

¹⁾ 3 Mohs. 19, 11. — 1 Kor. 6, 9, 10. Sahr. 21, 8.

²⁾ Saff. w. 29, 24. Tas, kam ar sagleem dalka, sawu dwehfeli eenihst. — Lob. 2, 24. — ³⁾ Mohs. 25, 14—17.

⁴⁾ Saff. w. 11, 1. — 1 Tess. 4, 6. ⁵⁾ Neem. 13, 7.

⁶⁾ 3 Mohs. 19, 13. 5 Mohs. 24, 14, 15. Jer. 22, 13.

⁷⁾ Jehk. 5, 4. ⁸⁾ 2 Mohs. 22, 25, 26. 3 Mohs. 25, 35—37. Amos 8, 4—6. Ezeke. 18, 12, 13. Saff. w.

11, 26. ⁹⁾ 3 Mohs. 6, 2—4. Dahw. ds. 37, 21.

¹⁰⁾ Sahr. 29, 4—6. 5 Mohs. 22, 1—3. ¹¹⁾ 5 Mohs. 17, 27.

¹²⁾ 2 Mohs. 23, 8. — 5 Mohs. 16, 19. ¹³⁾ Mikus 3, 1—5. Amos 5, 11, 12. Saff. w. 22, 22, 23. ¹⁴⁾ Tit.

2, 9, 10. ¹⁵⁾ Sahr. 40, 29—31.

81) Woi tad zilwekam augstakas mantas naw par scho isuhzigu laizigu?

Jrr gan dwehseles-manta, kas slahw eeksch tiz-zibas, miblestibas un zerribas¹⁾ un pehz schibs buhs dsihstees no wissas firds un pah'r wissahm leetahm wairak²⁾, jo ta irr pastahwiga³⁾.

¹⁾ 1 Kor. 13, 13. Nu paleek ta tizziba, zerriba, miblestiba, schee trihs: bet ta miblestiba irr ta leelaka stary teem. ²⁾ Matt. 6, 33. Dsenneetees papreekschu pehz Deewa walstibas un pehz winna taisnibas, tad jumis wissas schahs leetas taps peemestâs. ³⁾ Matt. 6, 20, 21. Krah-jeet sewim mantas debbesi, fur nedf kohdi nedf ruhfa tahs maita, un pehz kurrahm sagi ueroht, nedf tahs nosohg. Jo fur juhsu manta, tur buhs arridsan juhsu firds. Lukt.

12, 33, 34.

82) Woi dwehseles-mantu arr warr sagt?

Gan zilweks to sew pascham warr nosagt, kad winsch par to negahda un to nekohpj¹⁾, woi kad laiziga labbuma un gohda deht sawu tizzibu pamett²⁾, bet warr arr to nosagt tuwakajam ar nepateefigu mahzibu un fahrdinaschanu us grehkeem³⁾. Uu

tas patš arr irr saglis, kas tuwakajam gohdu un labbu flawu laupa.

1) Luf. 8, 12—14. 2) Matt. 23, 15. — 15, 4—9.
3) Jerem. 23, 30—32. Matt. 7, 15. Eze. 22, 25—27.

Uftotais baušlis.

Ēw nebušs nepateesu leezibu doht prett tawu tuwaku.

Kas irr tas?

Muris buhs Deewu bihtees un mišloht, ka mehs sawu tuwaku nepateesi neapmellojam nedš peewillam, aprunnajam, jeb tam kahdu nišnu flawu darram, bet mums buhs to aišbildinaht, wišsu labbu no ta runnaht un wiššas leetas par labbu greeš.

83) Kas irr leezibaš = bohššana?

Wišš tas, ar ko žilweš žitteem parahda, kahdas bohmas un kahds prahtš irr winna firši. Lufko: Jah. 1, 19—34. 3, 11.

84) Kahdu leezibu mums buhs doht?

Mums buhs pateesigu un mišligu leezibu doht wahrdoš un darbdoš un wiššā mušsu buhššana¹⁾, itt ka Deewa-preešchā apšinnamees²⁾.

1) Dahw. dš. 15, 1—3. Kungš, kas mahjohš tawā dšibwoški un kaš dššwohš uš tawa šwehta kalna? — Kas bešwainigi štaiga un to taišnibu dšenn un runna to pateesibu no firšš = dibbena, kaš ar sawu mehli neaprunna, sawu tuwakam launa nebarra un launa-wallobu prett sawu tuwaku nezešt. Dahw. dš. 1, 1. 2) Jhj. 16, 19. Mans leezineekš irr debbešš un mans leezibaš = dewešš irr augštiba.

Leez labbi wehrā, ka Deeweš irr patti pateesiba (Jah. 14, 6), ka wišši winna darbi pateesiba un winna želši taišniba (Dahw. 4, 34); tadeht arri wiššā nepateesiga buhššana winna preešchā irr negantiba. (Sakk. w. 12, 22. 6, 16—19). Turpretti wešš irr melkuliš un to melli tehweš (Jah. 8, 44) un wišši grehtš ar Deewa = pateesibaš = aišleegššanu irr šaktušchees. (1 Mohf. 3, 1—5.)

85) Kas grehto prett pateesigu leezibu?

Wišši melkuli, wiltneeki un leekuti¹⁾, netaišni teesnešchi²⁾, nepateesigi leezineeki³⁾, un lišchumehleš⁴⁾.

1) Eweš. 4, 25. Nolezeet tohš melliš un runnajeet to pateesibu, itweens ar sawu tuwaku, jo mehš ešam lohželki sawā starpā. Dahw. dš. 34, 14. Ešaij. 5, 20. Wai teem, kaš to launu fakka labbu ešam un to labbu launu, kaš to tumšibu par gaišmu darra un to gaišmu par tumšibu, kaš to ruhtu par šalumu darra un to šalbu par ruhtumu. Dahw. dš. 5, 7. Kol. 3, 9, Šihr. 7, 12. 13. 20, 23—25. 2) Sakk. w. 17, 15. Kaš to bešdeewigu taišno un to taišnu pašuddina, tee irr abbi tam kungam par negantibu. 2 Mohf. 23, 6. 7. 5 Mohf. 1, 16. 17. — 2 Laif. gr. 19, 6. 7. 3) Sakk. w. 19, 5. — 21, 28. — 3 Mohf. 5, 1. — 2 Mohf. 23, 1—3. — 4) Šihr. 28, 13. — 1 Teff. 2, 5. Šihr. 11, 2. Sakk. w. 26, 28.

86) Kas grehto prett mišligu leezibu?

Wišši tee, kaš išpaude, ko išpaudeht neirr brihw¹⁾, kaš tuwakajam gohdu greešch, winnu aprunna²⁾, šohda un pašuddina³⁾, un kaš negrišb winnu aišbildinaht, fur warr aišbildinaht⁴⁾, ne arri par labbu greešt, ko drihtš uš labbu pušši greešt⁵⁾.

1) Sakk. w. 25, 9. Neišpluškšte žitta šleppenāš leetas. — 11, 13. — 20, 19. Šihr. 19, 5—11. — Dahw. dš. 41, 7. — 2) Jek. 4, 11. Neaprunnajeet žiš žittu, brahtš! Kaš to brahli aprunna un sawu brahli teesa, taš aprunna to baušlibu un teesa to baušlibu; bet ja tu to baušlibu teesa, tad tu neešši baušlibāš darritāš bet šohgiš. — 3) Matt. 7, 1—3. Nešohdait, tad jušš netohpat šohditi. Jo ar kahdu šohdibu jušš šohdat, tapšeet jušš šohditi un ar kahdu mehru jušš mehrojat, taps žums atmešrohtš. Bet ko tu redšti to šabargu, kaš tawa brahta aži, bet to balši tawā pašchā aži tu nenomanni? Reem. 14, 13. 1 Kor. 4, 5. Jek. 4, 12. 4) Šihr. 4, 23. Ne turri mutti, kab kaš irr jaatpešti. Gal. 6, 1, 2. Sakk. w. 31, 8. Šihr. 19, 12—16. 5) Sakk. w. 10, 12. 1 Kor. 13, 4—7.

87) Kā tad žilweš mehli jeb mutteš leezibu pehž Deewa prahta warrehs walbiht?

Kad labbi peeminna, ka ar wallobu daudš labba un daudš launa warr padarriht¹⁾ un ka par itka-

tru weltu wahrdu Deewam jaatbild²⁾, kad tadeht no leelas un leelas runnaschanas fargahs³⁾ un apdohmigi to ween runna, kas Deewam par gohdu⁴⁾ un tuwafajam par labbu⁵⁾.

1) Jehk. 3, 5—10. 2) Matt. 12, 36. Par ifklatru weltu wahrdu, to tee zilwefi runnahs, teem buhs atbiideschannu doht sohda=deenā³⁾ Sakk. w. 10, 19. Eefsch wahrdu pulka netruchst grehki, bet kas sawas luhpas fatur, tas irr firbs-prahstigs. — Jehk. 1, 19. Sahi. mahz. 5, 1. 2. Sahr. 28, 25. — 33, 4. 4) Jehk. 1, 26. — 1 Peh. 4, 11. 5) Ewef. 4, 29. Lai neweena neleetiga walloda neiseet no juhfu muttes, bet ween kas irr labs un derrigs par uftaisischannu, kas scheblastibu padarra teem, kas to dsird. Kol. 4, 6.

88) Kahdu leezibu, kahdu gohdu no zitteem numms buhs mekletees?

Gohds un labba flawa irr gan labba leeta¹⁾, bet tadeht neweens lai newemmahs leelitees²⁾ ne arri dsihtees pehz nihziga gohda zilwefu preefscha³⁾, bet to lai gahda, ka winnam teiffschana irr Deewa preefscha⁴⁾. Lai arri nedohma sawu gohdu aifstabweht ar fildahm un atreebschannu⁵⁾, bet lai apdohma, ka ta funga un taisnibas deht kaunu pazeetigi parest fristigam zilwefam pats leelais gohds un labbums⁶⁾.

1) Sakk. w. 22, 1. Labba flawa irr frahschnaka ne ka dauhs buggatibas, labba peemihliba irr labbaka, ne ka su-drabs un selts. — 1 Kor. 9, 15. 2) 2 Kor. 10, 18. Ne tas, kas pats teizahs, bet to tas kungs teiz, irr der-rigs. Dahw. ds. 75, 6. Sahr. 4, 29. 3) Gal. 5, 26. Lai mehns nedfennamees pehz nihziga gohda, zits zittu kaitinadami, zits zittu skandami. Jahn. 5, 41. 44. 4) 2 Kor. 1, 12. Gal. 6, 4. 1 Peh. 2, 12. Dahw. ds. 62, 8. 5) 1 Peh. 2, 23. 6) 1 Peh. 2, 19. 20. To tas irr scheblastiba, to kas tahs apsinaschanas deht preefsch Deewa gruhnumu panes netaisnibu zeesdams. To kahda flawa irr schi, ja juhs apgrehtodamees tohpat pliffeti un parestat? — Matt. 5, 11. Apust. d. 5, 40. 42.

Dewitais bauflis.

Zew nebuhs eefahroht tawa tuwaka nammu.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, ka mehns sawam tuwafam ar wiltu pehz wiinna mantu jeb nammu netwahrstam nedf ar eeme-sleem tahs taisnibas pee mums welkam, bet tam labprahst palihdsam, ka tas to warr paturreht.

Desmitais bauflis.

Zew nebuhs eefahroht tawa tuwaka seewu, kalpu, kalponi, lohpu nedf wiffu, kas tam peederr.

Kas irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, ka mehns sawam tuwafam wiinna seewu, faimi, jeb lohpus neatwikam jeb nowehrscham, bet tohs pakuhdinajam, ka teem buhs palift un darriht, kas teem peenahkabs.

89) Kas schinnis abbds bauflis aifsteegts?

Wiffa launa eefahroschana, tavehz ka ta patti jau irr grehks.

1 Jahn. 2, 16. Wifs, kas irr pasaulē, meefas kahriba, azzu kahriba un lepniga dsihwoschana, tas neirr no ta Zehwa bet no tahs pasaulēs. 1 Peh. 2, 11. Reem. 6, 12. Lai tas grehks newalda juhfu nomustomā meefā, tam paklausigū mesteēs eefsch wiinna eefahroschannahm. 1 Sahr. 16, 7.

90) No kurrenes zekahs launas eefahroschanas?

No pascha zilwefa firbs¹⁾, tavehz ka ta grehziga buhschana winnam irr eedsimmufi²⁾. Scho dabbigu grehzigu buhschannu raksti arri nosauz par meesu³⁾.

1) Mark. 7, 21. 22. No eefschenes, no zilwefa firbs iscet niknas dohmas, laulibas-pahrkahpschanas, mauzibas, flep-lawibas, sahdsibas, negausibas, blehdibas, wiltiba, ne-

schihstiba, blehna-azs, deewafaimoschana, lepniba, besprach-
 tiba. — Jehk. 1, 13—15. Neweenam, kas tohp kahrbi-
 nahts, nebuhs fazzicht, ka tas no Deewa kahrbinahnts tohp;
 jo Deews newarr kahrbinahnts tapt us launu un arri winsch
 pats neweenu nekahrina. Bet itweens tohp kahrbinahnts,
 kad tas no samas paschas eegribbeschanas tohp stubbinahnts
 un labbinahnts. Pehz to, kad ta eekahroschana irr eeneh-
 musees, tad ta dsemde to grehku un kad tas grehks irr
 pabeigts, tad tas dsemde to nahwi. ²⁾ Reem. 5, 12.
 Zaur weenu zilweku tas grehks irr eegahjis pasauld un
 zaur grehku ta nahwe un ta ta nahwe pee wisseem zilwe-
 keem irr zaurspedusees, tapehz, ka wissi irr grehkojuschi.
 Jah n. 3, 6. Kas peedsimms no meefas, tas irr meefa.
 Ewes. 3, 6. 1 Mohf. 8, 21. Dahw. dsf. 51, 7. ³⁾ Reem.
 7, 14. Es esmu meefigs, pahrohts appafsch to grehku.
 Gal. 5, 19—21. 1 Mohf. 6, 3. Matt. 26, 41. Reem.
 8, 13.

91) Woi tad tahm launahm eekahroschanahm irr
 japadohdahs?

Winnahm warr pretti stahweht¹⁾ un to buhs
 darriht²⁾ un tadeht arri irr zilwekeem atrohdam
 karsch stary meefas un garra³⁾. Tomehr itt ka
 neweens zilweks naw atrohdam, kam winna firdi
 nebuhtu patifschana bijusi pee launahm eekahroscha-
 nahm, tapatt arri neweens, kas tahm nebuhtu pa-
 klausijis⁴⁾. Tadeht pee wisseem irr arri ihpaschdar-
 riti grehti⁵⁾.

¹⁾ 1 Kor. 10, 13. Jums wehl nekahda, ka tikkai zilweziga
 kahrbinaschana usgahjusi; bet Deews irr peetizigs, kas juhs
 ueleek kahrbinahnt wairat, ne ka juhs spehjeet, bet arridsan
 tai kahrbinaschanai tahdu gallu darrihts, ka juhs to warrat
 panest. Sthr. 15, 11—17. ²⁾ 1 Pehk. 2, 11. Reem.
 6, 12. 1 Mohf. 4, 7. ³⁾ Gal. 5, 17. Tai meesai grib-
 bahs prett to garru un tam garram prett to meesu un tee
 paschi stahw weens prett ohtru, ka juhs to nebarrat, fo juhs
 gribbat. Reem. 7, 14—25. (Leez wehra, ka ar garru
 schami weeta wiss tas irr sihmehts un wosaukts, kas zil-
 weka firdi zaur Deewa schelastibu atrohдахs no Deewa-
 atfischanas un no labba prahta winnam klausicht). ⁴⁾ Reem.
 3, 23. Wissi irr grehkojuschi un teem ta teifschana truhkst
 preeksch Deewa. Reem. 3, 10—12. Dahw. dsf. 130, 3.
 Sakk. w. 20, 9. Reem. 5, 12. Jehk. 3, 2. 1 Jah n.

1, 8. Ja mehs sakkam, ka mums grehka newaid, tad mehs
 paschi peewiffamees un ta pateesibaz neirr eeksch mums.
⁵⁾ Jehk. 4, 17. Kas sima labbu darriht un nebarra, tam
 tas irr par grehku. 1 Jah n. 5, 17. Wissa netaisniba irr
 grehks, 3, 4. Jehk. 2, 10. Kas wissus bauflus turr un
 weena kluy, tas irr noseedsees pee wisseem.

92) Woi tad zilweks no tahdas grehku=famaitaschanas
 newarr wakka kluy?

Warr gan gohds Deewam zaur Deewa schel-
 lastibu eeksch Jesus Kristus muhsu pestitaja. Jo
 eeksch teem, kas winnam tizz, tas wezzais grehku
 zilweks palcek nihzinahnts un tas jauns zilweks, kas
 pehz Deewa raddihts eeksch ihstenas taisnibas un
 swehtibas, jo deenas peenemmahs spehka.

Gal. 5, 24. Tee, kas Kristum peederr, sawu meesu pee
 frusta irr situsch ar tahm kahrabahm un eekahroschanahm.
 Ewes. 4, 22—24. Tad nu juns pehz tahs preekschajas
 dschwoschanas janoleek tas wezzais zilweks, kas zaur
 tahm eekahroschanahm tahs apalloschanas tohp samai-
 tahts, ka juhs tohpar atjaunati eeksch ta garra juhsu firdi-
 prahta un ka juhs apwelzeet to jaunu zilweku, kas pehz
 Deewa irr raddihts eeksch ihstenas taisnibas un swehtibas.
 Ewes. 2, 1—10.

Ro salka Deews no wisseem scheem baufl-
 leem?

Winsch salka ta:

Es tas funks taws Deews esmu weens
 strips un dusmigs Deews, kas par teem, kas
 manni eenihst, tohs tehwu grehkus peemelle
 pee teem behrneem lihds trescham un zettortam
 augumam. Bet teem, kas manni mihlo un
 mannus bauflus turr, teem darru es labbu
 lihds tuhkstoscham augumam.

Kas irr tas?

Deews beedina sohdiht wissus, kas schohs
 bauflus pahrkahpj; tapehz buhs mums bihtees
 preeksch winna dusmibas un prett tahdeem
 bauflustem negrehkht. Turpretti apsohla winsch

Wissus Deews

schehlastibu un wissadu labbumu wisseem, kas schohs baußlus turr; tapehz buhs mums wiannu arridsan mißloht un us wiannu palautees un labpraht darriht pehz wianna baußleem.

93) Eetsch to rahdahs Deewa dusmiba?

Eetsch to, ka grehku ar bahrgu sohdbibu grihb sohdiht¹⁾. To itt tadeht, ka winsch irr patti mißlestiba, winsch grehku, kas zilweku samaita²⁾, nez sohditu newarr panest³⁾.

1) Reem. 1, 18. Ta Deewa dusmiba no debbes tohp parahdita par wissu besdeewibu un netaisnibu to zilweku, kas to pateesibu eetsch netaisnibas aisturr. 5 Mohs. 4, 24. Ebr. 10, 30. 31. 2) Sakk. w. 14, 34. Grehki irr to lauschu samaitaschana. Ewes. 4, 22. 3) Sahr. 5, 6.

94) Woi tad grehks irr til breefmiga leeta?

Grehks zilweku atschkerr no Deewa¹⁾ un kad nu eetsch Deewa sadraudseschanas ween zilwekam irr ihstas dschwibas²⁾, tad grehzigs zilweks sawas ihstas buhschanas pehz irr nomirris³⁾.

1) Esaij. 59, 2. Juhfu noseegumi darra to schkirschanu starp juns un juhsu Deewa. 1 Jahn. 3, 8. — 5, 18. — 2) Reem. 14, 7. 8. 3) Ewes. 2, 1. 5. Kol. 2, 13.

95) Rahda tad nu pehz raksteem irr grehka sohdbiba?

Grehka nopelns irr ta nahwe (Reem. 6, 23)¹⁾, — neween laiziga un garriga²⁾, bet arri muhschiga, kad zilweks neatgreeschahs un Deewam nepaleek salidhsinahr³⁾.

1) Reem. 5, 12. 1 Mohs. 2, 17. Eze. 18, 4. 2) Ewes. 2, 1. Juhß bijat nomiruschi eetsch pahrlahp-schanahm un grehteem. Ewes. 4, 18. Aptomuschi eetsch sapraschanas, sweschi buhdami no tahs Deewa dschwibas zaur to nefinnaschanu, zaur firßs=apzeetinaschanu. Esaij. 48, 22. Teem besdeewigeem neirr meers. 3) 2 Tess. 1, 8. 9. Kas Deewu nepasihst un kas irr nepaklausigi tai preezas=mahzibai muhsu kunga Jesus Kristus, — tee paschi par sohdbibu zeetihß to muhschigu samaitaschanu no ta waiga ta kunga un no tahs gohdibas winna spehka. Jahn. par. 21, 8.

96) Kadeht Deews grehzineekus peemelle ar laizigahm sohdbiham?

Lai tee atgreeschahs un Deewa schehlastibu meßledami no muhschigas pasuschanas paleek isglahbti.

Eze. 33, 11. Til teescham, ka es dschwaju, fakta tas kungs kungs, man nepatihß ta grehzineela nahwe, bet ka tam besdeewigam buhs atgreesteß no sawa zetta un dschwwoht. 1 Kor. 11, 32. Kad mehß tohpam teesati, tad mehß no ta kunga tohpam pahrmahziti, ka mehß ar to pasauli netohpam pasubdinati. Sahl. gudr. 12, 2. Tadeht tu tohs pahrlahpejus pamas pahrmahzi un pamahzi tohs, pee-minnedams, eetsch kahdahm leetahm tee grehkojschi, ka tee no tohs blehdibas atrauti eetsch tew, af kungs, tizzetu. Jer. 2, 19. Amos 4, 6—11. Sahr. 18, 12. 13. 2 Matk. 6, 13.

97) Ka tas prohtams, ka pee behrneem tehwu grehti paliks peemelleti?

Tehwu grehti arri pee behrneem angtojahß un tadeht pee teem behrneem, kas eetsch tehwu grehkeem paleek¹⁾, kas tapatt, ka tehwi, Deewu eenihß, tehwu grehti paleek sohdiht; bet teem behrneem, kas atgreeschahß, tehwu grehti nepaleek peelihdsinati²⁾. Un tahda irr Deewa schehlastiba, ka winsch zilweku labbus darbus pee tuhßstoscheem (2 Mohs. 20, 6. 5 Mohs. 5, 10.) grihb swehtihß, — bet grehkus libß trescham un zettortam augunam ween grihb peemelleht³⁾.

1) Reem. 5, 12. Mart. 23, 31—36. 2) 5 Mohs. 24, 16. Teem tehweem nebuhs nokauteem tapt to behlu deht, nedß arridsan teem dehleem buhs nokauteem tapt to tehwu deht, bet ikweenam buhs sawu grehku deht nokautam tapt. Eze. 18, 19—22. 3) Reem. 11, 22. Tad rangi nu to Deewa laipnibu un bahrsibu! To bahrsibu par teem, kas irr krittuschji, bet to laipnibu par tew, ja tu eetsch tahß laipnibas paliksi: zittadi tu arridsan tappi isjirstß.

98) Ko Deews teem apsohlijis, kas winna baußlus turr?

Wissadu labbumu un muhschigu dschwoschanu.

1. Tim. 4, 8. Ta deewabihjaschana derr pee wissahm

leetahm, kurrat irr ta apfohlischana schahs klastbudamas un tabs nahamas dshwofchana. Dahw. ds. 103, 17. 18. La lunga schehlastiba paleek muhschigi muhscham pahr teem, kas winnu bihstabs un winna taisniba lihds raddu-rabdeem pee teem, kas winna derribu turr un peeminn winna bauflus, ka tee tohs darra.

99) Bet woi tad Kristus muhs neirr atpestijis no wiffas bauflibas faitehm?

Wunsch muhs no bauflibas atpestijis tabda fahrtā, ka 1) mums nebuhs taisnoteeem kluht zaur bauflibas-peepildischani, kas mums pawiffam neespehjana, bet zaur to tizzibu eelsch winnu paschu, Jesu Kristu, muhsu fungu¹⁾; 2) ka ta baufliba tohs wairs newarr pasuddinabt, kas winnam peederr²⁾; 3) ka baufliba tizzigeem wairs abrigi nepaleek usspeesta, bet winni paschi zaur Deewa schehlastiba eelschigi un garrigi juhtabs dshiti pee bauflibas-klauffichanas. Jo ta preezas-mahziba paschu bauflibu neirr wis nozehluff³⁾ bet wehl muhs stubbina, to peepildiht¹⁾.

1) Gal. 3, 11. Ka neweens eelsch bauflibas tohp taisnohts, tas irr sinnam. Reem. 2, 13. Jo tabs bauflibas klausitaji neirr taisni preeksch Deewa, bet tabs bauflibas darritaji taps taisnoti. Reem. 8, 3. 4. Jo tad tas tai bauflibai neespehjamis bija, tapehz, ka ta zaur to meesu wahja bija darrita, tad Deews paschu sawu Dehlu eelsch lihdsibas tabs grehzigas meefas un ta grehta dehl irr suhtijis un to grehtu irr pasuddinajis eelsch tabs meefas, ka tabs bauflibas taisniba eelsch mums taptu peepildita, kas mehs nestagajam pehz tabs meefas bet pehz ta garra. Gal. 3, 24. Tad nu ta baufliba irr bijust muhsu pamahzitas us Kristu, ka mehs taptu taisnoti zaur to tizzibu. —

2) Gal. 3, 13. Kristus muhs irr atpirzis no teem laststeem tabs bauflibas par mums weens lastis tappis. 3) Reem. 3, 31. Woi nu mehs to bauflibu isnihzinajam zaur to tizzibu? Remaf, — bet mehs to apstiprinajam. 1 Tim. 1, 8. 9. Mehs sinnam, ka ta baufliba irr labba, ja kas to pareisi sanemm, scho sinnamas, ka ta baufliba neirr eezelta tam taisnam bet teem netaisneem un pahrgalwigeem u. t. pr. 1) Matt. 5, 17. (Jesus fakka :) Nedohmajeet,

ka es esnu nahzis, to bauflibu un tohs praweeschus atmeft. Es neesnu nahzis atmeft bet peepildiht. Tit. 2, 11. 12. La Deewa-schehlastiba, kas wiffem zilwekem pestischanu atneft, irr atspihdejusi un muhs pamahza, ka mehs to besdeewibu un tabs pasauligas eefahroschanas aistleegdami gabbigi, taisni un deewabihjigi dshwojam schinni pasaulē. Reem. 13, 11—14.

Dhtrais mahzibas = gabbals.

La kristiga tizziba.

Mahrtinsch Lutters fakka: lihds schim mehs dsirdejuschi pirmu mahzibas-gabbalu un tur dabbujuschi samanniht, ko Deews gribb, lai mehs darram; us to nu riktigi nahf tizzibas = mahziba, fur mums rahda, kas atkal no Deewa mums gaidams un dabujams, fur — wahrdu faktoht — Wunsch mums pawiffam nahf atsichtams. La mehs pee to teekam, ka to darriht eespehjam, ko darriht desnits baufti mums pawehle.

100) Kas irr tizziba?

Ebr. 11, 1. Tizziba irr stipra pakauschana us tahm leetahm, kas tohp zerretas un ihstena parahdischana to leetu, kas netohp redsetas.

Ebr. 11, 6. Bes tizzibas newarr Deewam patikt. Jo kas pee Deewa nahf, tam buhs tizzeht, ka Wunsch irr un atmakfatais buhs teem, kas winnu melle. Jah. 20, 29. Swehtigi irr tee, kas neredf un tomehr tizz. 1 Jah. 5, 4. Schi patti irr ta uswarreschana, kas to pasauli usware, prohti muhsu tizziba. Mark. 9, 23.

101) Rahda tizziba turrama pateesiga?

Tahda tizziba ween, kas — lai gan tas irr maggums, ko mehs sinnam (1 Kor. 13, 9) — tomehr neirr bes pateesigas atsichschanas¹⁾, kam irr stipra firdspahrleezinaschana²⁾, un kas nepaleek bes swechteem augteem³⁾.

1) Reem. 10, 14. — Jah. 4, 42. — 6, 69. Jah. 17, 3. Schi irr ta muhschiga dshwofschana ka winni tew' atshft, to weenigu ihstenu Deewu un to tu effi suhtijis,

Gribba is...

Jesu Kristu. Wihlem. 6. — 1 Tim. 2, 4. Ewes. 1, 16—19. ²⁾ Ebr. 11, 1. 6. Reem. 4, 20—22. Jehk. 1, 6. Mahrt. Lutters fakka: tahda tizziba, kas us Deewu pehz winna wahrdeem atnnettahs dshwojohht un mirstohht, tahda ween padarra fristigu zilweku. ³⁾ Gal. 5, 6. Eeksch Kristus neds apgraisichana ko spehj neds preeksch-ahda, bet ta tizziba, kas zaur to mihlestibu irr spehzig. Jehk. 2, 17—26. Ta tizziba, ja tai darbi newaid, patti pee fewis irr nomirrusi. Reem. 5, 1. Ewes. 6, 16. Ap. d. 15, 9. 2 Petr. 1, 5—8. Matt. 7, 21.

102) Eeksch tahdas apleezinaschanas fanemta wiffa fristiga tizziba?

Eeksch schihs: es tizzu eeksch Deewu Tehwu, Dehlu un swehtu Garru.

Matt. 28, 19.

103) Ka tad tas prohtams?

Mehs tizzam pehz rakstu-mahzibas, ka muhsu Deews irr trihsweenigs, tas irr, ka lai gan-weens weenigs pehz sawas buhschanas tomehr eeksch fewis turr trihs ihpaschibas, Tehwu, Dehlu un swehtu Garru ¹⁾. Tas Dehls no muhschibas no Tehwa dsemdehts ²⁾ un tas swehtais Gars no muhschibas iseet no Tehwa un Dehla ³⁾ un schee trihs irr Weens ⁴⁾. Tas patz pateefigais Deews mums Tehws parah-dijees eeksch wiffu leetu raddischanas, Dehts eeksch pestischanas, swehtais Gars eeksch swehtudarrischanas ⁵⁾.

¹⁾ 1 Kor. 12, 4—6. Daschadas dahwanas irr, tomehr weens patz Gars, un daschadas kalposchanas irr, tomehr weens patz Kungs, un daschadi swehki irr, bet tomehr irr weens patz Deews, kas spehzig irr wiffas leetu leetas. 2 Kor. 13, 13. ²⁾ Jahn. 1, 1. Ebr. 1, 5. 8. Jahn. 8, 58. Kol. 1, 15. ³⁾ Jahn. 14, 26. — 15, 26. — 16, 7. 15. — 20, 22. 1 Mohs. 1, 2. ⁴⁾ 1 Jahn. 5, 7. ⁵⁾ Reem. 11, 36. No winna un zaur winnu un eeksch winna irr wiffas leetas. Winnam gohds peederr muhschigi. Mahrt. Lutters fakka: wiffa tizziba ihsumâ schinnis wahrds fanemta: es tizzu eeksch Deewu Tehwu, kas manni raddijis; es tizzu eeksch Deewu Dehlu, kas manni pestis; es tizzu eeksch swehtu Garru, kas manni swehtu

darra. Weens Deews un weena tizziba, bet trihs ihpaschibas un tabeht arri trihs tizzibas-lohzeeki jeb tizzibas-aplezinaschanas.

Virmais tizzibas-lohzeeklis.

Es tizzu eeksch Deewu to Tehwu, wiffu-walditaju, radditaju debbes un semmes.

Kas irr tas?

Es tizzu, ka Deews manni raddijis irr ar wiffahm radditahm leetahm, mannim meesu un dwehveli, azzis, ausis un wiffus lohzeeklus, sapraschanu un pilnu prahtu dewis irr un wehl schodeen usturr, turklaht drehbes un furpes, ehdeenu un dschreenu, ehkas un muishu, seewu un behrnus, tihrumus, lohpus un wiffadu mantu, ar wiffu, kas man waisaga pee meefas un dschwibas, baggatigi un ikdeenas wehl manni apgahda, no wiffas breefmibas pafarga un no wiffa launa paglabba un farga un to wiffsnotal darra winasch no tihras tehwischekigas deewischekigas lehnibas un schelastibas bes wiffa manna nopelna un ka es tahdas dahwanas fanemt nezeenigs esmu. Par to wiffsnotal buhs man wirnam pateikt un winnu slahweht, tam kalpoht un paklausigam buht. Tas irr teescham teefa.

104) Kas tas fazzihts: es tizzu eeksch Deewu to Tehwu?

Tas irr: es tizzu eeksch to Deewu, kas irr manna kunga Jesus Kristus ¹⁾ un mans tehws ²⁾. Lai gan Deews wiffus raddijis un wiffus usturr, tad tomehr zaur Jesu Kristu ween mehs winnu atshstam sawu ihstenu tehwu ³⁾.

¹⁾ Ewes. 3, 14. 15. Es lohku sawus zekus preeksch ta Tehwa muhsu kunga Jesus Kristus, no la wiff tohp dehwelts, tam irr behrna wahrds debbesis un wirs sem-

mes. — Ewes. 1, 3. 2 Kor. 1, 3. — 1) Zehn. 20, 17. Ewes. 4, 6. — 1) Zehn. 3, 1. — 2) 1 Zehn. 2, 23. Zweenam las to Dehlu aistleeds, tam arri tas Lehws neirr. Zehn. 14, 6. Gal. 4, 6.

105) Kas schinni tizzibas-lohzepli par muhsu debbesu-Lehwn mumis mahzihts?

Ra winsch wiffas leetas raddijis, usturr un par tahm walda.

106) Woi Deews tas Lehws ween wiffas leetas raddijis?

Tas Lehws irr wiffas leetas raddijis zaur to Dehlu un to swehtu Garru.

Dahw. ds. 33, 6. Zaur ta funga Wahrdu irr tahs debbesis darritas un wiff winnu spehls zaur to Garru winna nuttes. Zehn. 1, 3. Kol. 1, 16, 17. Ebr. 1, 10. 1 Mohf. 1, 2. Dahw. ds. 104, 30.

107) Ra Deews pehz rakstu-mahzibas pasauli raddijis?

Deews debbesis un semmi un wiffu winnu spehlu, tas irr itt wiffas leetas 1), eefahkumâ 2) zaur farwu gribbeschanu ween 3) feschâs deenâs 4) no neecka 5) irr raddijis sew par gohdu 6), somehr newis itt ka winnam radditu leetu buhtu wajjaga 7), bet lai eeksch winna wiffi winna raddijumi preezatohs 8). Un wiff, fo winsch bija darrijis, tas bija lohti labs 9).

1) Ebr. 3, 4. Dahw. ds. 33, 6. — 102, 26. Neem. 9, 6. — 2) 1 Mohf. 1, 1. — 3) Zehn. parabd. 4, 11. Dahw. ds. 33, 9. — Jerem. 32, 17. — 4) 1 Mohf. 1. — 5) Ebr. 11, 3. Zaur tizzibu mehâs noprohtam, ka ta pasaula irr raddita zaur Deewa wahrdu ta ka tas, kas tohp redsehts, neirr tappis no redsamahm leetahm. — 6) Dahw. ds. 104. — 7) Ap. d. 17, 25. — 8) Dahw. ds. 145, 9. Dahw. ds. 104. — 148. 9) 1 Mohf. 1, 31.

108) Rahdi tee fapratigi Deewa-raddijumi?

Engeli un zilweki. No engeleem, kas irr dauds 1) un daschfahrtingi 2), zitti pastahwejuschi sawâ swehtâ no Deewa peeradditâ buhschanâ, zitti no winna atkahpufchees 3).

1) Dan. 7, 10. 1 Mohf. 32, 1. Matt. 26, 53. Mark. 5, 9. Ebr. 12, 22. Dahw. ds. 68, 18. Zehn. Par. 5, 11. — 2) Ewes. 3, 10. Kol. 1, 16. 1 Mohf. 3, 24. Esaij. 6, 2. — 3) Jud. 6. 2 Pehst. 2, 4.

109) Rahdi tee swehti jeb labbi engeli?

Winni irr angstati un spehtâ leelaki garri 1) par zilwekeem, kas Deewu teiz 2) un winnam pakkaufigi kalpo 3), winna gribbeschanu zilwekeem par labbu isdarra 4), woi arri winna sohdivas peepilda 5). Winneem preeks par zilweku pestifchanu 6) un tabeht itweens zilweks lai labpraht winnus peeminn, lai fargahs, winnus zaur grehkeem apbehdinaht un lai preezajahs, ka winnam brihw lihds ar winneem Deewu teift 7); bet paschus winnus peeluhgt neweenam naw brihw 8).

1) 2 Pehst. 2, 11. Matt. 22, 30. Luf. 20, 36. —

2) Esaij. 6, 2, 3. Dahw. ds. 103, 20—22. — 3) Dahw. ds. 104, 4. Ebr. 1, 14. — 4) Ebr. 1, 14. Reggi tee wiffi irr kalpodami garri, kas tohp issubtiti us kalposchanu to deht, kas to debbes-preeku emantehs? — Dahw. ds. 34, 8. — 91, 11. Luf. 2, 9. — 16, 22. —

22, 43. — (Wissuwaitak engeli zilwekeem paraddijufchees

tab, kad muhsu kungs Jesus Kristus wirs semmes sawus pestifchanas-darbus srahdaja. Scho reis ta wairs zilwekeem neparahdahs, — jo eeksch Kristus Jesus mumis

Deewa pilnigs gaischums atspihdejis un taggad ta Kristus braudse jau irr apstiprinata wirs semmes. (Ebr. 1, 1—4.)

— 5) Matt. 13, 41. 1 Mohf. 3, 24. Ap. d. 12, 23. —

6) Luf. 15, 10. Lihgfniba buhs preeksch teem Deewa engeleem par weenu paschu grehziueeku, kas no grehkeem atgreeschahs. 1 Pehst. 1, 12. — 7) Matt. 18, 10. — 8) Dahw. ds. 103, 20—22. 148. — 9) Zehn. Par. 19, 10.

Es semmie mettohs preeksch winna (to engela) sahjahm winnu peeluhgt un winsch us manni tazjija: raugi, nebarri to! Es esmu tawâs un taru brahlu darba-beebdis, kam irr Jesus leeziba. Peeluhds Deewu! —

110) Rahdi tee launi engeli jeb welli?

Launi engeli un winnu wirsneeks, fo ihpaschi par wellu fauz 1), lai gan pehz sawas atkahpscha-

nas no Deewa us muhschigu sohdbibu nolikti ¹⁾, us to stahw, ka zilwekus us grehkeem fahrbinadami arr sawâ tumfibaš-walsiibâ grihb eewillinaht ²⁾. Bet tee tizzigam nefo newarr padarriht ³⁾, tapeh; ka Jesus winnu darbus irr isahrdijis ⁴⁾. Tadeht arri no launeem garreem apsehstus, kahdi Jesus laikâ bija mehni, mehnessfehdsigi un ahrprahitgi, muhsu laikôs lehti wairš neusees.

¹⁾ Ewes. 2, 2. Jahn. 8, 44. — ²⁾ Jud. 6. — 2 Peh. 2, 4. Matt. 25, 41. — ³⁾ 1 Mohf. 3, 1—5. 1 Peh. 5, 8. Luhl. 8, 2. — 11, 24—26. — ⁴⁾ 1 Peh. 5, 9. Fehf. 4, 7. — Ewes. 4, 27. 6, 11. — ⁵⁾ 1 Jahn. 3, 8. — Luhl. 13, 32. Ebr. 2, 14.

111) Râ zilwekš no Deewa raddihtš?

Deewš zilweka meefas no semmes nehmiš, garru no ferwiš eedewiš ¹⁾ irr to raddijis peh; sawu gihmi, peh; sawas lihdsibaš ²⁾, taš irr tairnu un swehtu (skaidru) ³⁾ un winnam eedewiš waldischanu par semmes-raddijumeem ⁴⁾.

¹⁾ 1 Mohf. 2, 7. Sahl. mah; 12, 7. — ²⁾ 1 Mohf. 1, 26—28. — ³⁾ Kol. 3, 10. Ewes. 4, 24. Ap. d. 17, 26. — ⁴⁾ 1 Mohf. 1, 26. 28. — 2, 19. 20.

112) Woi zilwekš tahš patš palizziš?

Lai gan allaschin wehl zilwekš wissu semmes-raddijumu auglakais un pirmneekš, lai gan peh; meefahm gohdigaks un pee dwehseles ar prahtu un pilnu sapraschanu apdahwinahtš ¹⁾, tad tomehr zaur grehku=frischanu Deewa=gihmiš eeksch winna tohti nonihjis ²⁾, wianna meefas mahjas, negohdigas un satruhdejamas palikuschas ³⁾ un wianna garram tik labbi patefibaš=atšišchanâ ka labbuma eespeh-schanâ breefmigš truhkums ⁴⁾.

¹⁾ Dahw. ds. 139, 14. Fhj. 10, 11. 12. Sahr. 17, 1—12. Reem. 8, 23. — ²⁾ Sahl. gudr. 2, 23. 24. 1 Mohf. 5, 3. — ³⁾ 1 Kor. 15, 42—44. — ⁴⁾ Reem. 3, 10—18. — 7, 18—23.

113) Kahdi wissi zitti raddijumi mums schoreis parahdaks?
Wissi Deewa raddijumi gan pasluddina Deewa gohdu, spehku un shehlastibu ¹⁾, tomehr zilweka grehka deht arri semme irr nolahbeta un raddijumi tai neleetibai padohti gaida sawu atswabbinafchanu ²⁾ un jaunu swehtaku buhschanu ³⁾.

¹⁾ Dahw. ds. 19, 2—4. Reem. 1, 20. Dahw. ds. 104. — ²⁾ 1 Mohf. 3, 17—19. Reem. 8, 19—23. — ³⁾ Esaij. 11, 1—10. 2 Peh. 3, 13.

114) Râ to prohti, ka Deewš wissus raddijumus usturr? ¹⁾

Kas pastahw, taš pastahw zaur Deewu ween ¹⁾. Winsch, lai gan radditahm leetahm daschadus speh-kus ²⁾ dewiš, patš taš spehks eeksch wisseem speh-keem debbesis un wirš semmes ³⁾, winsch usturr dšihwibu un dohd wissu dšihwibaš=waijadšibu pee meefas un dwehseles ⁴⁾, nefas — ne pehdigais pih-schlihtš — bes wianna newarr buht ⁵⁾.

¹⁾ Kol. 1, 17. Wiffas leetas pastahw eeksch winna. Sahr. 16, 24—26. — ²⁾ 1 Mohf. 1, 11—30. 8, 22. Dahw. ds. 74, 16. 17. — ³⁾ 1 Kor. 12, 6. Gudr. 11, 22—27. — ⁴⁾ Apust. d. 17, 25. Winsch wisseem dšihwibu dohd un dwaschu un wiffas leetas. 14, 17. Winsch fewi paschu neapseezinatu neirr pamettis, labdaridams, no debbes mums leetu un augligus laikus dohdams, muhsu firdis ar barribu un preeku pildidams. Dahw. ds. 145, 15. 16. Wiffas azzis gaida us tew un tu dohd teem winnu barribu sawâ laikâ. Tu atwerr tawu rohfu un peehdini wissu, kaš dšihwo, ar labbu prahtu. Matt. 5, 45. Fhj. 10, 12. Dahw. ds. 104, 10—15. 27, 28. — 145, 9. Sahr. 50, 22. ⁵⁾ Gudr. 11, 26. Râ warretu kaš lab-ban palikt, kaš tu negribbetu? jeb usturrehtš kluht, kaš tu nebuhtu sauzis? — Dahw. ds. 90, 2. 3. — 104, 29. — Fhj. 34, 14. 15.

115) Râ Deewš walda par wissahm leetahm?

Nefas pasaulê nenoteekahš no nejauschu woi zaur kahda akla listena spreeschanu, bet wiss noteek ar Deewa sinnu un peh; wianna grihbefchanas ¹⁾. Winsch zilwekeem tahdu swabbadibu gan irr dewiš

fa tee warr nemtees sawâ walkâ dsihwoht, tomeht
winsch par wisseem winnu darbeem un zeltkeem tas
augstakais sinnatais un walbitais ²⁾). Un lai gan
zilweki Deewam par prettineekeem palikkuschi grehlds
krisdami un zaur grehku wissahds taunums eegahjis
pasaulê ³⁾, tab tomeht winsch par wissahm leetahm
un par pascheem tauneem garreem un zilwekeem tâ
sinna, fa winna prahtam pehdigi allasch buhs no-
tist ⁴⁾. Winsch sohda un swehti ⁵⁾, winsch farga
un glabba no tauna ⁶⁾ un winsch peesuhtha wissas
behdas un usleek zilwekeem kruslu ar swehtu un
schehligu sinnu ⁷⁾, lai gan mehâ winna zeltus wissus
nemahkam isprast ⁸⁾.

¹⁾ Dan. 2, 21. Winsch pahrzelt laikus un stundas,
winsch nozell fehninus un apstiprina fehninus, winsch dohd
teem gudreem gudribu un sinnaschanu teem, kam gudrs
prahts irr. Mart. 10, 29. 30. Meggi diwi swirbuli tohy
pirkti par weenu schillingi un neweens no teem kricht semmê
bes juhfa Lehwa. Dan. 4, 32. Thj. 14, 5. Ap. d. 15,
18. — ²⁾ Ewes. 1, 11. Dahw. ds. 139, 16.
Amos 3, 6. — ³⁾ Sakk. w. 16, 9. Zilwela firds pahz-
dohma sawu zeltu bet tas kungs paschire winna gahjumu.
Sakk. w. 21, 1. 30. 31. Raub. ds. 3, 37. 38. Jer.
10, 23. Jah. n. 19, 10. 11. — ⁴⁾ Raub. ds. 3, 39.
Ro kurne tad tas dsihws zilweks? Itweens lai kurne par
saweem grehkeem. 1 Mohf. 3, 17—19. Esaij. 59, 2.
Jer. 5, 25. 2, 19. — ⁵⁾ Esaij. 46, 10. Mans padohms
pastahwehs un es darrischu wissu, kas man patihl. 1 Mohf.
50, 20. Zuhâ gan effat taunu prett man dohmajusch, bet
Deews irr to par labbu nodohmajis. 2 Peh. 2, 9. Tas
kungs sinna tohs deewabihjatajus isfraut no tahs kahr dina-
schanas un tohs netaisaus mohzischanaî paturrecht us to
sohda = deenu. Reem. 8, 28. Teem, kas Deewu mihle,
wissas leetas par labbu nahk. Dahw. ds. 33, 10, 11. —
2 Kehn. 19, 27. 28. 1 Mohf. 31, 7. — ⁶⁾ Dahw.
ds. 135, 6—9. Thj. 34, 18—29. Gubr. 3, 9. 10.
⁷⁾ Dahw. ds. 77, 11. — ⁸⁾ Ebr. 12, 6—11. Ro tas
kungs mihle, to winsch pahrmahza un winsch schausch itwee-
nu dehlu, to winsch usnem. — Wissa pahrmahzischana
liabt buhdama mums neschteetahs lihgmiba effoti bet no-
kumschana, bet wissu pehz winna dohd meerigus augtus

tahs taisnibas teem, kas zaur to irr ismahziti. — Reem.
5, 3—5. Behdas pazeeschanu pabarra, un ta pazeeschana
pahrbaudischanu un ta pahrbaudischana zerribu un ta zerr-
rida nepamett tauna. 8, 18. Tahs zeeschanas scha laika
neatmaks to gohdibu, kas mums taps parahdita. Dahw.
ds. 34, 20. Sakk. w. 22, 4. Ap. d. 14, 22. 2 Kor.
4, 17. 1 Peh. 2, 19. — 3, 14. — 4, 15—19. Luhl.
13, 1—5. — ⁹⁾ Esaij. 55, 8. 9. Mannas dohmas ne-
irr juhfu dohmas un juhfu zelti neirr manni zelti, fakka tas
kungs. To itt lâ debbes augstaka irr ne fa ta semme, tâ
irr manni zelti augstaki ne fa juhfu zelti un mannas doh-
mas ne fa juhfu dohmas. Esaij. 28, 29. 40, 13. 14.
Thj. 11, 7—9. Reem. 11, 33.

116) Rahdu prahtu Deews mums parahd pasaulê-
rabbischana, ustureschana un waldischana?

Mums jaatsihst, fa winsch to wissnotat darra
no tihras tehwischêigas deewischêigas lehnibas un
schehlastibas ¹⁾ bes wissa muhsu nopelna, bet fa mehâ
wehl effam nezeenigi, tahdas dahwanas sanemt ²⁾.

¹⁾ Jerem. 29, 11. Dahw. ds. 136. Gubr. 11,
25—27. ²⁾ Reem. 11, 35. 1 Mohf. 32, 10. Dahw.
ds. 144, 3. Luhl. 5, 8, 17, 10. Reem. 3, 22, 23.

117) Rahdu prahtu tadeht mums buhs turreht?

Mums par to wissnotat winnam buhs pateikt
un winnu slaweht, tam kalpoht un paklauffht, itt fa
Deewa = behrneem klahjahs. Bet par pateefigem
Deewa = behrneem mehâ newarram palikt, fa ween
zaur to tizzibu eeksch muhsu kungu Jesu Kristu.

Gal. 3, 26. Zuhâ wissnotat effat Deewa = behrni zaur
to tizzibu eeksch Kristu Jesu. — 4, 6. 1 Jah. 4, 15.

Dhtrais tizzibas = lohzeelis.

Es tizzu eeksch Jesu Kristu Deewa weenigu
peedsimmuschu Dehlu, muhsu kungu, kas ee-
nemts irr no ta swehta Garra, peedsimmis no
tahs jumprawas Mahrias, zeetis appaksch Pon-
zius Pilatus, krusâ sists, nomirris un aprakts,
semme kaphis eeksch elles, treschâ deena aug-

ſchamzehees no teem mirroæem, uſkahpis deb^ſ beſts, ſehdees pee labbas rohkas Deewa ta wiſſu-walditaja Tehwa, no kurrenes tas atees teefaht tohs dſihwus un mirruſchus.

Ras irr tas?

Es tizzu, ka Jeſus Kriſtus pateefs Deews no ta Tehwa eekſch muhſchibas peedsimmiſſ un arri-
dſan pateefs zilwekſ no tahſ jumprawas Mah-
rias peedsimmiſſ irr manſ kungſ, kaſ manni
paſudduſchu un paſuddinatu zilweku atpeſtijis
un atpirziſ irr no wiſſeem grehkeem, no tahſ
nahweſ un no ta wella ſpehka ne ar ſeltu jeb
ſudrabu, bet ar ſawahm ſwehtahm un dahrgahm
aſſinim un ar ſawu nenopelnitu zeefchanu un
mirſchanu, ka es wiſſa paſcha buhtu un wiſſa
walſtibâ appaſſch wiſſa dſihwotu un wiſſam
kaſpotu eekſch muhſchigaſ taiſnibaſ, nenofeedſi-
baſ un ſwehtibaſ, lihds ka wiſſch atkal aug-
ſchamzehees irr no teem mirroæem, dſihwo
un walda muhſchigi; — taſ irr teefſcham teefa.

118) Ko mehſ apleezimajam ſchinni tizzibaſ-lohzeſſi?

Mehſ apleezimajam ſawu tizzibu eekſch ſawu pe-
ſtitaju, to kungu Jeſu Kriſtu, kaſhſ wiſſch irr,
kaſhda wiſſa dſihwoſchana paſemmoſchanaſ- un pa-
augſtinaſchanaſ-kaſhrtâ, ko wiſſch mums par peſti-
ſchanaſ darrijiſ un zeetiſ un kaſ mums zaur to irr
tizzis.

Wahr. Lutterſ fakka: kaſ tew waiza: ko tu apleezini
ohrtâ tizzibaſ-lohzeſſi no Jeſus Kriſtuſ? tad atbildi iſſumâ:
es tizzu, ka Jeſus Kriſtuſ, pateefs Deewa dehlſ, man irr par
kungu palizziſ. — Bet taſ wahrdiſch kungſ tâ probtamſ,
ka wiſſch muhſu peſtitaiſ, kaſ muhſ weddiſ no wella pee
Deewa, no nahweſ pee dſihwibaſ, no grehka pee taiſnibaſ
un turpatt uſurr.

119) Ras irr muhſu peſtitaiſ?

Deewa weenpeedsimmiſſ Dehlſ ¹⁾, no muhſchi-
baſ Deews no Tehwa peedsimmiſſ, kaſ wezzaſ der-

tibaſ laiſâ itt kâ peſtitaiſ un Kriſtuſ ²⁾ bija apfoh-
lihſ ³⁾, un paſauleſ gaifchumſ buhdamſ ⁴⁾ tai
iſredſetai tautai kâ glahbejſ parahdijeeſ ⁵⁾, tomehr
gan maſ no tahſ bija atſihtſ ⁶⁾, un tiffkai no kaſ-
deem deewabihjigeem laudim tiffke gaidihtſ, bet
laiſa peepildſchanaſ wiſſch no ſwehta Garra eenemſ ⁸⁾
no jumprawas Mahriaſ irr zilwekſ peedsimmiſſ ⁹⁾,
un to wahrdu Jeſuſ ¹⁰⁾ dabbujiſ.

1) Jah. 3, 16. Iſ lohti Deews to paſauli miſlejiſ,
ka wiſſch ſawu paſchu weenpeedsimmiſſchu Dehlu irr de-
wiſ, ka wiſſeem teem, kaſ tizz eekſch wiſſan, nebuſ paſu-
ſteeſ bet to muhſchigu dſihwoſchanaſ dabbuht. — Jah.
3, 18. 9, 35—38. 1, 14. Dahw. dſ. 2, 7. ²⁾ Jah.
4, 25. Dan. 9, 25. 26. Jah. 1, 41. Luſk. 2, 11.
(Meſſiaſ irr Ebreu: un Kriſtuſ Greekeru-wahrſ,
— abbi diwi tulkojami ſwai dihtſ. Kad nu taſ peſtitaiſ
bija gaidamſ itt kâ kehniſch, augſtſ preeſteris no praweetſ,
un ſchee wezzaſ derribaſ laiſâ ſawu ammatu uſnemdami
palitte ſwai dihti, tad taſ wahrſ Kriſtuſ wiſſam tiffke pee-
lihſ itt kâ ammota-wahrſ. Tomehr wiſſch ar nekahdu
eſji nebija ſwai dihtſ bet ar to ſwehtu Garra. Ap. d. 10,
38. Ebr. 1, 9. Matt. 3, 16.) — ³⁾ Ap. d. 10, 43.
Schim wiſſi praweefſchi leeziſbu dohd. 1 Peht. 1, 10.
Ap. d. 3, 24. Luſk: 1 Mohſ. 3, 15. — 22, 18. —
49, 10. 5 Mohſ. 18, 15—19. — 2 Sam. 7, 12—14.
Dahw. dſ. 2, 8, 16, 22, 40, 72, 110. Eſaij. 4, 2—6.
— 9, 6, 7, 11, 1—10, 35, 1—10, 49, 1—26, 53.
u. t. pr. — ⁴⁾ Jah. 1, 3, 4. ⁵⁾ 2 Mohſ. 17, 6. —
1 Kor. 10, 4. 2 Mohſ. 17, 2—7. 4 Mohſ. 21, 6.
1 Kor. 10, 9. ⁶⁾ Jah. 1, 5. ⁷⁾ Luſk. 2, 25, 38.
Jah. 1, 41. — 4, 25. — ⁸⁾ Luſk. 1, 35. Matt. 1,
18, 20. — ⁹⁾ Jah. 1, 1, 14. Eſahtumâ bija taſ
Wahrſ un taſ Wahrſ bija pee Deewa un Deews bija
taſ Wahrſ. — Un taſ Wahrſ tappe meeſa un dſihwoſa
muhſu ſtarpâ un mehſ wiſſa gohdibu redſejam, tahdu
gohdibu kâ ta weeniga peedsimmiſſcha Dehla no Tehwa.
Gal. 4, 4. Kad ta laiſa peepildſchanaſ nahze, tad Deews
ſuhſtija ſawu Dehlu dſimmiſſchu no ſeewaſ un nolitu ap-
paſſch bauſliſbaſ. Luſk. 1, 26. — 2, 14. ¹⁰⁾ Matt. 1,
21. Wiſſa dſemdehſ dehlu, to tew buhſ Jeſuſ wahrâ
ſautt, jo wiſſch iſpeſtiſ ſawuſ laudiſ no wiſſa grehkeem,
Luſk. 2, 21.

120) Us to stahw muhsu tizziba, ka schis muhsu pestitais pateefs Deews?

Us skaidras rakstu-leezibas par winna deewischki-gu buhschanu ¹⁾ un par winna deewischkigeem dar-beem ²⁾, — kadeht arri pats prassa deewischki-gohdu ³⁾ un dabbu deewischki-gohdu ⁴⁾.

¹⁾ Jahn. 10, 30. Es un tas Deews, mehs effaw Beens. 12, 45. 2 Kor. 5, 19. Deews bija eefsch Kri-stus salihdsinadams to pasauli ar few paschu. Kol. 2, 9. Eefsch winna mahjo wissa pilniba tahs deewibas itt ihpa-tchi. Jahn. 1, 1-4. — 8, 58. — 14, 7-9. 17, 5. Mit. 5, 2. Kol. 1, 15-17. Ebr. 1, 3-12. 2 Kor. 4, 4-6. Wihl. 2, 6. Keem. 9, 5. — ²⁾ Jahn. 10, 37. 38. Ja es tohs darbus manna Tehwa nedarru, tad netizzeet mannim. Bet ja es tohs darru un kad juhs arri mannim netiztat, tad tiztat teem darbeem, ka juhs atfihstat un tiztat, ka tas Tehws irr eefsch mannim un es esmu eefsch winna. Ebr. 1, 10. Jahn. 5, 21. 22. — 10, 28. — ³⁾ Jahn. 5, 23. Wisseem buhs to Dehlu gohdaht ittin ka tee to Tehwu gohda: kas to Dehlu negohda, tas negohda to Tehwu, kos winnu suhtijis. 14, 1. — 1 Jahn. 2, 23. — 4, 15. 2 Jahn. 9. Wihl. 2, 10. 11. ⁴⁾ Jahn. 20, 28. Tohms atbilbeja un us to fazzija: mans funks un mans Deews! — 1 Jahn. 5, 20. Mehs sinnam, ka Deewa Dehls irr nahzis un mums tahdu prahu irr dewis, ka mehs to Pateefigu pasihstam un effaw eefsch ta Pateefi-ga, eefsch winna Dehla ~~Jesus Kristus~~ ~~teer tas pa-teefigs Deews un ta muhschiga dshwiba.~~ Ap. d. 7, 58. 59. 2 Kor. 12, 8, 9. Tit. 2, 13.

121) Ka tad schis Deewa-dehls warrejis pateefigs zilwels buht?

Winsch zilweku = tautu gribbedams pestiht ¹⁾ zilweka dabbu peenehmis pats pasemmodamees un istukshodamees ²⁾ un pateefigs zilwels bijis pehz meefas un dwehseles, pehz dsimschanas, augschanas un mirschanas ³⁾, pehz zilwezigahm waijadshahm, preeka- un behdu-jushchanahm ⁴⁾, tik ka winsch, itt ka ohtrais Ahdams ⁵⁾ no Deewa dsimnis ⁶⁾ bes grehkeem ⁷⁾, sawu Deewa-gihmi neirr pamettis ⁸⁾

Un bes grehkeem palizzis ⁹⁾, — lai gan wiffas leetas mums lihdsigi kahrдинаhts ¹⁰⁾.

¹⁾ Ebr. 2, 14. 15. 17. 18. Kad nu tee behni meesu un affini dabbutjuchi, tad arridjan winsch to paschu itt lihdsigi irr dabbutjis, ka winsch zaur to nahwi isnihzinatu to, kam ta nahwes warra bija, tas irr to wellu, un atswabbina-tu wiffus tohs, kas ar nahwes = bihjaschann wiffu sawu muhschu tai kalposchanai bija padohri. — Tapehz winnam bija wiffas leetas teem brahkeem lihdsam tapt, ka tas firdschdehligs taptu un peetizzigs augsts preesteris preefsch Deewa to lauschu grehks salihdsinabt. Jo zaur to, ka winsch pats irr zeetis un kahrдинаhts, winsch teem, kas tohp kahrдинаti, warr palihdscht. 2 Kor. 5, 21. ²⁾ Wihl. 2, 6-8. Kas Deewa gihmi buhdams neturreja par laus pijumu Deewam lihds buht, bet sewi paschu irr istuksho-zees kalpa = gihmi nemdams un ta ka jits zilwels tappis un zilweka-kahrti atrasts sewi paschu irr pasemmojees, paklausigs tappis lihds nahwei, lihds tai kruska-nahwei. Keem. 8, 3. — 1 Jahn. 4, 2. 3. Tadeht arri muhsu funks pats wiffuwairaf uosauzahs par zilweka = dehlu. — ³⁾ Ebr. 2, 14. Wihl. 2, 7. Gal. 4, 4. Lukt. 2, 40. 52. ⁴⁾ Matt. 4, 2. 8. 24. — 26, 37. Lukt. 19, 41. Jahn. 11, 33. 35. Ebr. 5, 7. — ⁵⁾ Keem. 5, 14. 1 Kor. 15, 21. 22. 45. — ⁶⁾ Jahn. 1, 13. — ⁷⁾ 1 Jahn. 3, 5. Eefsch winna neirr grehks. Ebr. 7, 26. 27. Jo tahds augsts preesteris mums peenahzehs, kas irr swehts, nenofeedfigs, neapghnihts, atscherts no teem grehzineekeem un augstaks par tahm debbesim, kurram newaijaga ta ka teem augsteem preesterem itdeenas uppurus atnest pa-preefsch par saweem pascheem grehkeem un pehz par to lauschu grehkeem. — ⁸⁾ Wihl. 2, 6. — ⁹⁾ Jahn. 8, 46. (Jesus fazzija:) kurfch juhsu starpa mannim jebkahdu grehku warr parahdih? 2 Kor. 5, 21. — 1 Weht. 2, 22. 23. Jahn. 4, 34. Ebr. 4, 15. Kas wiffas leetas ta ka mehs irr kahrдинаhts, tomehr bes grehka. ¹⁰⁾ Ebr. 2, 17. 18. Matt. 4, 1-11.

122) Kas mums wehra jaleel pehz muhsu funga dshwo-schanas pasemmoschanas = kahrti?

Pasemmoschanas = kahrti muhsu funks bijis no sawas peedsimschanas wirs semmes lihds aprakscha-nai kappi ¹⁾. Jo lai gan winsch wiffabi apleezi-nahts palizzis ²⁾ un pats apleezinajees wahrds un

Jesu

darbôs³⁾, ka winsch irr Deewa-dehls un pafauls-pestitais, tad tomehr sawâ peedsimschanâ⁴⁾, dschwoschanâ⁵⁾, zeeschanâ⁶⁾, mirschchanâ⁷⁾ un aprakschanâ⁸⁾ winsch neween deewischfigu gohdu atmesdams zitteem zilwekeem lihdsigs atrafts, bet ne zilwezigu gohdu un labbumu naw meklejis, turpretti breefmigu ruhktumu un gruhrtibu baudijis.

1) Bihl. 2, 6-8. 2) Des praweeschu-leezibahm pee-minni, kas par Jesu apleezinahts tiffe preeksch winna peedsimschanas: Lufk. 1, 26-56. Matt. 1; 20, 21; tad winsch bija peedsimmis: Lufk. 2, 9-40. Matt. 2; zaur Jahni kristitaju: Matt. 3. Jah. 1, 19-37; pee winna kristifchanas: Lufk. 3, 21, 22; pee apstaidroschanas: Matt. 17, 5; pee krusta: Matt. 17, 44, u. t. pr. — 3) Kad winsch bija diwipadesmits gabdus wezs: Lufk. 2, 41-52. Pehz winsch ar wahrdeem ta apleezinajees, ka no winna fazzihst: Mark. 1, 22: Tee isbrihnijahs par winna mahzibu, jo winsch tohs mahziju itt la tas, kam pascham warra bija un ne la tee rakfu: mahzitaji (6, 2; 11, 18). Un Pehsterim bija jafalka Jah. n. 6, 68: Kungs, pee ka mehse eesim? Pee tew irr wahrbi tahs muhschigas dschwoschanas. — Bet darbôs winsch ta apleezinajees, ka winsch eefshmohts zaur spehziageem darbeem, brihnumeem un fihmehm (Ap. d. 2, 22), apfahrt gahjis labdarridams un dseedinadams wiffus no wella uswarretus (Ap. d. 10, 38. Matt. 9, 35), ka bija jafalka Matt. 11, 5: tee alk reds, tee tistli eet, tee spittaligi tohp schkist, tee kurli dsird, tee mirroni zekahs augscham, un teem nabbageem tas preezas-wahrds tohp mahzihts; un atkal: ka wiffa pafauls tahs farakstias grahmata newarretu fanemt, ja wiffas leetas tiftu usrakstias, fo winsch irr darrijis. Jah. n. 21, 25. — 4) Lufk. 2, 1-7. Esaij. 53, 2. 5) Matt. 8, 20. Jesu fazzija: tahm lapsahm irr allas un teem putneem appatsch debbes irr ligdas, bet tam zilwefadehslam ne-irr, fur tas sawu galwu leef. Matt. 10, 28. La zilwefadehls neirr nahjis, ka tam taptu kalpohts, bet ka tas kalpotu un sawu dschwibu dohtu par atpirlschanas-mafsu par daudseem. Ebr. 12, 3. 2 Kor. 8, 9. Lufk. 2, 51. Ebr. 4, 15. Esaij. 53, 3. 4. 6) Ebr. 5, 8. Matt. 26, 26. — 27, 34. Mark. 14, 32. — 15, 23. Lufk. 22, 39. — 23, 33. Jah. n. 18, 1. — 19, 17.

— 7) Ap. d. 2, 23. Matt. 27, 35-54. Mark. 15, 24-39. Lufk. 23, 34-48. Jah. n. 19, 18-37. — 8) Matt. 27, 35-60. Mark. 15, 42-47. Lufk. 23, 50-55. Jah. n. 19, 38-42. Esaij. 53, 9.

123) Kas peederr pee muhsu funga paaugstinaschanas fahrtas?

Paaugstinahst no ta Zehwa¹⁾ un to gohdibu atkal panemdams, kas winnam bija no eefahkuma²⁾, muhsu kungs irr nokahpis ellê³⁾, augschamzehlees no teem mirroneem⁴⁾, usfahpis debbes⁵⁾, sehdees pee Deewa labbas rohkas, fur winsch lihds ar to Zehwu walda⁶⁾, kamehr winsch atees teefahrt tohs dschwus un mirruschus⁷⁾.

W
A
D
D
O

1) Bihl. 2, 9-11. Tapedz arridsan Deews winnu warren irr paaugstinajis un winnam dahwinajis weenu wahrdu, kas eet pahr wisseem wahrdeem, ka eefsch ta wahrda Jesus buhs lohziitees wisseem zetteem to, kas irr debbes un wirs senmes un appatsch semmes; un iflatrai mehlei buhs isfreit, ka Jesus Kristus irr tas kungs par gohdu Deewa ta Zehwa. Ebr. 2, 8, 9. — 2) Jah. n. 17, 3, 4. — 3) Muhsu kungs, tad bija nomirris, zitteem mirruscheem lihdsigs newarreja palitt (Ap. d. 2, 24-31), — winsch lai gan nonahwehts meesâ bet dschwê darrihts garrâ (1 Peh. 3, 18.) irr teem garreem, kas zeetumâ bija, teem eepreekschâ mirruscheem, to preezas-mahzibu slud-dinajis (1 Peh. 3, 19, 4, 6.), la nahwes un elles-war-retais parahdijees (Ohsej. 13, 14. 1 Kor. 15, 55-57.) un to zeetumu pabrwarrejis (Ewes. 4, 8-10. Jah. n. par. 1, 18). — Ta winsch sawu pestifchanas darbu preeksch wisseem pabeidstis un arri mums parahdijis, ka mums ne no nahwes, ne no elles naw jahistahs, tad mehse winnam peederram. — 4) Reem. 1, 4. Matt. 28, 1-10. Mark. 16, 1-13. — Lufk. 24, 1-49. Jah. n. 20, 1. — 21, 24. — 5) Jah. n. 3, 13. Mark. 16, 14-19. Lufk. 24, 50, 51. Ap. d. 1, 4-11. — 6) Ewes. 1, 20-23. Mark. 16, 19. Ebr. 1, 3, 8, 13. Reem. 8, 34. Kol. 3, 1. 1 Peh. 3, 22. — 7) Matt. 25, 31. 32. Apufst. d. 1, 11. 1. Tseff. 4, 16, 17. Jah. n. 14, 3. 1 Kor. 15, 24-28.

124) Kapehz tad Deewa-dehls pafauls nahjis un zaur tahdu pafemmoschanu atkal sawâ gohdâ eegahjis? Ka winsch mums par widdutaju paliftu¹⁾, muhs

Jah. n.

nabbagus²⁾ atpestiht no wisseem grehkeem³⁾, no nahwes⁴⁾ un no wella spehta⁵⁾ un muhs Dee-
wam salihdsinaht⁶⁾; jo mehs paschi no sewis zaur
grehkeem pasudduschi muhscham pee to newarretu
tikt⁷⁾.

1) 1 Tim. 2, 5. Weens Deews irr un weens widdutais
starp Deewa un zilwekeem, tas zilweks Kristus Jesus.
1 Kor. 1, 30. (Jesus Kristus) mums no Deewa irr dohts
par gudribu un taifnibu un swehtudarrischanu un pesti-
schanu. Ebr. 9, 15. — 12, 24. — 8, 6. 2) Reem. 7,
24. 25. Es nabbags zilweks, kas man israus no tahs mee-
fas schihs nahwes? Es Deewam pateizu zaur Jesu Kristu
mannu fungu. Matt. 18, 11. Ta zilweta dehts irr nahjis
atpestiht to, kas pasubdis. — Jahn. par. 3, 17. Esaij.
61, 1. 2. — 3) 1 Jahn. 3, 5. Juhs simat, ta winsch
irr parahbijees, ta winsch muhsu grehtus nonemtu. 2, 2.
Tas pat's irr ta salihdsinasthana par muhsu grehkeem un
neween par muhsu bet arriban par wiffas pasaules greh-
keem. — 1, 7. Kol. 2, 13. 14. — Ebr. 9, 28. 1 Peh. t.
2, 24. Esaij. 53, 6. 7. — Tit. 2, 14. 4) 2 Tim.
1, 10. (Jesus) to nahwi irr uswarrejis un dschwiku un
neisnizibu irr weddis gaisma zaur to preezas-mahzibu.
Ewef. 2, 5. Ebr. 2, 15. Jahn. 11, 25. 26. Reem. 8,
35—37. 5) 1 Jahn. 3, 8. Ebr. 2, 14. Ap. d. 26, 18. Jahn.
par. 12, 10. 6) 2 Kor. 5, 18. 19. 1 Jahn. 2, 2. —
4, 10. Reem. 5, 10. 11. Kol. 1, 20. — Reem. 3, 25.
— 7) Matt. 16, 26. Ko warr zilweks par sawas dweh-
feles atpirkschenu doht? Dahw. ds. 49, 8. 9. Eih. r.
34, 19.

125) Ka tad muhsu widdutais sawu pestichanas-darbu
isdarrijis?

Zaur to, ta winsch mums par labbu usnehmis
praweeschaz-, augsta preestera- un fehnina-ammatu.

126) Kas peederr pee muhsu kunga praweeschaz-ammata?

Muhsu kungs Jesus Kristus ka praweets woi
mahzitais¹⁾ zilwekeem to Deewa padohmu pehz
winnu swehtibas skaidri preekscha lizzis²⁾. Winsch
mahzidams parahdijis, ko ihsti Deewa baufliba
prasta³⁾, un zilwekus aizmajis pee atgreeschanas un
tizzibas eeksch to ewangelinmu⁴⁾, tohs rahbidams

us to Deewa schelastibu, kas zilwekeem eeksch winna
pascha atspihdejusi⁵⁾. Sawu mahzibu winsch ap-
stiprinajis ar swehteem darbeem, brihnuma-sihwehm⁶⁾,
un papreeksch-fluddinaschanahm⁷⁾, pat's swehtu
preekschraftu zilwekeem pamehdams⁸⁾ un wissu taif-
nibu peepilbidams⁹⁾.

1) Lukt. 24, 19. 5 Mof. 18, 15. 18. 19. Ap. d.
3, 22. 23. Jahn. 3, 2. 6, 14. 7, 40. 2) Jahn. 1, 18.
12, 49. 50. Matt. 7, 28. 29. Esaij. 61, 1. 2. 3) Matt.
5, 20. — 7, 27. Jahn. 13, 34. 4) Mark. 1, 15.
5) Jahn. 14, 6. Jesus sazzija: es esmu tas gelsch un
ta pateesiba un ta dschwiba, — neweens nenast pee to
Tehwu, ta ween zaur manni. 8, 12. Es esmu tas pa-
saules gaischums. Kas man palkat eet, tas neftaigahs
tumfiba, bet tam buhs tas dschwibas-gaischums. 15, 5.
Es esmu tas wiha-tohks, juhs tee sarri; kas palkat eeksch
mannim un es eeksch winna, tas pat's daubf augtus nefs:
jo bes mannis juhs neneeka nespehjat darriht. — 6, 35.
Es esmu ta dschwibas-maise; kas nahf pee mannim, tas
neiffalts un kas tizz eeksch man, tas neiffahps muhscham.
4, 14. Ja kas dserr no ta uhdens, ko es tam dohtschu,
tam nestahps muhschigi; bet tas uhdens, ko es tam doh-
schu, taps eeksch winna par uhdens-awoti, kas werd us
to muhschigu dschwoschenu. 10, 9. Es esmu tahs dur-
wis; ja kas zaur mannim eceet, tas tohp swehts un tas
eeees un isees un gounibas atrabdis. — Matt. 11, 25
— 27. — Jahn. 6, 40. — 15, 26. — 16, 14. — 6) Jahn.
10, 25. Jahn. 2, 11. Matt. 9, 8. — 11, 4. 5. Mark.
1, 27. Jahn. 5, 36. — 10, 37. 38. — 15, 24. —
7) Lukt. 18, 31—33. Jahn. 3, 13—15. — 14, 16.
17. Matt. 10, 16—36. — 24. u. t. pr. 8) 1 Peh. t.
2, 21. (Kristus) jums weenu preekschraftu pamettis, ta
jums buhs winna pehdahm palkat eet. Jahn. 13, 15.
9) Matt. 3, 15.

127) Rahds muhsu kunga Jesus Kristus augsta-preestera-
ammata?

Lai gan muhsu kungs zaur wissu sawu dschwos-
schenu muhsu deht tam Tehwam paklausigs met-
tees¹⁾, tad tomehr winsch sawu paklausichanu pa-
beidsis un peepilbijis zaur sawu nenoseedligu zeescha-
nu un mirschanu²⁾, sawas swehtas un dahrgas

Handwritten notes in the margin:
mohs - muhsu kunga Jesus Kristus
mohs - muhsu kunga Jesus Kristus
mohs - muhsu kunga Jesus Kristus

Handwritten signature:
Fekhar

affinis par mums isleedams³⁾. Newis ka wezzas derribas augsteem preestereem winnam nepilnigi up-puri daudstreis bija jappure, bet few paschu itt ka nenoseedsigu jehru weentreis uppuredams winsch pilnigu muhschigu pestischanu pabeidsis⁴⁾, zaur to mums pelnidams grehtu-peedohschanu⁵⁾, schkistichschanu⁶⁾, taisnoschonu⁷⁾ un falihdsinaschonu ar Deewu⁸⁾. In ta winsch mums palizzis par pastahwigu widdutaju un aistahwetaju⁹⁾.

1) Reem. 5, 19. Itin ka zaur Weena neklausichschonu dauds irr darriti par grehzineekeem; tapatt arridsan zaur Weena paklausichschonu dauds taps darriti par taisneem. Wihl. 2, 8. Ebr. 5, 8. 9. Matt. 3, 15. 5, 17. 2) Gal. 3, 13. Kristus muhs irr atpirzis no teem lahsteem tahs bauflibas par mums weens lahsts palizzis. Jahn. 10, 11. Esaij. 53, 5—7. Teescham winsch nesse muhsu sehrgas un ustrahwahs muhsu sahpes. — Ta sohhiba gult uf winna, zaur to mums meers nahk un zaur winna bruh-zehm mehsh effam dseedinati. — Tas kungs likke wiffus muhsu grehtus winnam useet. — 3) Ebr. 9, 22. 1 Peh. 1, 18, 19. Zuhsh, effat atpirkti ar isnihzigahm leetahm, ar sibradu jeb seltu no juhshu weltigas dshwoschanas pehz ta tehwischa eeradduma, bet ar to dahrgu affini Kristus itt ka weena nenoseedsiga un neapghanita jehra. Ebr. 9, 12, 13, 20. Ewes. 1, 7. Jahna parahd. 5, 9. 4) Ebr. 7, 26. 27. Tahds augstis preesteris mums peenahzhesh, kas irr swehtis, nenoseedsigs, neapghanihts, atschkirts no teem grehzineekeem un augstahs par tahm debbesim, kurrkam newaijaga ta ka teem augsteem preestereem iddeenahs uppurus nest papreckschu par saweem pascheem grehteem un pehz par to lauschu grehkeem; jo scho winsch weentreis irr darrijis; kad winsch patsh sewi irr uppurejis. Ebr. 10, 11—14. — Ar weenu uppuri winsch irr muhschigi pilnigus darrijis tohs, kas tohp swehtiti. Ebr. 9, 12. Zour sawu paschu affini winsch weentreis swehta weeta regahjis un muhschigu pestischanu sagahdajis. — Ebr. 9, 24—28. Jahn. 1, 39. — 5) Kol. 2, 14. Ewes. 1, 7. Eelfsch furra mums irr ta atpestischana zour winna affini, to pahrlahpschonu peedohschana pehz tahs baggatibas winna schelastibas. R. n. 3, 25. — 6) 1 Jahn. 1, 7. Tas affins Jesus⁸⁾ us muhs schkistista no wisseem grehkeem, Ebr. 9, 14.) 2 Kor. 5, 21. To, kas no nekahdeem

grehkeem neirr sinajis, winsch preeksch mums par grehtu irr darrijis, ka mehsh eelfsch ta huhtu ta Deewa-tainiba. Reem. 5, 15—19. — 3, 24. 1 Peh. 2, 21. 8) 1 Peh. 3, 18. Kristus weentreis par teem grehkeem irr zeetis, tas taisnais par teem netaisneem, ka winsch muhs Deewam peewestu. Kol. 1, 19. 20. Ewes. 2, 16. 2 Kor. 5, 19. Reem. 3, 25. — 5, 10. — 9) Ebr. 7, 24. 25. Schim zaur to, ka winsch muhschigi paleek, irr weens neishnizigs preesteru-ammats; kadehl winsch arridsan weenumehr warr isglahbt tohs, kas zour winnu pee Deewa nahk, allaschin dshwodams, ka winsch tohs aistahw. 1 Jahn. 2, 1. Ebr. 8, 1.

128) Kahds irr muhsu kunga Jesus Kristus kehna-ammats? Muhsu kungs, kas lihds ar to Zehwu walda debbesis¹⁾, itt ihwaschi sinna par sawu draudsi wirsh semnes²⁾, winsch to waito, kohpj un aistahw³⁾, kamehr winsch wiffus buhs sadraudsejis weena gannama pulka⁴⁾ un ezehlis debbesu-walstiba⁵⁾.

1) Reem. 14, 9. Par to Kristus arridsan irr nomirris un augshamzheles un atkal dshws tappis, ka tas buhtu tas kungs par dshweem un mirruscheem. Ebr. 2, 8. 1 Kor. 15, 47. Jahn. 3, 31. Dahw. of. 110, 1. — 8, 7—9. 2) Matt. 28, 20. Es esmu pee jums iddeenahs lihds pasaules gallam. Kol. 1, 18. Winsch irr ta galwa tahs meefas prohtu tahs draudses. Jahn. 18, 36. 37. Matt. 18, 20. — Ebr. 8, 1. 2. — 3) 1 Peh. 2, 25. Ewes. 2, 18. — 3, 12. — 5, 29. Ebr. 4, 16. Reem. 8, 34. 4) Jahn. 10, 16. Man arri wehl zittas awis, tahs narw no schihsh kuhsh. Arri tahs man buhs atwest un tahs mannu balfi dsirdehs un weens patsh gannams pulks, weens patsh gans buhs. — 5) Jahn. 12, 26. Kur es buhschu, tur arridsan mans kalps buhs. — 14, 3. — 17, 24. 1 Jahn. 3, 2.

129) Kas tad nu zilwekem zaur Jesu Kristu pestiteem teel? Ka tee winna walstiba eenemti¹⁾ winnam peederr²⁾, ka Deewa-gihmi atdabbujuschi³⁾ un pee pateefigas swabbadibas tikfusch⁴⁾ appaksch winna dshwo eelfsch pastahwigas taisnibas un flaidribas⁵⁾, eelfsch meera un swehtibas⁶⁾.

1) Kol. 1, 13. — 2) Zit. 2, 14. (Kristus) few paschu par mums irr dewis, ka tas muhs atpirktu no wiffas netaisnibas un schkistitu few pascham ihwaschus laudis, kas ischalli dshwohs uf labbeem darbeem. Jahn. 10, 27. 28. Mannas awis mannu balfi klausishs un es tahs paschistu un tahs mannim eet passat, un es tahm muhschigu

dschwibu dohmu un tahs muhschigi bohja neces un ne-weens tahs neifrans no mannas rohlas. Reem. 14, 9. Gal. 2, 19, 20. ³⁾ Ewef. 4, 22—24. Kol. 3, 10. Reem. 8, 29. 2 Peh. 1, 3, 4. ⁴⁾ Jah. 8, 36. Ja nu taē Dehls juhs atsrabbinahs, tad juhs teefcham buhfeet swachbadi. Reem. 6, 17, 18. Gal. 5, 1, 13. 1 Kor. 7, 22, 23. 1 Peh. 2, 16. Jah. 8, 32. ⁵⁾ 1 Peh. 1, 15. Ta, ka tas, kas juhs aizinajis, irr swehts, tapatt arridsan juhs tohpat swehti wiffa darrischana. Luf. 1, 74, 75. 2 Kor. 5, 21. 1 Kor. 6, 20. 1 Peh. 2, 24. — ⁶⁾ Reem. 5, 1. Mums no tahs tizzibas talsuoteem meers irr pee Deewa zaur muhsu Kungu Jesu Kristu. Ebr. 5, 9. Kad winsch irr tappis pilnigs, winsch wisseem teem, kas winnam paklausa, irr tappie par panahlschanu tahs muhschigas dschwoschana. Jah. 10, 28. Reem. 8, 31—39.

130) Kam tad tas teel rohka, to Jesus mums sagahdajis? Wisseem teem, kas pateesi eefsch winnu tizz¹⁾; bet tas zilwekem naw eefpehjams, ka ween zaur to swehtu Garru²⁾.

¹⁾ Jah. 6, 47. Pateesi, pateesi es jums saltu: kas tizz eefsch manni, tam irr muhschiga dschwiba. Jah. 1, 12. — 3, 15—19. — 6, 40. Reem. 1, 16. — 10, 4. ²⁾ 1 Kor. 12, 3. Reweens warr Jesu par fungu fault bes ween zaur to swehtu Garru. Reem. 8, 5—9. Jah. 6, 29.

Trefchais tizzibas-lohjeklis.

Es tizzu eefsch to swehtu Garru, weenu swehtu kristigu draudsi, to beedribu to swehtu, peedohschanu to grehku, augschamzelschanu tahs meefas un weenu muhschigu dschwoschanu.

Kas irr tas?

Es tizzu, ka es zaur sawu paschu spehku un sawraschanu eefsch Jesu Kristu mannu fungu newarru tizzeht, neds pee ta nahkt, bet tas swehtais Gars irr manni zaur to ewangeliumu jeb preezas-mahzibu aizinajis, ar sawahm dahwanahm apgaismojis, eefsch tahs ihstenas tizzibas swehtijis un usturrejis, lihds ka winsch to wiffu kristigu draudsi wirs semmes sawulzina, apflaidro, swehti un pee Jesus Kristus usturr eefsch ihstenas weenigas tizzibas; eefsch tahs

paschas kristigas draudses winsch man un wisseem tizzigeem ikdeenas wiffus grehkus baggati gi peedohd un pastara deena manni un wiffus mirroaus atkal usmohdinahs un mannim un wisseem tizzigeem eefsch Kristu to muhschigu dschwoschanu dohs, — tas irr teefcham teefa. 131) Kahdu tizzibu mehse apleezinajom schinni tizzibas-lohjekli?

Mehs apleezinajom sawu tizzibu eefsch swehtu Garru un eefsch to swehtischanu, kas mums zaur winnu teek. Tadeht te mums buhs jamahzahs: 1) par paschu swehtu Garru, kahds winsch irr, kahds winna darbs un kahdas winna dahwanas; 2) par kristigu draudsi, kahda winna irr un ko swehtais Gars eefsch winnas mums dohd; 3) par muhschigas swehtibas panahlschanu zaur to paschu swehtu Garru.

132) Kas irr tas swehtais Gars?

Mahrtinsch Lutters fakka: irr gan daschadi, kas rakstos garri nosaukti, itt ka zilwefa gars, debbestigi garri, tauni garri, bet Deewa gars ween irr swehtais Gars, kas muhs irr swehtijis un swehti wehl. Jo itt ka tas Tehws ihpaschi nosauzams radditais, tas Dehls pestitais, tapatt arri tas swehtais Gars pehz sawa darba swehtitais woi swehtudarritais.

Tad nu leezi wehra: jebchu gan eefsch swehtem raksteem daschahrt ta swehta Garra spehks woi dahwana eefsch zilwefa arri par swehtu Garru paleek nosaukti¹⁾, tad tomehr pats tas dewejs neirr wis kahds Deewa spehks ween, bet Deews²⁾, tam Tehwam un Dehlam lihdsigs weena deewischkiga buhschanana³⁾, ko arri warr noprast no teem wahrdeem, ar ko paleek nosaukts⁴⁾ un no wiffa, kas par winna spehku un par winna darbeem paleek isteikts⁵⁾.

¹⁾ Luf. 24, 49. Ap. d. 2, 38. Jah. 3, 34. — ²⁾ Ap. d. 5, 3, 4. — 2 Kor. 3, 17. — 1 Kor. 3, 16. — 6, 19. 2 Kor. 6, 16. — ³⁾ 1 Jah. 5, 7. — ⁴⁾ Deewa, Kristus, ta fungu, ta Dehla gars. — 1 Kor. 3, 16. Reem. 8, 9. 2 Kor. 3, 17. Gal. 4, 6. — Gars tahs pateesibas, tahs schelastibas, tahs luhgschana, tahs apsohlschana, tahs gudribas, tahs atfischana, tahs bihjaschana, ta

padohma un stipruma, eepreezinatais. Jah n. 14, 16, 17, 26. — 15, 26. — 16, 7, 13. Ebr. 10, 29. Zafar. 12, 10. Ewes. 1, 13. Sudr. 7, 7. Esaij. 11, 2. — 5) Jah n. 14, 16, 26. Dahw. ds. 139, 7, 8. 33, 6, 143, 10. — 3) 33, 4. Esaij. 48, 16. Jah n. 3, 5. 1 Kor. 2, 10, 11. 12, 4, 6. 8—11.

133) Kas tad ihpaschi swehta Garra darbs pee zilweka?

Ihfi sakkoh: winna swehtudarrischana. Jo kad zilweks no dabbas irr tumshs un grehzigs¹⁾ un ar sawu paschu spehku un sapraschanu pee sawa pestitaja newarr ne tikt neds eeksch to tizzeht²⁾, bet wissa labbuma eegribbeschana un eespehschana no Deewa ween³⁾, tad swehtais Gars tas irr, kas eeksch zilweka firds zett wissu swehtu juschanu⁴⁾, un wiss pateefigs labbums eeksch zilweka irr winna auglis⁵⁾. Winsch pehz Deewa-walslibas zelschanas un wairofchanas praweefcheem Deewa prahtu atklahjis⁶⁾, par apustuleem islehjees⁷⁾, Jesus mahzkleem daschadas brihnuma-dahwanas dewis⁸⁾, — un pawiffam bei winna neweens par Deewa behrnu newarr palikt⁹⁾.

¹⁾ Jah n. 1, 5. Tas gaischums spihdeja tumfiba un ta tumfiba to nesanehme. 8, 31. Kas grehku darra, tas irr ta grehta kalps. Jah n. 3, 3, 6. Ewes. 5, 8. 1 Kor. 2, 14. — ²⁾ 1 Kor. 12, 3. Jah n. 6, 44. Neweens warr nahkt pee man, ja tas Lehws, kas manni subitijis, winnu newelk. — ³⁾ Wihl. 2, 13. Dewis irr, kas eeksch jums padarra tiff labb to gribbeschannu ka to padarrischannu pehz sawa labba prahta. 2 Kor. 3, 5. — ⁴⁾ Jah n. 6, 63. Tas Gars irr, kas darra dsihwu. Keem. 5, 5. Ewes. 3, 16. — ⁵⁾ Gal. 5, 22. La Garra auglis irr mihlestiba, lihgmiba, meers, pazeeschana, laipniba, labprahtiba, tizjiba, lehp- prahtiba, sahtiba. Ewes. 5, 9. — ⁶⁾ 2 Peh t. 1, 21. — ⁷⁾ Ap. d. 2, 1—18. ⁸⁾ 1 Kor. 12, 8—11. — 28—31. Mark. 16, 17, 18. ⁹⁾ Keem. 8, 14. Zeel no Deewa Garra tohp wadditi, tee irr Deewa behrni. 8, 2. Ap. d. 2, 38, 39.

134) Kur tad swehtais Gars sawu darbu pee zilwekeem wissuwairak strahda?

Eeksch kristigas draudses, kur winsch zaur swehta ewangeliuma sluddinaschanu¹⁾, zaur swechteem sakramenteem²⁾ un zaur mahzitaja-ammatu³⁾ zilwekus pee Jesu aizina un usturr, lai tee sawam lungam

lihdsigi paleek par praweefcheem, preesterceem un fungeem, tas irr, lai tee sawa kahrtu to Deewa pateefibu apleezina⁴⁾, lai tee luhds Deewu un winnam kalpo⁵⁾, un lai zaur tizjibu no grehku kalpecem paleek par tahdeem, kas pasauli uswarr un teesa⁶⁾.

¹⁾ 2 Tess. 2, 14. Keem. 1, 16. 1 Kor. 4, 15. —

²⁾ 1 Kor. 12, 13. Mehš arridsan wissi effom krisiti zaur Weenu garru us Weenu meesu — un wissi mehš effam dsiridati us Weenu garru. — ³⁾ Ewes. 4, 11, 12. Tas pars zittus irr dewis par apustuleem un zittus par ralszumahzitajeem un zittus par preezas-mahzitajeem un zittus par ganneem un mahzitajeem, ka tee swehti tohp fataisiti us to darbu ta ammata par ustaisichanu tahs meefas Krisstus. — ⁴⁾ 1 Peh t. 2, 9, 10. Juhs effat ta isredseta tauta, ta kehina preesteriba, ta swehta zilte, tee ihpaschi laudis, ka jums buhs pasluddinaht tohs liffumus ta, kas juhs irr aizinajis no tahs tumfibas pee sawu brihnischfigu gaisnu. Kas juhs zittfahrt nebijat laudis, bet taggad Deewa-laudis, — kas juhs zittfahrt nebijat apscheloti, bet taggad effat apscheloti. Jah n. 6, 45. Joel 2, 28, 29. Kol. 3, 16. 1 Tess. 5, 11, 14. Ebr. 3, 13. 1 Jah n. 2, 27.

⁵⁾ 1 Peh t. 2, 5. Juhs paschi arridson tohp at dsihwi atmini ustaisiti par garrigu nammu un swehtu preesteribu, garrigus uppurus uppureht, kas Deewam irr peenemmigi zaur Jesu Kristu. 1 Peh t. 2, 9. Jah n. par. 1, 5, 6. — 5, 10. — ⁶⁾ Keem. 5, 17. 2 Tim. 2, 11, 12. — 1 Kor. 3, 22, 23. Jah n. par. 1, 5, 6. — 3, 21. — 5, 10.

135) Kas irr kristiga draudse?

Pee kristigas draudses preefsch zilweku azzim peedert wissi tee, kas Jesus Kristus wahrda krisiti winnu apleezina par sawu lungu un turras pee winna eestahdischanahm¹⁾. Schi redsama kristiga draudse arr jau nosauzama par swehtu, tadeht ka tas lungs to irr zehlis²⁾ un zaur sawahm swehtahm eestahdischanahm tur sew audsina debbesu-walslibas mantineekus³⁾. Un sinnamš, ka redsama kristiga draudse ta sabraudseschana buhs ta pateefigaka un Deewam wissuwairak patihkama, kur winna wahrdi wissstaidraki paleek mahziti un winna sakramenti un draudses-liffumi pehz winna eestahdischanas turreti⁴⁾, lai gan nekur schinni pasauli wehl tahdu draudsi

newarr useet, kur wiffi peederrigi buhtu pateeki tizzigi un swehti laudis⁵⁾. Bet pee tahs ihstias swehtas⁶⁾ draudses, pee tahs sadraudseschanas to swehtu⁷⁾, pee Kristus meefas⁸⁾, kur winsch irr ta galwa⁹⁾, tur peederr tee pateefigi tizzigi ween, fas rofstos par swehteem paleek nosaukti¹⁰⁾, ne tadeht, ka jau pilnigi buhtu, bet tadeht ka pateeki no swehta Garra leekahs waddiht un pehz swehtischanas pastahwigi dsennahs¹¹⁾. Un schi Kristus draudse sinnams scho-reis wehl irr neredfama¹²⁾, bet winnas lohzecki lai kur buhdami Deewam irr sinnami un sadraudseti zaur swehtu Garra weenâ tizzibâ, mihlefibâ un zerribâ¹³⁾.

1) 1 Kor. 1, 2. — 2) Mark. 16, 15. Matt. 28, 20. — 18, 17. 1 Kor. 12, 13. 1 Tim. 3, 15. — 3) Ewes. 2, 19—22. Tad nu juhs wairs neeffat sweschinecki un peed-bshwotaji bet namneeki ar teem swehteem un Deewa faine; uslaisiti us to pamattu to apustulu un praweeschu, kurrâ pars Jesus irr tas stuhra-almine; us to wifs tas namn fohpâ eetaisihis usaug par swehtu Deewa-nammu eeksch ta kunga, us to arridsan juhs lihds tohpat ustaisiti par Deewa mahjas-weetu eeksch ta Garra. Ewes. 4, 11—15. Matt. 16, 18. — Ap. darb. 14, 23. — 4) Jah. 8, 31. Ja juhs paleekat manâ wahrâ, tad juhs essat wann ihseni mahzecki. — 5) 2 Tim. 2, 20. 21. Matt. 7, 21. — 13, 24—30. 47—50. — 6) Ewes. 5, 25—27. — 7) 1 Jah. 1, 3. 6. 7. 1 Kor. 1, 9. Wihl. 2, 1—5. — 8) Heem. 12, 4—6. Itin fâ mums weenâ meefâ dauds lohzecki irr un wiffeem teem lohzeckem naw weenahds darbê, tâpatt mehê effam dauds Weena meefa eeksch Kristus, bet sawâ staryâ mehê effam zitti zittu lohzecki un mums irr daschadas dahwanas pehz tahs schelasibas, fas mums irr dohta. Ewes. 1, 23. — 1 Kor. 12, 12. — 9) Kol. 1, 18. Ewes. 4, 15. — 10) Esaij. 62, 12. Ewes. 5, 3. 6. 18. Kol. 1, 12. 3, 12. — 11) Wihl. 3, 12—21. — 12) Luhl. 17, 20. 21. — 13) Jah. 17, 21—23. Ewes. 4, 3—6. 15. 16. 1 Kor. 6, 17.

136) Râ kristiga draudse irr zehlfes?

Muhfu kungs farweem apustuteem pawehlejis eet zaur wiffu pasauli un darricht par mahzeckem wif-fus laudis¹⁾, bet papreeksch Jerusalemê nogaidiht swehta Garra isleeschanu²⁾. Kad nu waffaras-swehtôs schi apfoblischana palikke peepildita³⁾, tad

zaur apustulu fluddinaschanu paschâ pirmâ deenâ trihs tuhstioschas dwehfeles tizzigas palikkuschas ap winneem sadraudsejâhs⁴⁾ un palikke kohpâ, pastah-wedami eeksch apustulu mahzibas un eeksch tahs draudsbas un eeksch tahs maises lausischanas un eeksch Deewa luhgschanahm un tas kungs peelikke ifdeenas pee tahs draudses, fas palikke swehtigi, zaur apustulu un preezas = mahzitaju fluddinaschanahm⁵⁾.

1) Matt. 28, 19. 20. — 2) Luhl. 21, 46—49. — 3) Ap. d. 2, 1—12. — 4) Ap. d. 2, 37—41. — 5) Ap. d. 2, 42—47.

137) Râ tad tas warrejis notife, ka schoreis eeksch tahs redfamas kristigas draudses daschadas tizzibas = sabeedroschanas atrohnamas?

Tas irr notizzis zaur to, ka zilweki neirr pastah-wejuschi eeksch apustulu mahzibas. Zaur apustulu laikôs atraddahs laudis, fas wiltigu mahzibu mah-zija¹⁾, un apustuli paredseja wehl slistakus laikus²⁾, itt fâ jau muhsu kungs bija papreekschu fluddinajis, ka wiltigi praweeschi un wiltigi Kristus buhschoht zeltees³⁾. Un tahdi laiki tad arri nahkuschi, fur paschâ leelâ Kristus draudse paschi augstaki mahzi-taji leeligi palikkuschi wesseligu mahzibu irr pamettu-schi. — Wiffuwairak Rohmas augstaki mahzitaji jeb biskapi, fas par pahwesteem likfuschees nosaukt, grib-beja neimtees warru un waldischanu par wiffahm kristigahm tautahm, par lehnineem un keiserem, un tahdai warrai par apstiprinaschanu itt fâ ar kohp-schanu kohpe wiltigas mahzibas un bruhkes eeksch kristigas draudses. Lai nu gan wehl zittas schel-schanas zittadi zehlfuschahs, tad tomehr tahs leelakas schel-schanas eeksch kristigas draudses zehlfuschahs zaur Rohmas pahwestu wainu. Tahs leelakas tiz-zibas = sadraudseschanas, fas schoreis wirs semmes pastahw, irr Rattotu = draudse, fas wehl allasch pee Rohmas pahwesta turrâhs, Greekeru = draudse un ewangeliuma-tizzigi.

1) Kol. 2, 16—23. 2 Tim. 3, 6—8. 4, 11, 15. —

Tit. 1, 10—14, 3, 9—11. — 2) 1 Tim. 4, 1—3, 2 Tim. 4, 3, 4. 3) Matt. 21, 24.

138) Pee tahdas tizzibas-sabraudsefchanas mehs peederram? Pee teem ewangeliuma-tizzigeem, fo tas Deewakalps Mahrtingsch Lutters preeksch wairak fa 300 gaddeem us skaidru Deewa = mahzibu usrahdijs un usweddis, kadeht arri muhsu sabraudsefchanu par Luttera draudsiibu nosauz. Bet mehs nemas Lutteram itt ka jaunam praweescham neklausam, bet to ween winnam pateizam, ka winsch zaur Deewa schelastibu tumsiabas-laikds atkol us apustuku-pehdahm laudis norahdijs un pee paschu to weenigu pesiitaju peeweddis. Jo pateefigi ewangeliuma-tizzigi nekahdu jaunu leetu, nekahdu leeku zilweku-mahzibu negribb peenemt, bet tiffai ustaisitees us to pamattu, fo apustuki un praweeschi likkuschi un kurrâ patš Jesus irr tas stuhra-akmins.

139) Pee fo nu warrehs pasiht pateefigu Luttera-sabraudsefchanas lohzeffi?

Pee to warr pasiht, ka tas 1) nekahdu mahzibu nepeenemm par Deewa-mahzibu ka ween tahdu, fo no swehteem raksteem warr peerahdiht; 2) ka winsch ne grehku-peedohschanu, ne taifnoschanu, ne muhschi-gu dsihwoschanu nemahk zerretees ka ween zaur to tizzibu us Deewa schelastibu eeksch Jesus Kristus; 3) ka eeksch abrigas deewa-kalposchanas nefo nepeenemm, kas tiffai azzim un aufim patihkams, bet us to zeeti paslahw, ka fur naw Deewa-wahrdu klastu, tur arri pateefigas firds-usiaifschanas newarr buht. — Rahda muhsu tizziba nepateefigahm mahzibahm pretti, tas irr usrafsihts muhsu leezibas-grahmatas, kurru siarpâ ta Augsburgas tizzibas-apleezinaschana ta pirma un augstaka.

140) Kâ swehtais Gars sawu swehtu-darrischanas darbu pee zilwekeem strahda, un tahds irr tas swehtibas panahfischanas zelsch?

Swehtais Gars zilweku atdsemde un atjauno 1) zaur to, ka tas winnam eeksch kristigas draudses

ibiffuwairak zaur ewangeliumu jeb preezas-mahzibu 2) gabda aizinaschanu, apgaifmoschanu, grehku-peedohschanu, swehtischanu un usturrefchanu eeksch tizzibas.

1) Tit. 3, 5. Egef. 36, 26. Jahn. 3, 3, 5. Ewes. 2, 10. — 4, 22, 23. — 2) 1 Peh. 1, 23. Ewes. 1, 13. Keem. 15, 16. Jahn. 17, 17.

141) Kâ swehtais Gars zilwekus aizina?

Lai gan swehtais Gars daschadi warr peekluht pee zilweka firds 1), tad tomehr wiffuwairak zaur Deewa wahrdeem 2) winsch to pamohdina no grehku meega 3) un aizina pee jaunās buhschanas 4). Zaur to zilwekam buhs tift pee grehku-atsihfchanas 5) un fhubminatam palift pee grehku-atgreeschanas 6).

1) Jahn. par. 3, 20. Jahn. 16, 8—13. Ebr. 12, 10. — 2) 2 Tef. 2, 13, 14. Deews no eefahuma juhs irr isredsejis pee tahs pesiifchanas eeksch swehtischanas ta Garra un eeksch tizzibas tahs pateefibas, us to winsch juhs irr aizinajis zaur muhsu preezas-mahzibu. — 3) Ewes. 5, 14. Usmohstees, kas tu gulli un zelkees augschâ no mirroneem, tad tew Kristus apgaifmohs. Jahn. par. 3, 1. Keem. 6, 13. Jahn. 16, 8. — 4) 1 Kor. 1, 9. 2 Tim. 1, 9. 1 Tim. 2, 4. 1 Peh. 2, 9. 2 Peh. 1, 3, 4. — 5) Dahw. ds. 51, 5—7. Jer. 3, 13. Raub. ds. 3, 40. Luf. 18, 13. — 6) Joel 2, 13. Jerem. 31, 18.

142) Kâ swehtais Gars zilweku apgaifmo?

Kad zilweks atfinnis, ka winsch zaur grehku pasuddis un pasuddinahts 1), tad tas swehtais Gars winnam palihds pee grehku-noscheloschanas ar deewischkigu noskumschanu 2) un winnam atdarra azzis, ka winsch warr saprast 3) to scheligu Deewa padohmu pehz wiina atpestifschanas un salihdsinaschanas ar Deewu zaur Jesu Kristu, un ta winsch zilweka firdi dsemde tizzibu 4).

1) Keem. 7, 11, 24. Luf. 94tu un 95tu waizaschanu. — 2) Jehf. 4, 8—10. 2 Kor. 7, 10. — 3) 1 Kor. 2, 12. Ewes. 1, 17, 18. Tas Deews muhsu tunga Jesus Kristus, tas Zehws tahs gohdibas jums gribbetu doht to Garru tahs gudribas un parahdischanas eeksch wiina atsihfchanas, apgaifmotas azzis juhsu prahta, ka juhs warerat atsiht, kurrâ irr ta zerrida wiina aizinaschanas un

kurra ta baggatiba tahs gohdbas winna eemantofchana
 pee teem swehtreem. Jah. 14, 26. — 16, 13. Ap. d.
 26, 18. 2 Kor. 4, 6. — 4) Jah. 6, 29. Ewes. 2, 8.
 113) Ka zilweks teef pee grehfu=peedohschanas?

Kad zilweks ar pateefigu tizzibu sawam pestita-
 jam peefehrees, tad swehtais Gars winna firbi dohd
 pahrliezinaschanu, ka winnam grehki baggatigi pee-
 dohti¹⁾ un ka winsch zaur Jesus nopelnu Deewa
 preekscha taisnohts²⁾, un zaur to zilweku dsenn pee
 pateefigas un pilnigas atgreeschanas no grehfeem³⁾.

1) Reem. 5, 1. Mums no tahs tizzibas taisnoteem
 meers irr pee Deewa zaur muhsu kungu Jesu Kristu. Ap.
 d. 10, 43, 13, 38, 39. 1 Jah. 1, 7, 9. — 2) Wihl. 3,
 9. (Ez) eeksa winna (Jesus) tohpti atrasts, ka man ne-
 irr manna taisniba, ta, kas irr no tahs bauslibas, bet ta,
 kas irr zaur to tizzibu Kristus, prohti ta taisniba, kas irr
 no Deewa zaur to tizzibu. — Gal. 2, 16. Reem. 3, 26,
 28. — 3) 1 Peh. 2, 25. Zuhb bijat itt ka maldidamas
 awis, bet taggad juhs effat atgreesti pee to gannu un bissapu
 juhsu dwehseu. Reem. 5, 20, 21. Kur tas grehts irr
 wairojees, tur ta schelastiba jo wairak irr wairojupees,
 ka, itin ka tas grehts irr walidjis us to nahwi, tapatt ar-
 ridfan ta schelastiba walda zaur to taisnibu us to muh-
 schigu dshwofschanu zaur Jesu Kristu muhsu kungu.

144) Ka swehtais Gars muhs swehti un usturr eeksch
 ihstenas weenigas tizzibas?

Kad zilweks no firbs us to dohma, ka no wif-
 feem grehfeem gribb schkihstis palikt, tad swehtais
 Gars ar daschadahm pamohdischanahm, passubbi-
 naschanahm un eepreezinaschanahm eeksch kristligas
 draudses winnam klahst stahw¹⁾, ka jo deenas wai-
 rak dsennahs peeaugt pee ta eekschfiga zilweka²⁾
 Deewam par wissu patifschanu. Jo lai gan ne-
 weens wehl naw wissai swehts palizzis schinni pa-
 faule³⁾, tomehr par jauneem raddijumeem mums ja-
 paleek⁴⁾ un pehz swehtifschanas pastahwigi jadsennahs⁵⁾.

1) Wihl. 1, 6. Tas, kas to labbu darbu eeksch jums
 irr eefahjis, to pabeigs lhdst tai deenai Jesus Kristus.
 1 Peh. 1, 5. — 5, 10. 1 Tess. 5, 23, 24. 1 Kor. 1,
 4—9. Jah. 14, 26. 16, 13. — 2) Ewes. 3, 16, 17.
 (Tas Zehwé) jums gribbetu doht pehz tahs baggatibas
 sawas gohdbas, ar spehfu apstipriateem tapz zaur winna

Garru pee ta eekschfiga zilweka, ka Kristus zaur to tizzibu
 mahjo juhsu firbis un juhs eeksch tahs miblestibas tohpat
 eefatnoti un eedibbinati. — 1 Kor. 15, 58. Kol. 1, 9—12.
 Ewes. 4, 15. — 3) Zeh. 3, 2. Wehs wissi klupam
 daudf. 1 Jah. 1, 8. 1 Kor. 13, 9, 12. — 4) 2 Kor.
 5, 17. Ja kas irr eeksch Kristus, tas irr jauns raddijums.
 Tahs wezsa leetas irr pagahjuschas, redsi, wissas leetas
 irr tappuschas jaunas. Gal. 6, 15. — 5) 1 Peh. 1, 15.
 Ta, ka tas, kas juhs aizinajis, swehts irr, tapatt arridsan
 juhs paschi tohpeet swehti wissai darrifschana. 2 Peh. 1,
 2—8. 1 Tess. 4, 3, 7. Ebr. 12, 1, 2, 14.

145) Kas nu mums jatizz par swehtiba=panahschanu?

Ka muhsu pestifschana un swehtu=darrifschana
 stahw Deewa scheligá nodohmaschana ween¹⁾, kas
 muhs no eefahkuma us to irr isredsejis²⁾ un zaur
 sawu schelastibu ween wissu pee mums isdarra³⁾.

1) 1 Tim. 2, 4. 2 Tim. 1, 9. (Deews) muhs muh-
 schigi irr isglahbis un aizinajis ar swehtu aizaschanu ne
 pehz muhsu darbeem, bet pehz sawas ihpaschas apnem-
 schanas un schelastibas, kas mums irr dohta eeksch Kri-
 stus Jesus preeksch pasaules laiteem. — 2) Ewes. 1, 4, 5.
 2 Tess. 2, 13, 14. — 3) Reem. 8, 29, 30. — Ewes. 2,
 7—10. Wehs effam winna darbs, radditi eeksch Kristus
 Jesus us ladbeem darbeem, us kurreem Deews muhs pa-
 preeksch irr fataifjis, ka mums eeksch teem buhs staigat.
 — Reem. 11, 6.

146) Woi tad wissi zilweki pee tahdas swehtibas teef?

Kad zilweks us swehta Garra aizaschanahm
 un pamohdinaschanahm neklausa¹⁾, kad nedarbojahs
 sawu aizaschanu un isredsechanu siipru darriht²⁾,
 kad swehtu Garru apbehdina³⁾, kad wissai prett to
 apzeetinajahs⁴⁾, tad Deews winnu padohd winna
 pahrwehrtilam prahtam sawu schelastibu atrau-
 dams⁵⁾, un pehdigi tahds warr eekrist eeksch to
 grehfu prett swehtu Garru, fur wairs nekahdas pee-
 dohschanas naw⁶⁾.

1) Esaij. 65, 2. Ap. d. 7, 51. Matt. 23, 37. Luf.
 14, 17—20. Reem. 10, 16. 2 Kor. 6, 1. — 2) 2 Peh.
 1, 9, 10. 2, 20, 21. Ebr. 12, 15. — 3) Ewes. 4, 30,
 Jud. 4. — 4) Ebr. 3, 13. Pamahzait few paschus itbee-
 nas, kamehr wehl tohp faultis schodeen, ka neweens no
 jums netohp apzeetinahs zaur peewilschanu ta grehta.

2 Tim. 3, 8. Ebr. 3, 8. Keem. 2, 5. — ⁵) Keem. 1, 28. Keem. 1, 24. Esaij. 6, 9. 10. — 29. 10. Matt. 13, 14. 15. Jah. 12, 37—43. 2 Tess. 2, 10—12. — ⁶) Matt. 12, 31. Wiß grehts un saimoschana zilwekam tapß peedohti, bet ta saimoschana prett to Garru zilwekam netapß peedohta. Ebr. 6, 4—6.

147) Woi tohs, kas zaur swehtu Garru par jaanneem zilwekeem palikfusch, nahwe arr wehl apdraude?

Jamirß irr gan wisseem zilwekeem, tapehz ka wiffi irr grehkojuschi ¹) un tapehz ka schi dabbiga meesa newarr pastahweht un palikt ²), tomehr tizzigem Deewabehrneem nahwe naw wairs par beedinaschanu ³), bet par atpessichanu no schihß dsihwibas nepilnibas ⁴) un par eeeschyanu jaukafâ buhschana ⁵).

¹) 1 Mohf. 3, 19. Keem. 6, 23. Keem. 5, 12. —

²) Gal. mahz. 12, 7. Teem pihschleem atkal buhs semmê greeftees, itt kâ tee irr bijusch un tam garram atkal pee Deewa jagreeschahs, kas to irr dewis. 1 Kor. 15, 50.

³) Wihl. 1, 21. Manna dsihwiba irr Kristus un ta mirschana irr manni augli. 1 Kor. 15, 55—57. — ⁴) 2 Kor. 5, 1—8. Keem. 8, 23. Ebr. 13, 14. — ⁵) Lufk. 23, 43. 2 Kor. 5, 1. Wehs sunnam, kad muhsu mahlunams schahß buhdas tohp salausihts, tad mums irr weena ehka no Deewa, weens nams, ne ar rohkahn taifhts, kas irr muhschigß debbesis. Keem. 8, 18. Ebr. 4, 40. Wihl. 1, 23.

148) Kâ zilwekeem pehz nahwes klafsees?

Pehz tam, kâ winni schinni pasaulê turrejuschees ¹), jo winnu darbi tohs pawadda ²) un winni peeminn wiffu, fo schinni pasaulê irr darrijusch ³). Bet schi wehl naw ta pastara teesa.

¹) Ebr. 9, 27. Teem zilwekeem irr nolifts weenreis nomirt un pehz tam ta teesa. Keem. 2, 6—8. (Deeweß) iffatram atmakfahß pehz winna darbeem: teem, kas ar pazeeschyanu eelsch labbeem darbeem gohdu un slawu un neisnihzibu melle, to muhschigu dsihwoschyanu, bet teem, kas irr rehjeji un tai pateesibai nepaklausa bet tai netaisnibai klausa, dusmibu un bahrsibu. Lufk. 16, 19—31. —

²) Jahna par. 14, 13. Swehtigi tee mirruschi, kas eelsch ta lunga nomirß. — Tee duffe no sawahn darboschanahm un winnu darbi tohs pawadda. — ³) Lufk. 16, 25. Sahl. gudr. 4, 20.

149) Kad un kahda tad buhs ta pastara deena?

To deenu un stundu neweens zilweks newarr sinnah ¹), lai gan preeksch winnas ateeschanas sifmes netruhßs ²), bet kad ta atees, tad muhsu fungs atspihdehs sawâ gohdbâ ³), zels wiffus mirronus augschâ ⁴), ar taifnu teesu isschfirs labbus un launus ⁵) un raddihß jaunass debbesis un jaunu semmi ⁶).

¹) Matt. 25, 13. 2 Peh. 3, 10. 1 Tess. 5, 1, 2. —

²) Matt. 24, 14. 29. 30. Lufk. 21, 25. 26. 2 Tess. 2, 1—4. — ³) Matt. 24, 30. 31. 1 Tess. 4, 16. 2 Tess. 1, 7. — ⁴) 2 Kor. 4, 14. Tas, kas to fungu Jesu irr usmohdinajis, arridsan muhs zaur Jesu usmohdinahs. —

1 Kor. 15, 52. Apust. d. 24, 15. — ⁵) Jah. 5, 28. 29.

Wiffi, kas irr kappenês, winna balfi dsirdehs un ifees ahra,

tee, kas labbu darrijusch pee augschamzelschanaß us dsihwibu un tee, kas launu irr darrijusch, pee augschamzelschanaß us sohdbu. Matt. 25, 31—46. — ⁶) 2 Peh. 3, 7.

10. 13. — Wehs gaidam pehz winna apfoblischanaß jaunass debbesis un jaunu semmi, kurrâ taifniba dsihwo.

Dahw. dj. 102, 26. 27. Esaij. 65, 17. Keem. 8, 21.

Jahna par. 21, 1.

150) Kahda buhs ta augschamzelschana?

Muhsu fungs teem papreekschu mirruscheem no isnihzigu dabbigu meesu sehklas ¹) gahdahß jaunass garrigas, gohdigas, nefatruhdejamaß meesas ²), us fo zaur swehtu Garru jau eepreekschâ fataifiti tikfusch ³), bet tohs, kas pee winna atnahßschanaß wehl meesa dsihwohs, winsch pahrwehrtihß ⁴).

¹) 1 Kor. 15, 35—38. — ²) 1 Kor. 15, 42—44. Sehts tohp reesch fatruhdeschanaß un tohp usmohdinahß eelsch nefatruhdeschanaß, sehts tohp eelsch negohdbibas un tohp usmohdinahß eelsch gohdbibas, sehts tohp eelsch wahjibas un tohp usmohdinahß eelsch spehta; dabbiga meesa tohp sehta un garriga meesa tohp usmohdinata. — 1 Kor. 15, 46—49. 53. 54. Wihl. 3, 20. 21. — ³) Keem. 8, 11.

2 Kor. 5, 2—5. — ⁴) 1 Kor. 15, 51. 52. 1 Tess. 4, 16. 17.

151) Kâ tad buhs pehz augschamzelschanaß?

Tee taifni, kam tas fungs jau preeksch pastaras teesas augschamzelschyanu un swehtibu buhs peeschfihris ¹), eees debbesis jeb muhschigâ swehtibâ, kur tee ar to fungu buhs weenumehr neisteizamâ labklahschanaß ²), bet tee netaisni paliks nogruhßii ellê, jeb

¹) 1 Kor. 15, 35—38. — ²) 1 Kor. 15, 42—44. Sehts tohp reesch fatruhdeschanaß un tohp usmohdinahß eelsch nefatruhdeschanaß, sehts tohp eelsch negohdbibas un tohp usmohdinahß eelsch gohdbibas, sehts tohp eelsch wahjibas un tohp usmohdinahß eelsch spehta; dabbiga meesa tohp sehta un garriga meesa tohp usmohdinata. — 1 Kor. 15, 46—49. 53. 54. Wihl. 3, 20. 21. — ³) Keem. 8, 11.

2 Kor. 5, 2—5. — ⁴) 1 Kor. 15, 51. 52. 1 Tess. 4, 16. 17.

151) Kâ tad buhs pehz augschamzelschanaß?

Tee taifni, kam tas fungs jau preeksch pastaras teesas augschamzelschyanu un swehtibu buhs peeschfihris ¹), eees debbesis jeb muhschigâ swehtibâ, kur tee ar to fungu buhs weenumehr neisteizamâ labklahschanaß ²), bet tee netaisni paliks nogruhßii ellê, jeb

¹) 1 Kor. 15, 35—38. — ²) 1 Kor. 15, 42—44. Sehts tohp reesch fatruhdeschanaß un tohp usmohdinahß eelsch nefatruhdeschanaß, sehts tohp eelsch negohdbibas un tohp usmohdinahß eelsch gohdbibas, sehts tohp eelsch wahjibas un tohp usmohdinahß eelsch spehta; dabbiga meesa tohp sehta un garriga meesa tohp usmohdinata. — 1 Kor. 15, 46—49. 53. 54. Wihl. 3, 20. 21. — ³) Keem. 8, 11.

2 Kor. 5, 2—5. — ⁴) 1 Kor. 15, 51. 52. 1 Tess. 4, 16. 17.

151) Kâ tad buhs pehz augschamzelschanaß?

Tee taifni, kam tas fungs jau preeksch pastaras teesas augschamzelschyanu un swehtibu buhs peeschfihris ¹), eees debbesis jeb muhschigâ swehtibâ, kur tee ar to fungu buhs weenumehr neisteizamâ labklahschanaß ²), bet tee netaisni paliks nogruhßii ellê, jeb

uschana jeb ohtrâ nahwê³⁾, fur tohs gaida pa-
stahwigas un breefmigas mohkas⁴⁾.

1) 1 Kor. 15, 23. 24. Jahna par. 20, 4—6. —

2) 1 Kor. 2, 9. Ko ayz naw redsejusi, ko auzs naw dsir-
dejusi un kas nekahda zilweka firdi naw nahzis, te Deews
irr fataisijis teem, kas winnu mihle. Jahna par. 21, 3. 4.
(Deews) mahjohs pee teem un tee buhs winna laudis un
winsch, tas Deews, buhs pee teem, winneem par Deewu,
un Deews noschahwehs wiffas affaras no winnu azzim
un ta nahwe wairs nebuhs, nedj behdas, nedj brehischana,
nedj raisef wairs buhs, jo tahs pirmas leetas irr noht.
Jahna par. 7, 14—17. Matt. 25, 34. Jahna. 14,
2, 3. — 17, 24. 1 Kor. 13, 12. 1 Jahna. 3, 2. —

3) Jahna par. 2, 11. — 21, 8. — 4) Matt. 25, 46.
Tee eees muhschigâs mohkâs. — Matt 9, 44. Kur
winnu tahrys nemirft un tas ugguns neisoseest. Matt. 8,
12. — 25, 30, 41. Jahna par. 21, 8.

Treschais mahzibas gabbals.

Za swehta luhgschana.

Mahrt. Lutters fakta: mehš lihds schim mahzijschees,
ko buhs darriht un tizzeht un kas peederr pee swehtas un
swehtigas dšhwoschanas; nu naht treschais gabbals, kâ buhs
Deewu luhgt. Jo tad tã ar mums irr, ka neweens zilweks
tohs desmits bauflus pilnigi newarr turreht, lai gan eesahzis
tizzeht un tad wels, pafaula un muhsu paschu meesa ar
wiffu warru pretti tarro; tad nekas til wajjadfigs naw, ka
pastahwigi pee Deewa trift ar peesaukschana un peeluhgscha-
nu, lai tizyibu un bauflu peepildischana mums dohd, usturr
un wairo, lai wiffu, kas pretti weltahs, aisdien. — Un lai
mehs sinnam, kâ Deews japeeluhds, tad patê muhsu fungs
Kristus mums to mahzijs.

152) Kas irr deewaluhgschana?

Ihstiena deewaluhgschana irr tizyiga zilweka firds-
farunnaschana ar farwu debbesstehwu¹⁾. Tomehr
arri tahdam zilwekam, kas leelu tizyibas-truhkumu
juht farwã firdi²⁾, jakriht pee luhgschanas, jo win-
nam tahs jo wajjaga un patê Deews to irr paweh-
lejis³⁾. To ween lai ikkats peeluhko, ka zittu nez-
peeluhds, ka to pateefigu Deewu, Tehwu, Dehlu un
swehtu Garru⁴⁾ un ka zitta widdutaja nesinnahs
ka sawa lunga Jesus Kristus⁵⁾.

1) Dahw. ds. 19, 15. — Dahw. ds. 62, 9. 38, 10.
1 Mohl. 18, 27. — 2) Mart. 9, 24. — Dahw. ds. 51,
19. Tee Deewa uppuri irr weens satreektis gars, weenu
salaustu un sagraustu firdi tu, Deews, nesmahdest. 119.
147. Keem. 8, 26. — 3) Matt. 7, 7. Luhdseet, tad taps
jumê dohts, mellejeet, tad juhs atraffeet, laudsinajeet,
tad jumê taps atwehrt. Dahw. ds. 50, 15. 1 Tess. 5,
17. — 4) Matt. 4, 10. Ewes. 3, 20, 21. Jer. 17,
10. Wihl. 2, 10. Ebr. 1, 6. — 5) 1 Tim. 2, 5.
1 Jahna. 2, 1. Jahna. 14, 13, 16, 26, 27.

153) Wei tad eelsh deewaluhgschanas zittu nebarra,
ka ween no Deewa to isluhgtees?

Lai gan zilwekam nekad netruehft, kas no Dee-
wa jaluhdsahs, tapehz ka hef Deewa schelastibas-
dahwanahim winsch allaschin plits, fails un noscheh-
lojams¹⁾, tad tomehr pee firdsfarunnaschanas ar Dee-
wu nepeederr tahdas isluhgschanas ween, bet, itt kã
raksti mahza, luhgschanas, peesaukschanas, aishlg-
schanas, pateiskschanas tikpatt par few pascheem ka
par zitteem zilwekem.²⁾

1) Gal. 6, 3. Jahna par. 3, 17. Jehl. 1, 17. —

2) 1 Tim. 2, 1, 2. Tad nu es pamahzu pahr wiffahm
leetahm, ka noteel luhgschanas, peesaukschanas, aishlg-
schanas, pateiskschanas par wisseem zilwekem, par keh-
nineem un wisseem, kas irr augstã kahrtã, ka mehš mee-
rigi un kluft dšhwojam eelsh wiffas deewabihjaschanas
un gobda. Dahw. ds. 92, 2. 1 Tess. 5, 18. Jehl. 5,
16. Matt. 5, 44. Ewes. 6, 18. Keem. 15, 30.

154) Ko tad no Deewa brihwi luhgtees?

Mehs Deewu warram peeluhgt pehz wiffahm
leetahm, pehz wiffahm dšhwibas-wajjadshahm¹⁾,
lai gan tas naw wajjaga, ka pehz wiffa ta winnam
ihpasehi peeminnam²⁾, — tomehr fristigs zilweks to
wiffuwairak neffihš farwa muhschiga Tehwa preekschã,
pehz ko winnam firdi wiffuwairak ruhj, prohti wiffu
to, kas peederr pee Deewa walsibas³⁾; bet wiffas
leetas, par ko winsch nemahk sinnaht, woi tahs tee-
scham dwehselei par labbu woi naw, winsch labpraht
atwehlehs ta Tehwa rohkã⁴⁾.

1) Dahw. ds. 38, 10. Kungs, preeksch tewim irr wiffa
manna eekahroschana un mannas uopuschanas neir preeksch

teyim apflehtas. Wihl. 4. 6. 1 Pehl. 5. 7. — ²⁾ Matt. 6. 32. Zuhfu debbesu-tehws sinna, ta jums wiffas schahs leetas wajaga. — ³⁾ Matt. 6. 33. Dsenneetees papreekschu pehz Deewa walfitbas un pehz winna taisnibas, tad jums wiffas schahs leetas taps peemestas. — ⁴⁾ Matt. 26. 39. Dahw. ds. 37. 5.

155) Ra buhs Deewu luhgt?

Rad zilweks-tik firdstizzigi Deewu peeluhds, tad mas behdas par wiffu zittu. Tomehr tas lehti probtams, ka tizzigs zilweks newarrehs plahpadams pah-tarus skaitiht ¹⁾, bet arri no galwas ismahzitus moi no grabmatas lassitus pah-tarus ar apdohmu neffihš Deewa preekscha ²⁾; ne arri winsch schittisees, ka garrakas luhgschanas skaitidams wairak buhs paklaushts ³⁾, bet fargasees no wiffas-leetlibas ⁴⁾ un arri sawa abriga buhschana israhdissees ut ka tahds, kas ar to Wifsangstku runnajahs. ⁵⁾

¹⁾ Matt. 6. 7. Jums, tad juhs Deewu luhdsat, nebuhs dands plahpakt, ka pagani, jo tee dohma, ka tee sawa plah-paschana tohp paklausiti. — ²⁾ Jah. 4. 24. Esaij. 59. 13. — ³⁾ Matt. 23. 14. — ⁴⁾ Matt. 6. 5. — ⁵⁾ Dan. 9. 18. Mehs nomettamees ar muhsu luhgschanahm tawâ preekscha ne muhsu taisnibas pehz bet tawas leelas wehlastibas pehz. Dahw. ds. 95. 6. Dan. 6. 10. Matt. 26. 39. Jah. 11. 41.

156) Rad un kur buhs Deewu luhgt?

Lai gan Deewu wiffur ¹⁾ buhs peemingeht un allaschin ²⁾ winnam parwehletees, lai gan jo wairak behdu- un fahrdinaschanas-laikâ pee Deewa ar peefaulschanahm jaturrahs ³⁾, tad tomehr tas irr labs un derrigs zilweks-behrnam, ka winnam sawi laik ⁴⁾ un sawas weetas ⁵⁾, kur itt ihpaschi tik labbi ar zitteem draudses-lohzeekteem kohpa ⁶⁾, ka weentuls Deewu peeluhds).

¹⁾ 1. Tim. 2. 8. Dahw. ds. 119. 168. Jah. 4. 21. — ²⁾ 1. Tess. 5. 17. Luhdseet Deewu bes mitteschanas. Kol. 4. 2. Luf. 21. 36. Wihl. 4. 6. — ³⁾ Dahw. ds. 50. 15. 18. 7. — Mark. 14. 38. Effeet nomohda un luhdseet Deewu, ka juhs fahrdinaschana neektrihtrat. ⁴⁾ Dahw. ds. 63. 7. — 55. 18. ⁵⁾ Luf. 19. 46. Matt. 6. 6. ⁶⁾ Apust. d. 2. 42. — 4. 24. Matt. 18. 19. 20. ⁷⁾ Matt. 6. 6.

157) Rahds Deews gribb paklausht?

Deews gan wiffus gribb klausht ¹⁾, tomehr zilweks patš ar grehkeem ²⁾ un ar nelahdsigu decwaluhgschanu ³⁾ Deewa fwehtibu warr aiskaweht un tadekt teem ween pilniga paklausichana fohlita, kas Deewu pateesi peeluhds tizziba ⁴⁾ un Jesu wahrda ⁵⁾, tas irr tahda tizziba, ka Jesu sinn sawu widdutaju.

¹⁾ Dahw. ds. 145. 18. Tas kungs irr twu wisseem, tas winnu peesauz, kas winnu eeksch pateesibas peesauz. Matt. 7. 7. Dahw. ds. 10. 17. — 65. 3. Jer. 29. 12.

— ²⁾ Esaij. 59. 2. Zuhfu grehti apsiehpi winna waigu no jums, ka tas neklausu. — 1. 15. — Sakt. w. 15. 8.

— ³⁾ Zehl. 4. 3. Juhš luhdseet un nedabbuheet, tapehz ka juhs nepareisi luhdseet. Dahw. ds. 66. 18. — ⁴⁾ Matt. 21. 22. Wiffas leetas, to juhs luhdseet sawa luhgschana, juhs tizzedami dabbuheet. Zehl. 1. 6. 7. — ⁵⁾ Jah. 16. 23. So ween juhs to Tehwu luhdseet manna wahrda, to winsch jums dohs. — 15. 7. Jud. 20.

158) Rapehz Jesus tehwareisi sawem mahzkeem mahziis?

Mewis ka ar scheem wahrdeem ween buhs Deewu peeluhgt, bet lai no teem mahzamees, par fahdahm leetahm un ka Deews peeluhdsams.

Pee tehwareises peederr ta usbildeschana, septinas luhgschanas un tee galla-wahrbi. Tazs 4 pirmas luhgschanas irr ihstas luhgschanas pehz labbuma pasneegschanas, bet zertorta ween pehz laiziga labbuma, tahs 3 beidsamas luhgschanas irr peesaulschanas pehz launuma aissargaschanas. Nisluhgschana par zitteem wifszauri atrohmana eeksch teem wahrdeem muhsu, muhs un mums, un flaweschana un pateischana eeksch galla-wahrdeem.

Muhsu Tehws debbesis?

Kas irr tas?

Deews gribb muhs ar to labbinacht, ka mums tizeht buhs, winsch effoht muhsu ihstems Tehws un mehs winna ihstemi behrni, ka mums preezigi, drohschi un ar stipru zerribu winnu peeluhgt buhs, lihdska tee mihsli behrni sawu mihsli tehwu peeluhds.

159) So tu mahzees no teem wahrdeem: muhsu Tehws debbesis?

Es mahzohs, ka Deews zaur Jesu Kristu irr mans ¹⁾ un wiffu mannu tuwakaju mihslais Tehws ²⁾, kas warr un gribb man wiffas leetas schelocht un

paflaufiht³⁾ un fa man tadeht allaschin ar drohschu un preezigu tizzibu winnu buhs peeluhgt⁴⁾ un arri pastahwigi ia turretees⁵⁾, fa Deewa-behrnam klahjahs.

1) Gal. 4, 6. Kad juhs nu effat behrni, tad Deewo to Garru sawa Dehla irr suhijis juhsu firdis — tas sanz: Abba, Tehtih! — Keem. 8, 15. Matt. 23, 9. Ewes. 3, 15. 2) Gal. 3, 26. Ewes. 4, 6, 6, 18. 1 Jah. 5, 1. 3) Dahw. ds. 103, 11, 13. Zit augsta ta debbes irr par to semmi, eespehzina winsch sawu shehlastibu par teem, las winnu bihstahs. Itt la weens tehws par teem behrneem ayschehlojahs, tapatt shehlo tas lungs tohs, las to bihstahs. Dahw. ds. 115, 3. — 135, 6. Keem. 10, 12. Luhl. 11, 11—13. Esaij. 49, 15, 16. 4) 1 Jah. 3, 21. Ewes. 3, 12. 5) 1 Peh. 1, 17.

Mahrt. Lutters fakka: kad mehs Deewu fakkam sawu tehwu, tad mums arri jaturrahs fa paflausigeem behrneem, lai mehs winnam nepaleekam par kaunu bet par gohdu un flawu.

Virma luhgšana.

Swehtihis lai tohp taws wahrds.

Kas irr tas?

Deewa wahrds irr jau no sew pascha swehtis, bet mehs luhdsam schinnl luhgšana, lai tas arridsan pee mums swehtihis tohp.

Ka noteek tas?

Kad Deewa wahrds schkihsti un skaidri mahzihts tohp un mehs arridsan swehtigi fa Deewa behrneem klahjahs, pehz to dsihwojam; to palihdsi mums, mihlais Debbesu-tehws! Bet kas zittadi mahza un dsihwo, ne fa Deewa wahrds mahza, tas neswehti muhsu starpä to Deewa wahrdu; par to pasfargi muhs, mihlais Debbesu-tehws!

Mahrt. Lutters fakka: tu skaidri warri noprast, fa mehs schinnl luhgšana no Deewa to paschu luhdsamees, fo ohtra baußli winsch mums pawehlejis, prohti fa mehs winna wahrdu neleetigi newalkajam.

160) Kas tas irr: Deewa wahrdu swehtih?

Mahrt. Lutters fakka: tas irr ar wahrdeem un darbeem to teikt, flaweht un gohdaht.

161) Kas nu peederr pee Deewa-wahrda swehtishanas?

Tur gan peederr wiss tas, fo mehs ohtra un trescha baußli mahzjuschees par to, fa paflausigam

Deewa-behrnam jaturrahs, bet ihpaschi tur peederr fa no wissas wiltus-mahzibas, no wisseem zilweku-mahneem fargamees¹⁾, fa pee Deewa-wahrdeem sawai dwehselei par swehtibu pastahwigi turramees²⁾, fa labpraht peepalihdsam, lai winna wahrdi paleek daudsinati wissu zilweku starpä³⁾ un fa Deewu no wissas firds un pastahwigi peeluhdsam, lai arri muhsu dsihwofhana ar winna swehteem wahrdeem saderrahs⁴⁾.

1) 1 Tim. 6, 3, 4. Fa kas zittu mahzibu mahza un ne-nahf pee teem wesseligeem wahrdeem muhsu lunga Jesus Kristus un pee tahs mahzibas tabs deewabihjashanas, tas irr uspuhsts un nesinn neneeka. Matt. 7, 15, 16. Gal. 1, 8, 9. 2 Kor. 2, 17. 1 Kor. 3, 11. Jer. 2, 13. — 23, 28, 31, 32. 1 Jah. 4, 1. — 2) Esaij. 55, 10, 11. Itt fa lectus un sneegs no debbes kriht un turp neatgreeschahs, bet slappina to semmi un darra winnu augligu un falkojam, fa ta dohd sehlu tam sehjejam un maifi tam ehdejam; tapatt buhs mans wahrds, las no mannas nuttes ifeet: tas neatgreesifees pee mannis tulschs, bet darrihs to, las tam patihf un isdohfees labbi, par fo es to suhtu. Dahw. ds. 26, 6—8. 2 Peh. 3, 2. 2 Tim. 1, 13, 14. 3) Matt. 9, 37, 38. Mark. 16, 15. Malak. 1, 11. Eze. 3, 17. Matt. 24, 14. Jah. 10, 16. Luhl. 2, 32. 4) Luhl. 8, 15. Matt. 5, 16. 1 Peh. 1, 14—16. Bihl. 2, 15, 16.

Mahrt. Lutters fakka: Lufko nu, zif wajjadfiga schi luhgšana! Fo kad mehs redsam, fa pasaulé tif dauds schelshanas un nepateefigas mahzibas, tad laikam mums bes mitteschanas jabrehz un japeesanz pehz teem, las nepateefi mahza un tizz, un las muhsu ewangeliumu un skaidru mahzibu grihb slahpeht un nihzinahf, lai tee buhtu kahdi buhdami. Tapatt par mums pascheem jaluhds, kam Deewa wahrdi irr, bet kas par teem nemahkam pateikt, ne arri pehz teem dsihwoht, fa peeklahjahs. Kad tu tahdu luhgshann no firds luhgfees, tu teescham warri tizzeht, fa ta irr Deewam patihlama.

Ohtra luhgšana.

Lai nahf tawa walstiba.

Kas irr tas?

Deewa walstiba nahf gan bes muhsu luhgshanas no sew paschas, bet mehs luhdsam schinnl luhgšana, lai ta arridsan pee mums nahf.

Kà noteek tas?

Kad mums tas debbesu-Zehws sawu swehtu Garru dohd, ka mehš wiinna swehtam wahrdam zaur wiinna schehlastibu tizzam un deewischkigi dsihwojam scheid laizigi un tur muhschigi.

162) Kas irr Deewa-walsiba?

Deews gan walda par wiffahm leetahm, bet pee wiinna debbesu-walsibas tee ween peederr¹⁾, kas zaur pateefigu tizzibu wella walsiba atrauti un Kristum peederrigi palikkufchi²⁾ un kas deewischkigā, tas irr Deewam patihkamā dsihwofchanā pee krisigas draudses turras³⁾. Lai nu gan tahda Deewa-walsiba schoreis abrigās leetās wis nerahdās⁴⁾, tad tomeht sawā laikā ta atspihdehs pilnā gohdibā debbesis⁵⁾.

¹⁾ Keem. 6. 16. ²⁾ Kol. 1. 13. 1 Peht. 2. 9. Ewes. 5. 8. Matt. 12. 28. ³⁾ 1 Tess. 2. 12. Keem. 14. 17. Deewa-walsiba neirr wis ehdeens jeb dschreens, bet taisniba un meers un preets eefsch swehta Garra. — 1 Kor. 4. 20. Matt. 13. 38. ⁴⁾ Lukt. 17. 20. 21. Deewa-walsiba nenahk ar abrigu nomannishanu, nedf taps sazzihis: redsi schē jeb redsi tur; je redsi, ta Deewa-walsiba irr eefschkigi eefsch jumš. ⁵⁾ Tit. 2. 13. 2 Tim. 4. 18. Jah. n. 17. 24. Dan. 7. 26. 27. 1 Tess. 2. 12. 2 Peht. 1. 10. 11.

361) Ko nu ihsti luhdsam schinni luhgschanā?

Mahrtinsch Lutters fakka: Deewa-walsiba nahk pee mums diwfehrtigi: scheid laizigi zaur Deewa wahrdeem un tizzibu, tur muhschigi zaur Deewa parahdischanu. Tad nu mehš luhdsam, lai Deewa-walsiba pee teem nahk, kas wehl pawiffam pee tahs nepeederr, lai pee mums, kas pee winnas jau peederram, palcek apstiprinata un lai mehš arri pee winnas peederram muhschigā dsihwofchanā.

Trescha luhgschana.

Zaws prahts lai noteek kà debbests tā aridisan semmes wirfū.

Kas irr tas?

Deewa labbais un schehligais prahts noteek gan bes muhsu luhgschanas; bet mehš luhdsam schinni luhgschanā, lai tas arridisan pee mums noteek.

Kà noteek tas?

Kad Deews wiffu launu padohmu un prahtu lausch un tam wakkas nedohd, kas to Deewa wahrdu mums neleek swehtih un wiinna walsibu kawe pee mums nahkt, prohti: tam wellam, tai pafaulēi un muhsu meefas kahribahm; bet stprina un usturr muhs pastahwigus pee sawa wahrda un eefsch tizzibas lihds patt muhsu gal lam; tas irr wiinna schehligais un labbais prahts.

164) Kas irr Deewa prahts?

Deewa prahts irr labš un schehligš wiffem un zilwekem ihpafchi winsch wehle atgreeschanu, pestishanu un muhschigu dsihwofchanu.

1 Tim. 2. 4. 2 Peht. 3. 9. 1 Tess. 4. 3. Jah. n. 6. 39, 40.

165) Kà Deewa prahts noteek?

Deewa prahts warr notift un noteek bes muhsu luhgschanas un gribbeschanas un arri muhsu un wiffas pafaulēs un wella gribbeschanai pretti¹⁾, bet winsch patš to tā gribbejis un nolizzis, ka pee muhsu swehtibas panahkschanas muhsu gribbeschanai buhs flahk buht²⁾.

¹⁾ Dahw. ds. 135. 6. Dan. 4. 32. Esaij. 14. 27.²⁾ Mik. 6. 8. Keem. 12. 2. Ewes. 5. 7. Dahw. ds. 40. 9. 1 Jah. n. 2. 17. Jah. n. par. 3. 20.

166) Kas tad schahdu Deewa prahtu warr kaweht?

Wels¹⁾, netizziga pafaulē²⁾ un muhsu paschu grehzigas meefas-kahribas³⁾ tā wis negribb, kà Deews gribb un muhs kawe no Deewa-wahrdu swehtishanas un no Deewa-walsibas panahkschanas.

¹⁾ Lukt. 8. 12. — 22. 31. — 1 Peht. 5. 8. ²⁾ 1 Jah. n. 5. 19. — 2. 16. 17. Ewes. 2. 1—3. ³⁾ Gal. 5. 17. Keem. 7. 23. — 8. 7. 8.

167) Ko nu ihsti luhdsam schinni luhgschanā?

Lai Deews zaur sawu swehtu Garru wiffa launa padohma un prahta spehtu pee mums un eefsch mums lausch un isnihzina, lai mums palihds pastahwigi turretees pee wiinna wahrdeem un eefsch tizzibas, ka mehš wiffās leetās wiinna prahtam preezigi padohdamees¹⁾ un paschi wiinna prahtu labpraht isdarram, tā kà winna kalpi, tee swehti engeli, to darra debbests.²⁾

1) Matt. 26, 39. 1 Sam. 3, 18. 1 Matt. 3, 60. Jh. 2, 10. 2) Ebr. 13, 21. — Dahw. ds. 103, 21. — Kol. 4, 12. Ebr. 10, 36.

Zettorta luhgſchana.

Muhsu deeniſchku maiſi dohd mums ſchodeen.

Kas irr taſ?

Deews dohd to deeniſchku maiſi beſ muhsu luhgſchanas ir wiſſeem launeem zilwekeem; bet mehſ luhdſam ſchinni luhgſchana, lai wiſch mums to leeſ atſiht un ar pateizibu muhsu deeniſchku maiſi ſanemt.

Kes irr ta deeniſchka maiſe?

Wiſſ kaſ pee muhsu meeſas uſturreſchanas un waijadſibas peederr, ar wahrdu: ehdeens un dſehreens, drehbeſ, kurpeſ, ehka, muiſcha, tih-rumi, lohpi, nauda, manta, labſ laulahts draugs, rahmi behrni, labba ſaime, lehnigi un peetizzigi kungi, labba waldiſchana, labſ gaiſſ, meers, weſſeliba, ſauniga dſiſwofchana, gohdſ, labbi draugi, uſtizzami kaimini un ta probjam.

168) Pehz kahdas deeniſchkaſ maiſes Deews irr peeluhdſams?

To maiſi, kaſ muhsu dwehſelehm ifdeenas waijadſiga, mehſ dabujam eekſch Jeſus Kriſtus muhsu funga un zaur winnu¹⁾ un par to mehſ Deewu peeluhgſchi eekſch tahm triim pirmahm luhgſchanahm; ſchinni luhgſchana mehſ no Deewa luhdſamees, kaſ mums laiſigai pahrtiſchana²⁾ irr waijadſigs³⁾ un ka mehſ ſweſchu maiſi neehdam bet ſawu paſchu, taſ irr, ko Deews mums wehlejiſ un ko gohdigi dabujuſchi³⁾.

1) Jahn. 6, 35. 6, 27. 48—51. Luhl. 4, 4. 2) Wahr-tiſch Lutterſ ſakka: Jhſi ſaktoht ſchinni luhgſchana wiſſ taſ ſanemt, kaſ pee ſchihs dſiſwibas paſaulē peederr, ka-deht mums deeniſchkaſ maiſes waijaga. Nu pee dſiſwibas ne taſ ween peederr, ka muhsu meeſahm bariibaſ, apſegſ un zittas waijadſibas netrucht, bet arri ka mums ar teem laudim, ar ko lohpa ifdeenas jadſiſwo daſchdaſchada buhſchana, labſ meers un labba iſtiſchana, — wahrdu ſaktoht: tur peederr wiſſ, kaſ eekſch labbaſ mahjaſ: un waldiſchanaſ-buhſchanaſ waijadſigs. To kur ſchinnis abbāſ buhſchanaſ pareiſi naw, tur arriſan dſiſwibaſ-waijadſiba peetruchtſ.

3) Sakk. w. 30, 8. 9. Nabbadſibu un bagaatiſu man nebohd, pabarro man ar mannu peederrigu maiſes teeſu. — ka es peechdiſ tewiſ neaiſleedſu un ſakka: kaſ irr taſ tungſ? — Jeb ka es nabbagaſ tappiſ neſohgu un to wahrdu manna Deewa welti walſoju. — Luht 79tu un 80tu waijaſchana.

169) Woi tad wiſſu to, kaſ ſchihs luhgſchanaſ iſteitſchana minnehtſ, ihpaſchi no Deewa kahrojā?

Nemas nē, jo mehſ labbi ſinnam, ka taſ Deewam jaatwehle. Bet mehſ ſawā luhgſchana pirkahrtan atſiſlam, ka wiſſ taſ, kaſ mums no tahdahm laiſigahm mantahm irr, taſ mums no Deewa ſchehlaſtibas dohtſ¹⁾ un par to no firbſ winnam japateiz²⁾; ohtrā kahrtā mehſ to ween no Deewa luhdſamees, ka wiſch pehz pahrtiſchanaſ mums iſkatru deenu to grihbetu doht, ko patſ par labbu turr³⁾, ſinnadami, ka pehz rihtdeenas nebuhs ſuhditees⁴⁾ un ka — warr buht — rihtdeenu wairſ nepeehſiſwofim⁵⁾.

1) Jehl. 1, 17. Dahw. ds. 104, 28. — 145, 9. 15. 16. — 127, 1. 2. Matt. 5, 45. 2) 1 Tim. 4, 3—5. 1 Kor. 10, 31. Dahw. ds. 136, 1. 25. 3) Matt. 6, 32. 4) Matt. 6, 31—34. Ebr. 13, 5. 5) Luht. 16, 20. Jehl. 4, 13—15.

170) Kad nu Deews arri beſ muhsu luhgſchanaſ un arri launeem zilwekeem to deeniſchku maiſi dohd, woi tad taſ weena alga, woi pehz to Deewu luhdſam woi neiuhdſam?

Ta wiſ naw, jo Deewa ſwehtiba pee teem ween, kaſ pehz deeniſchkaſ maiſes winnu peeluhdſ un par to winnam pateiz¹⁾, — bet pee teem, kaſ to nedarra, irr neſwehtiba, lai tee buhtu jif baggati buhdami²⁾.

1) 1 Tim. 4, 4. 5. Dahw. ds. 37, 18. 19. Matt. 14, 19. 6, 33. 2) Aggaj. 1, 5. 6. Dahw. ds. 73, 12—19. Gal. 6, 8. Jerem. 5, 23. 24. Sakk. w. 28, 6. Luhl. 16, 25.

Peekta luhgſchana.

Pamett mums muhsu parahduſ, ka mehſ pamettam ſaweem parahdneekkeem.

Kas irr taſ?

Mehſ luhdſam ſchinni luhgſchana, ka taſ debbeſu-tehws negribbetu uſluhtkoht muhsu grehkuſ nedſ winnu dehl mums tahdu luhgſchana aiſleegt; jo mehſ to, ko mehſ luhdſam, neeſſam zee-

nigi neds arridsan nopelnijuschi, bet winsch gribbetu mums to wissnotal no schelastibas doht, jo mehs grehkojam ifdeenas dauds un pelnam zittu neneeku ka ween to sohndibu. Tad gribbam mehs arridsan no firds peedoht un labdarriht teem, kas prett mums apgrehkojajs.

171) Kapeh3 Deews schinni luhgschanã wehl ihpaschi pehz grehku=peedohschanas pecluhdsams?

Kad mehs arr tizzigi palikkuschi eeksch Jesu Kristu un grehku-peedohschanu zaur to dabbutuschi, tad mehs tomehr wehl ifdeenas zaur grehkeem Deewam paleekam parahdneeki¹⁾ un tadeht ne deenischku maifi ne zittu, fo luhdsamees, no Deewa bes peedohschanas dabuhht neeffam zeenigi²⁾, ne arri pawissam no Deewa fo luhgtees buhtu drohschi, ja sawu firdi ar to newaretu eeprezinaht, ka winsch atkal un atkal mums muhsu grehkus gribb peedoht³⁾.

1) Dahw. ds. 19, 13. Fhj. 9, 2. 3. 2) Dahw. ds. 130, 3. 4. — 143, 1. 2. 1 Tim. 2, 8. 3) 1 Joh. 3, 21. Ja muhsu firds muhs nepasuddina, tad mums irr drohschiba pre Deewa.

Mahrt. Lutters fakka: lai neweens nedohma, ka mehs, kamehr scheitan dshwojam, pee to tilfim, ka tahdas peedohschanas newaijadsehs. Kad Deews bes mitteschanas nepeedoht, tad mehs pasudduschi.

172) Wbi tad zaur to no Deewa peedohschanu dabbutam, ka teem peedohtam, kas prett mums apgrehkojajs?

Mahrt. Lutters fakka: kad tu nepeedohti, tad nedohma, ka Deews tew peedohts. Bet kad tu peedohti, tad tew irr drohschiba, ka tew debbesis teek peedohts¹⁾, — ne tadeht, ka tu peedewis, jo Deews peedoht no sawa labba prahsta un no schelastibas ween, ka winsch to sohlijis un ka preezas-mahziba mahzihts²⁾, — bet Deews mums to lizzis par apslipinaschanu un drohschinachanu un par atsihschanas-mehrki lihds ar sawu apsohlichanu: peedohtdeet, tad taps jums peedohts. (Luhf. 6, 37.)³⁾

1) Matt. 5, 23, 24. — 7, 2. Sibr. 28, 1—5. Ewes. 4, 32. Kol. 3, 12, 13. Matt. 18, 35. 2) Ap. darb. 13,

38. 39. 1 Joh. 2, 1. 12. Ewes. 1, 7. 3) 1 Joh. 3, 10. 18. 19. 4, 7. 8. 12. 13.

Sesta luhgschana.

Newedd muhs eeksch fahrdinaschanas.

Kas irr tas?

Deews gan nekahrdina neweenu, bet mehs luhdsam schinni luhgschana, ka Deews muhs gribbetu pasargahht un usturreht, ka muhs tas wels, ta pasauale un muhsu meesa un affins nepeewilt, neds eewedd eeksch netizzibas, issamiffeschanas un zittahm leelahm kauna-leetahm un grehkeem un jebchu mehs ar teem fahrdinati taptu, ka mehs tomehr pehz uswarram un wirtsu paleekam.

173) Ka tas prohtams, ka Deews neweenu nekahrdina?

Tas ta prohtams, ka Deews neweenu nekahrdina us kaunu¹⁾, bet winsch tadeht zilwekam leek useet fahrdinaschanu, ka winsch to gribb pahrbauht²⁾ un zaur tahdu pahrbauhschanu siiprinaht un zeenigaku padarriht³⁾.

1) Jehk. 1, 13. Neweenam, kas toby fahrdinahts, buhs fazzihht, ka tas no Deewa toby fahrdinahts, jo Deews newarr fahrdinahts tapt us kaunu un arri winsch patis neweenu nekahrdina. 2) 5 Mohf. 13, 3. Deews juhs pahrbauha, ka tas atsiht warr, arrig juhs to kungu juhsu Deewu mihlejat no wiffas juhsu firds un no wiffas juhsu dwehseles. Esa ij. 48, 10. 2 Mohf. 20, 20. — 5 Mohf. 8, 2—5. 15. 16. 1 Mohf. 22, 1. 2. 12. — Fhj. 1, 8—12. 2. 3—6. 3) Jehk. 1, 12. Swehtigs irr tas wihrs, kas fahrdinaschannu panes, jo pahrbauhts winsch dabbuts to dshiwibas=krohni, fo tas kungs irr sohlijis teem, kas winnu mihto. Gudr. 3, 5. 6. Dahw. ds. 66, 10. 1 Peht. 4, 12. 13. Jehk. 1, 2. Sibr. 2, 1—6.

174) Kas tad zilweku fahrdina us kaunu?

To darra muhsu paschu meesa un affins jeb muhsu dabbigas kaunas eekahroschanas¹⁾, to darra pasauale, tas irr, wiffa buhschana un wiffi zilweki semmes wirtsu, kas Deewam naw paklausigi un salihdsinati²⁾, — to darra wels, kas par fahrdinataju itt ihpaschi nosankts³⁾; tomehr wels un pasauale tad ween par mums fo eespehj,

ƙad meh̄s no farwas tizzibas ƙrittuschi teem weetu doh-
dam farwâ fir̄di¹⁾.

¹⁾ Zehl. 1, 14. Itweens tohp ƙahr̄dinah̄ts, ƙad tas no
farwas paschas eelabroschanas tohp ƙubdinah̄ts un lab-
dinah̄ts. Matt. 26, 41. 1 Pehl. 2, 11. Reem. 8,
6, 7. ²⁾ 1 Jahn. 5, 19. Meh̄s sinnam, ƙa meh̄s no
Deewa effam un wiffa pasaulē gult ƙaunumâ. 2, 16.
Wifs, ƙas irr pasaulē, meefas-ƙariba, azzu-ƙariba un
lep̄niga d̄s̄hroschana, tas neir no Zehwa. Zehl. 4, 4.
Reem. 12, 2. 1 Kor. 11, 32. ³⁾ Matt. 4, 3. 1 Zeff.
3, 5. 1 Moh̄f. 3, 1—5. Jahn. 13, 2, 27. Ap. d.
5, 3. ⁴⁾ 1 Jahn. 5, 4, 5. Schi irr ta uswarreschana,
ƙas to pasauli uswarra, muhsu tizziba. — 1 Pehl. 5, 9.
Tam (wellam) stahwēt pretti stipri tizzibâ. Ewes. 6,
11, 16. Zehl. 4, 7. Reem. 6, 14.

Mahrt. Luters̄s fakka: wellam irr tschustasgalwa; ƙad
masu zaurumisu atrohd, tad wifs augums irr zauri, — bet
ar luhgschann warram atgainitees un winnu aisd̄s̄ht.

175) Ko tad nu ihsti luhdsam schinn̄ luhgschanâ?

To meh̄s neluhdsam, lai parwiffam bes pahrbaudi-
schanas un ƙahr̄dinaschanas paleekam, jo bes tahm
meh̄s schinn̄ pasaulē newarram buht¹⁾, bet to meh̄s
luhdsam, ƙa Deews ar farwu schelasibu mums grib-
betu ƙlaht stahweht²⁾, ƙa ƙahr̄dinaschana par mums
wirdrohku nedabbu, ƙa zaur to netizzibâ, greh̄d̄s̄, is-
misseschanā neekristam³⁾.

¹⁾ Matt. 18, 7. ²⁾ Zehl. 1, 15. Ebr. 12, 15.
2 Zeff. 3, 3. Mark. 14, 38. 1 Kor. 10, 12. 1 Jahn. 5,
4, 5. ³⁾ 1 Kor. 10, 13. Deews irr petizziḡs, ƙas juhs ne-
leek ƙahr̄dinah̄t wairak, ne ƙa juhs spehjeet, bet arrid̄s̄an
tai ƙahr̄dinaschanai tahdu gallu darrihs, ƙa juhs to warrat
panest. Wihl. 4, 13. Es spehju wiffas leetas eelsch ta,
ƙas manni spehzigu darra, prohti Kristus. 2 Pehl. 2, 9.

Septita luhgschana.

Atpesti muhs no launa.

Ƙas irr tas?

Meh̄s luhdsam schinn̄ luhgschanâ, ƙaschu ar
ihseem wahrdeem fakkoht, ƙa muhs tas Debbesu-
tehws no wiffada launa tahs meefas un dwehse-
les, mantas un gohda gribbetu atpestiht un grib-
betu mums pehz, ƙad muhsu pehdiga stundina

nah̄t, weenu weeglu un schebligu gallu doht un
muhs schebligu no schahs behdigas pasaulēs pee
few nemt debbest̄s.

176) Ƙas irr tas launs?

Tas launais irr wels¹⁾ un tas launums irr
greh̄ts²⁾, no ƙa wifs jirs nelabbums pasaulē gruntigi
zehlees, lai nu tas buhtu pee meefas woi pee dwehse-
les, pee mantas woi pee gohda³⁾.

¹⁾ Gudr. 2, 24. Jahn. 8, 44. Parah̄b. 12, 9. —

²⁾ Sall. w. 14, 34. Rand. ds. 3, 39. 1 Jahn. 3, 8.

³⁾ 1 Rehn. 9, 9. Gudr. 11, 17. Jer. 2, 19. 1 Kor.
15, 56.

177) Ko tad nu ihsti luhdsam schinn̄ luhgschanâ?

Meh̄s luhdsam Deerou, ƙa tas muhs pilnigi grib-
betu atpestiht no wiffa wella spehka un no wisseem greh-
keem, ƙa meh̄s wiffas schihs pasaulēs behdas preezigi
uswarram¹⁾ un gallâ farwu garru Deerou teizoh̄t ar
meeru winna rohk̄as atdohdam²⁾.

¹⁾ Dahw. ds. 68, 20, 21. Stahwehts lai irr tas
kunḡs weenuehr; ihceenas winsch mums usleek nastu, tas
stiprais Deews irr muhsu pestischana. Tas stiprais Deews
irr preeksch mums, tas stiprais Deews irr, ƙas pilnigi
ispesti un pee ta kunga irr tahs isweschanas no nahwes.
126, 5, 6. Reem. 5, 3—5. Ebr. 12, 11. Esaij.
35, 10. Matt. 5, 4. 2 Kor. 1, 3—5, 4, 7—10, 16,
17. — 1 Pehl. 1, 6, 7. — ²⁾ 2 Tim. 4, 18. Tas kunḡs
manni israus no wiffa launa darba un isglahbs pee fa-
was debbest̄figas waltibas, ƙam irr gohds muhschigi muh-
scham. Amen. Reem. 8, 18. 2 Kor. 4, 10, 17. Esaij.
57, 2. 2 Kor. 1, 10.

Tee galla-wahr̄di.

Few peederr ta waltiba un tas speh̄ks un tas
gohds muhschigi muhscham. Amen.

Ƙas irr tas: Amen?

Man buhs teescham tizzeht, ƙa tahda luhg-
schana tam debbesu-Zehwam patih̄t un paklausita
irr, jo winsch pats irr mums pawehlejis tã luhgt
un sohlijis, ƙa tas gribboht muhs paklausih̄t.
Amen, Amen, — tas irr: pateesi, pateesi, —
tam buhs tã notih̄t.

178) Ar tahdu praktu mehš schabduš galla-wahrdus fawai luhgſchanai peelektam?

Mehš to darram ar teiſſchanu un pateiſſchanu, ka taš wiſſuwaldigaiš un wiſſuſchehligaiš muhſchigš Deewš pehž fawaš apfohliſchanaš¹⁾ ſpehž un grihb muhš paklauſiht²⁾, lai taš buhtu ſchodeen woi kahdâ laikâ buhdamš³⁾. Jo Deewa gohdš neſtahw tikkai winna muhſchigâ ſpehkâ, bet arri winna pateeſibâ un mihleſtibâ. Un tahdu ſawu tizzibu mehš beidsoht apſtiſprinajam ar to wahrdinu Amen, kaš tik daudš iſneſš, ka: pateeſi, tam buhš tâ notikt⁴⁾.

¹⁾ Dahw. dſ. 27, 8. Jah. 16, 23. Luth. 11, 9—13, ²⁾ 1 Jah. 5, 14. 1 Laik. gr. 30, 10—13. Eſaij. 59, 1. Dahw. dſ. 65, 3. 145, 18. 19. ³⁾ 2 Peht. 3, 8. 9. 2 Kor. 6, 2. ⁴⁾ Mahr. Lutterš fakka: eekſch to ſtahw muhſu luhgſchanaš ſpehtš, ka mehš mahkam peefazziht Amen, taš irr, ka mehš neſchraubidameeš tizzam, ka ta irr paklauſita un ka tâ notikt. Jo ſchiš irr neſchraubigâš tizzibaš wahrđš, kaš fawaš luhgſchanaš ne-mahk wehžâ laiſt uſ laimi, bet kaš ſinna, ka Deewš wiš nemello un ka taš irr ſohlijiš doht, ko luhđſam.

Tee ſwehti ſakramenti.

179) Par ko mums mahzihtš zettortâ un peektâ mahzibaš-gabbalâ?

Par kriſtigâš draudſeš ſakramenteem, taš irr, par tahm eeſtahdiſchanahm, kur Kriſtuš ſawu derribu ar fawaš draudſeš lohzeekem apſeegele un apſtiſprina.

180) Kaš peederr pee ſakramenta?

Trihš leetaš: 1) ka Kriſtuš patš to ſawai draudſei eeſtahdijiš; 2) ka ſchinnî eeſtahdiſchana ihpaſchu derribâš-ſchehlaſibu apfohlijiš; 3) ka ſchî ſchehlaſiba ar redſamu ſihmi paleek dahwata un eedoht.

181) Ził mums irr ſakramentu?

Diwi: ſwehta kriſliba, ar ko zilwekš Jeſuš derribâ teek uſnemts un ſwehtaiš wakkarehdeenš, ar ko ſchinnî derribâ teek apſtiſprinahtš¹⁾. Wiſſahm zittahm darr-iſchanahm, ko zitti wehl par ſakramenteem noſaukuſchi, truhtſt woi paſcha ta kunga eeſtahdiſchana wiſſeem

draudſeš-lohzeekem par labbu, woi ta ihpaſcha derribâš-ſchehlaſibaš apfohliſchana, woi ta redſama ſihme.

¹⁾ 1 Kor. 12, 13. Mehš wiſſi eſſam kriſtiti zaur weenu garru uſ weenu meeſu un wiſſi mehš eſſam dſirbinati uſ weenu garru. 1 Jah. 5, 6, 8.

Leez wehrâ, ka arri wežžâ derribâ diwaš ween bija taſ-bâš derribâš-eeſtahdiſchanaš, apgraiſſchana, kaš lihđſinajâš kriſtibai, un leeldeenaš-jehra-ehſchana, kaš lihđſinajâš ſwehtam wakkarehdeenam.

182) Kad ween ſwehtiba no ſakramenta gaidama?

Kad to iſdarra pehž ta kunga eeſtahdiſchanaš un kad to ſanemm eekſch tizzibaš.

183) Woi tad ſakramenti tahda wajjadſiga leeta?

Lai gan mums irr preezaš-mahziba, zaur ko mums Deewa ſchehlaſiba eekſch Kriſtuš irr dahwata, un lai gan irr Deewa luhgſchana, zaur ko ſawa garru rohkâš pehž to iſſleepjam un lai gan Deewa-wahrdeem, Deewa-luhgſchanai un paſchâi tizzibai leelaš Deewa-apfohliſchanaš, tad tomehr ta irr neiſteizam leela Deewa ſchehlaſiba, ka winſch, muhſu tizzibaš-wahjibu labbi paſihdamš, mums ſchohš ſakramentuš dewiſ, kur tâ faktoht azzim redſamu un gattawu mums paſneedſ ſawu ſchehlaſibu eekſch Kriſtuš Jeſuš.

Zettortaiš mahzibaš-gabbalš.

Za ſwehta kriſtiba.

Kaš irr ta kriſtiba?

Za kriſtiba neirr ſliktš uhdens ween bet tahđš uhdens, kaš zaur Deewa pawehleſchanu ſpehzi-nahtš un ar Deewa wahrdu ſaweenohš.

Kurri irr tee Deewa-pawehleſchanaš wahrđi?

Kad muhſu kungš Jeſuš Kriſtuš fakka: eita zaur wiſſu paſauli un darrait par mahzeekem wiſſuš laudiš, tohš kriſtidami eekſch ta wahrda Deewa ta Zehwa, ta Dehla un ta ſwehta Garra. (Matt. 28,

184) Kapehž muhſu kungš Jeſuš Kriſtuš kriſtibu eeſtahdijiš?

To no winna wahrdeem warr nopraſt, ka wiſſeem laudim zaur to buhš palikt par winna mahzeekem, taš

irr, ka teem zaur to buhs peenemteem kluht pee winna draudses. Kristiti laudis irr eeksch jaunās derribas ar Deewu zaur Jesu Kristu¹⁾. Tadeht wiini irr kristiti us to wahrdu Deewa ta Tehwa, ta Dehla un ta swehta Garra, prohti, ka teem nu irr dakta pee tahs schehla-sibas, kas Jesus-draudses-lohzeekteem dahwata no ta Tehwa, Dehla un swehta Garra un ka teem us preekschu eeksch tizzibas us to trihsweenigu Deewu buhs slahweht un palikt.

1) Gal. 3, 27. Zeek juhs us Kristu effot kristiti, teek juhs Kristu effot apwiltuschi. 1) Peh. 3, 21. Ta kristiba arri muhs isglahbs muhschi, — ne ta nolikschana to meefas, sahrnu, bet ta derriba weenas labbas sinamas sirds ar Deewu. Jer. 31, 31—34.

185) Kas tad pee kristischanas ta wajadfiga leeta?

Ka kristijamu pehz Deewa pawehleschanas uhdeni eelaijch, woi ar uhdeni apleij¹⁾, un ka turklaht apleezina, ka tas noteek eeksch ta wahrda Deewa ta Tehwa. ta Dehla un ta swehta Garra²⁾.

1) Zittkahrt ta wairak mehdsē darriht, ka kristijams pawissam uhdeni tikke eelaijis, itt ka tur buhtu grinnis pehz wezza zilweka un tad iszeltē ahrā pee jannās dšiwoschanaš. Bet tadeht, ka uhdenš tikka ta redsama sihme un ta wajadfiga leeta irr Deewa pawehleschana un Deewa wahrdi, tad arri ar uhdenš-aplaisischanu peeteel. 2) Schi irr ta wissu-wajadfiga leeta pee kristischanas. So kad tur wehl peeleeet bihbeles-wahrdu peeminneschanu, un zittas panahjischanas, tizzibas apleezinaschanu un luhgschanas un ihpachi tehru-reisi, tad tas wišs labs un geldigs pehz swehtakas ustaisischanas, bet pascha kristischana irr padarrita ar uhdenš-apeleschanu eeksch ta wahrda Deewa ta Tehwa, ta Dehla un ta swehta Garra. Wissas zittas bruhkes, fur naw ne Deewa pawehleschanas klabt, ne tizzigas sirds-ustaisischanas, irr atmetamas itt ka leekas woi mahnu-tizzigas.

186) Kam buhs buht par kristitaju?

Muhsu kungs to wispirmak uswehlejis teem diwipadesmits mahzeekleem un tadeht kristischana ihsti kriht pee mahzitaju-darbeem. Tomehr fur mahzitaju no muhsu tizzibas newarr dabbuht, fur arri ikkats kristigs zilweks — tadeht ka tas arri irr ta kunga mahzeeklis — to warr padarriht.

187) Ko warr un buhs kristiht?

Wissus tohs, kas apleezina faru tizzibu¹⁾ eeksch Jesu Kristu pasaulēs-peelitaju, un arri tohs behrninus, kas no kristigeem wezzakeem kristigā draudse dšimmuschi²⁾.

1) Apust. d. 8, 36—38. — 2, 41. — 8, 12. — 19, 3—5. 22, 16. — 2) Zitti schittuschees, ka nepareisi effoht behrninus kristiht, tadeht, ka tee wehl no tizzibas ne to neprohtoht un bes tizzibas tomehr kristiba par swehtibu newarroht buht. Us to jaatbild: 1) Lai gen tas teefa, ka kristibas labbums tizzigam ween nahl rohlā, tad tomehr kristibas-spehls nestahw wiš muhsu tizzibā bet Deewa pawehleschanā un apsohleschanā. Un kas to warr sinnaht, kad swehtais Gars faru darbu pee zilweka sirds sahl tizzibu dšmedebams? — Kas to panemmahs nosazihht, kad tas laiks buhs nahjis, ka nu tizzibas pehz warrehs kristiht? — Mahrt. Lutters fakka: „Kad kahdi panehmuschees fazihht: fur tizzibas naw, tur arri kristiba naw rikriga (pareisa), tad tas tāpatt itt ka fazitu: kad es netizzu, tad Kristus pats neneeka. — Manna tizziba wiš nepadarra kristibu bet fanemm kristibu. — Mehš behrnus neffam pee kristischanas tahdā prahtā un zerribā, ka tee tizzehs un luhdsam, lai Deews winneem dohd tizzibu, tomehr us to mehš winnus nekristijam, bet tapehz ween, ka Deews to pawehlejis.“ — 2) Jan wezds laikōs un laikam paschu apustulu laikā behrni lihds ar wezzakeem un kristigu wezzaku behrni kristiti tikfuschi. (Apust. d. 10, 47. — 15, 15, 33.) un pats tas kungs behrninus pee fewis aizinajis. (Matt. 18, 10, 11. Mark. 10, 13—16.) Tad arri mehš tik drohschi neffam, ka kristigā draudse dšimmuscheem behrnineem kristibu drihkstetu leegt. 3) Behrnineem, kas teek kristiti, par galwineekeem, ka kristigā tizzibā paliks audsinati, irr wezzaki un leezineeki.

188) Par ko irr kuhmi woi kristibas-leezineeki?

Tee irr: 1) par galwineekeem draudses-preekschā, ka kahds pateeki pehz ta kunga eeslahdischanas kristigā draudse usnents; 2) tee irr par weetneekeem no draudses-puffes pee behrnu kristischanas kristigu tizzibu apleezinadami un Deewu par kristijamu peeluhgdami; 3) tee irr par leezineekeem un palihgeem kristitam, ka tam eeksch kristigas tizzibas buhs slahweht un peenemtees.

Matt. 28, 19, 20.

189) Par to irr wahrda-peelischana pee kristischanas?

Deewa pawehleta un wajadfiga ta wiš naw; bet

tas irr wejs un labs fristigas draudses eeraddums, ka to wahrdu, ar ko zilweks zaur wissu muhschu sauzaus, itt tad winnam peeleef, kad fristigai draudsei teef peefaitihts.

2) Ko dohd jeb ko palihbi ta swehta kristiba?
Eo padarra, ka tee grehki tohp peedohti, atpesti no nahwes un wella un dohd to muhschigu dshwofchanu wisseem, kas to tizz, ka tee wahrdi un Deewa apfoblichana mahza.

3) Kurri irr tee Deewa apfoblichanas wahrbi?
Kad muhsu kungs Jesus Kristus fakka: kas tizz un tohp kristihts, tas tohp swehts, bet kas netizz, tas tohp pasuddinahs.

190) Ka tad no swehtas kristibas isteiks, ko patš Jesus ween mums pelnijis un fataisijis?

Sinnams, ka Jesus Kristus ween tas irr, zaur ko mums teef grehtu-peedohschana, atpestischana no nahwes un no wella un muhschiga dshwofchana, bet zaur swehtu kristibu mehš apwelkam Jesu Kristu¹⁾, tas irr, mums winna sadraudseschana usnemteem wifs tas labbums teef, ko winsch mums pelnijis zeesdams un mirdams²⁾.

1) Gal. 3, 27. 2) Keem. 6, 3. Woi juhs nesinnat, ka zeef mehš effam kristiti eelš Kristus Jesus, tee mehš eelš winna nahwes effam kristiti?

191) Bet woi tad tizziba ween nepeeteef pee Jesus nopelna sanemšanas?

Bes tizzibas to gan neweens newarr sanemt, ne arri swehts palikt un netizzigam japasuhd, lai gan buhtu kristihts, — tomehr bes kristibas mehš arr nemahzetu tift pee pilnigas sadraudseschanas ar sawu kungu¹⁾ un kristibas smahdeschana, ko tas kungs patš mums eestahbijis, zits nekas nebuhtu ka Deewa schehlastibas pulgoschana un netizzibas parahbischana²⁾. Tadeht arri tee naw pasudduschi, kas bes sawas wainas nekristiti paleef, bet tee, kas zaur netizzibu kristibu smahde.

3) Apust. d. 2, 38. 39. Atgreesetees no grehkeem un leezetees itweens no jums kristiht us to wahrdu Jesus Kristus pee grehtu-pameschanas; tad juhs to dahwanu ta

swehta Garra dabbuseet. Jo schi apfoblichana peederrjums un juhsu behrneem no wisseem, kas taltu irr, zeef tas kungs muhsu Deews pecaizinabe. — 22, 16. 1 Kor. 6, 11. Ewes. 5, 26. Tit. 3, 5. — 2) Ebr. 10, 22, 23.

Mahrt. Luters fakka: ta tew buhs kristibu usluhloht un few par labbu greest, ka tu ar to drohschinajees un eepreezinajees, kad grehki un launa firds-apfinnaschana tew baida, fazzidams: es tomehr esmu kristihts. Bet ja es kristihts, tad man apfoblihts, ka man buhs swehtam palikt un muhschigu dshwofchanu dabbuht.

3) Ka warr uhdens tahdas leelas leetas darriht?

Uhdens to teescham gan nedarra, bet Deewa wahrds, kas arr un pee to uhdeni irr un ta tizziba, kas tahdam Deewa-wahrdam uhdeni tizz. Jo bes Deewa wahrda irr tas uhdens tikfai uhdens ween un nekahda kristiba; bet ar Deewa wahrdu irr tas weena kristiba, tas irr tahds uhdens, kas baggats no schehlastibas un tahs dshwibas un weena masgaschana tahs jaunās atdsinschanas eelš swehta Garra, ka tas swehts Pahwils fakka: zaur to masgaschana tahs atdsinschanas un atjaunaschanas ta swehta Garra, ko winsch irr islehbjis par mums baggatigi zaur Jesu Kristu muhsu pestitaju, ka mehš zaur winna schehlastibu taisnoti mantineeki tohpam tahs muhschigas dshwofchanas pehz tahs zerribas; tas irr patees wahrds. — Tit. 3, 5—8.

192) Eelš ko tad nu stahw kristibas spehts?

Sinnams, ka uhdeni newarr stahweht, jo uhdens bes Deewa wahrda irr un paleef uhdens un arri paschâ kristischana sawu dabbigu buhschana nepamett¹⁾. Bet tas spehts stahw Deewa pawehleschana un apfoblichana. Kad nu pehz Deewa eestahbischanas kristijamu ar uhdeni apleij, tad ta irr pateesiga kristiba un winnai wissa ta swehtiba, ko Deews tai peelizzis²⁾; un kad kristihts zaur tizzibu no sawas pusses kristibas-derribu apstiprina, tad winnam schi swehtiba nahf rohka³⁾.

1) Tadeht ta irr stipri norahjana mahnu-tizziba, kad ar kristibas-uhdeni zittu ko dohna isdarriht, itt ka wahjibu

ahrsteht, stahdi aiffargabt u. t. pr. Za irr Deewa eestahdischanas pulgoshana, jo preeksch tahdahm leetahm tas uhdens naw lits, ne arri preeksch to winnam tahds spehks. — Tikpatt mas tee pareisi darra, kas swehtibu un palihgu gaida no zitta kahda swehtita uhdens un pawissam no swehtischanahm, kas nenoteek pehz Deewa wahrdeem. ²⁾ Mahrt. Lutters fakka: kad Deewa wahrda kristi, tad ne zilweli bet pat's Deews kristi un lai gan tas noteek zaur zilwela rohku, tas tomehr irr Deewa darbs. ³⁾ Mahrt. Lutters fakka: tad nu tu skaidri redsi, ka te neirr darbs no mums darrihts, bet manta, fo Deews mums dohd un tizziba janemm. 1 Petr. 3, 21.

Ko tad apshme tahda uhdens-kristiba?

Za apshme, ka tam wezzam Uhdamam eeksch mums ikdeenas zaur noscheloschanu un atstahschanu no grehkeem buhs apshizinatam tapt un mirt ar wisseem grehkeem un niknahm kahrabahm un atkal ikdeenas preekscha nahkt un uszeltees weenam jaunam zilwekam, kas eeksch taisnibas un schkistibas preeksch Deewa muhschigi dsihwo.

Ar stahw tas raffihts?

Zas swehts Pahwils fakka: meh's ar Kristu eefam aprakti zaur to kristibu eeksch tahs nahwes, ka ittin ka Kristus irr usmohdinahs no mikro-neem zaur to gohdibu ta Tshwa, tapatt arridsan mums buhs dsihwibas-atjaunaschanâ stigaht.

193) Wei kristibas spehks un swehtiba stahw pascha kristischanas-darda ween?

Nemas ne, — jo kristibas-derribai zaur wissu kristita zilwela dsihwoschanu buhs dsihwai un spehzigai parahditees ¹⁾. Itt ka no uhdens-peh'schanas jauns zilweks iszellahs schkistihits no wezzeem fahrneem, tapatt eeksch Jesus nahwes kristitam zilwekam janomirki pehz wezza zilwela un augscham-jazellahs jaunam zilwekam, kas nu wairs nedsihwo few pascham bet tam, kas par winnu mirris un augschamzehlées ²⁾. Bet kad nu zilweks pehz sawas kristischanas atkal daschadi grehks krittis, tad kristibas-derribai itt eeksch to japaradahs, ka zilweks ikdeenas sawus grehkus noschelo un no teem atgreesdamees eeksch Kristus atjaunajahs, pee

winna atrasdam's grehku-peedohschanu un jaun'u spehku pee swehtischanas ³⁾.

¹⁾ Mahrt. Lutters fakka: ikftram kristigam zilwekam zaur wissu dsihwoschanu gau irr to mahzitees un zihnitees pehz kristibas. Jo winnam allaschin jazihthahs, ka stipri tizz, fo schi winnam apshla un dahwa, prohti wella un nahwes uswarreschann, grehku-peedohschanu, Deewa-schehlastibu, wissu Kristu un swehtu Garru ar winna dahwanahm. ²⁾ 2 Kor. 5, 15. Kol. 2, 12. — Reem. 14, 9. Mahrt. Lutters fakka: kad zaur kristibas spehku pretti neturrahs, tad wezzais zilweks pehz sawas dabbas jo spehzig's mettahs. Bet eeksch teem, kas kristigi zilweli palikfuschdi, ikdeenas winnam jaeet masumâ, kamehr pawissam isniht. ³⁾ Reem. 6, 4—13. 2 Kor. 7, 1. Ems. 4, 20—21. Gal. 5, 21, 25. Mahrt. Lutters fakka: Tapehz ikweenam kristibu buhs turreht ka sawu ikdeenischa apgehrbu, eeksch to schim jastaiga allaschin, ta ka allaschin tizziba un tizzibas-auglôs atrohдахs, wezzu zilwetu nihzina, jaunâ peenemmahs.

194) Kahda eestahdischana kristigâ draudsê eezelta pehz kristibas-derribas apstiprinaschanas?

Za irr jaunektu-eeswehtischana. Prohti, kad tee, kas behrnu-deenas kristiti, tahdu wezzumu vanahkuschdi, ka kristigas tizzibas mahzibu warr saprast, tad wehl ihpaschi mahzitaji tohs pamahza un pahrbauda. Ja nu paschi to tizzibu Deewa preekscha apleezina, us to zittkahrt kristiti tikfuschdi, tad tee zaur mahzitaju eeswehtischanu sawâ kristibas-derriba teek apstiprinati ¹⁾. Pee tahdas eeswehtischanas winni paschi apshlahs un apnemimahs, ka sawu kristibas-derribu gribb swehtu turreht un ar swehta Garra palihgu dsihwibas-atjaunaschanâ pastahwigi palikt un stigaht ²⁾. Us to tad arri pirinu reisi pee swehta woffarina paleek peenemi.

¹⁾ Za jan apustuli teem eeswehtidami rohkas uslikte, kas pee kristischanas swehtu Garru nebija dabbjuschi. Apust. b. 8, 14—17. ²⁾ Reem. 11, 29.

Peeektais mahzibas-gabbals.

Zas swehtais wakkarehdeens.

Kas irr tas swehts wakkarehdens?

Zas irr ta pateefa meesa un affinis muhsu

Handwritten signature or mark at the bottom of the page.

funga Jesus Kristus ar tabs maifes un wihna mums kristiteem zilwekeem ehst un dsert no pascha Kristus eestabdihts.

Kur tas schaw rakstibts?

Zà raksta tee swehti preezas-mahzitaji: Mat-teiis, Markus un Lufkas un tas swehtais Pah-wils (Matt. 26, 26—28. Mark. 14, 22—24. Lufk. 22, 19. 20. 1 Kor. 11, 23—25.):

Muhsu kungs Jesus Kristus, tanni naktt kad tas nodohs tappe, nehme tas to maissi, pa-teize un pahrelause to un dewe to saweem mahze-kleem un fazzija: nemmeet un ehdeet, ta irr manna meefa, kas par jums tohp dohta; — to darrait mannis peeminnedami.

Zà libds arridsan nehme tas to bikkeri, pa-teize un dewe teem to un fazzija: nemmeet un dsereet wissi no ta. Schis bikkeris irr ta jauna eestahdischana eelsch mannam affinim, kas par jums un par daudseem isleetas tohp par peedoh-schanu to grehku; to darrait, zeekahrt juhs to dsereet, mannis peeminnedami.

195) Kapehz muhsu kungs swehtu wakkarehdeenu eezehlis?

Winsch tohs, kas winna derriba un sadraudseschana zaur swehtu krislibu irr usnemti, tahda sadraudseschana ar dwehseles-barribu gribb usturreht un stiprinah¹⁾. Tadehl swehtais wakkarehdeens arri nosaukts par swehtu meelastu un par ta kunga galdu jeb Deewa galdu²⁾.

1) Mahrt. Lutters salka: schi irr nosauzama dwehseles-barriba, kas jaunu zilweku barro un stiprina. Zo zaur krislibu gan paleekam atsendeti, tomehr wezza meefa un affins zilwekam wehl paleek. Zur tik dauds laweschanas un usmahlschanas no wella un pasaules pusses, ka dauds-kahrt nogurruschi un peekuffuschi paleekam un daschlahrt pakluhpam. Tadehl te mums dohra postahwiga ganniba un barriba, lai tizziba atspigstahs un stiprinajabs, lai at-pakkal nekriht bet zo deenas peenemmahs. 1 Joh. 5, 6.

2) 1 Kor. 10, 21.

196) Ko tad ihsti tas kungs mums schinni meelasta dohd?

Zà redsama sihme schinni eestahdischana irr maife

un wihns¹⁾ un schee arri paleek maife un wihns pehz eefwehtischanas²⁾; bet ar maissi un wihnu tas kungs — ka pats skaidreem wahrdeem salka — mums pa-fneeds farwu meesu un affini³⁾, ko par mums nodewis.

1) Kad kas prassitu, kapehz tas kungs schinni eestahdischana itt maissi un wihnu zehlis par redsamu sihni, tad lai peeminn weentahrt, ka schee tam kungam pee leeldeen-as-jehra ehshanas bija pee robkas, ohtra kahrtà, ka maife irr ta barriba, ar ko zilweki wissuwairak usturr farwu dsih-wibu un ka wihns wahjeem un nogurruscheem irr par speh-zinaschanu un eepreezinaschanu (Dahw. ds. 104, 15.) Zà arri schi dwehseles-barriba zilwekam buhs buht par ustur-reschanu, spehzinaschanu un eepreezinaschanu. — 2) Tadehl ta irr tikpatt besdeewiga ka aplama mahnu-tizziba, ja kas Deewa-maifites un swehtitu wihnu dohma brukteht pee kahda laiziga labbuma padarrischanas un panahlschanas. — 3) 1 Kor. 10, 16. Tas bikkeris tahs pateizibas, ko mehs ar pateischanu swehtijam, neggi tas irr saweenoschana ar Kristus affini? Za maife, ko mehs lauscham, neggi ta irr saweenoschana ar Kristus meesu?

197) Kà kas warr notift?

Lai gan tas irr noslehpuns un lai gan Deewa schehlastiba ne azzim redsama ne rohkahm grabbstama, ne mutte sellejama, tad tomehr tik dauds warri noprast, ka arri muhsu kunga meefas, lai gan tabs paschas, ko par mums nodewis, pehz winna augfchamzelschanas un debbes braukschanas irr pagohdimatas un gar-rigas palikkuschas. Turklah apdohina, ka tas kungs jau preeksch wakkarina eestahdischanas fazzijis, ka winna meefa irr ta ihstena barriba un winna affins tas ihstiens dschreens un kad winna mahzekli to turreja grehtu wallodu, tad winsch tohs weentahrt rahdija us farwu debbes braukschanu un ohtrahrt winaus pamahzija, ka tas Gars irr, kas darra dsihwu, bet ta meefa nederr nenecka un ka winna wahrdi irr gars un dschwiba. — Laffi ar apdohmu wissu to, ko Jesus mahza Joh. 6, 48—63. Lai gan schee wahrdi neirr wis runnali ihpaschi no swehta wakkarehdeena, tad tomehr no teem warr noprast, kahda prahda muhsu kungs swehtu wakkarehdeenu irr eestahdijis.

198) Kadda tizziba par fwehtu meelastu tad nu atmettama un kahda paturrama?

Atmettams irr, ka eelsch fwehta wakkarina wairak nekas mums neteek, ka maise un wihns par peemineschanu, ka Jesus zittkahrt par mums farwas meefas un affinis nodewis, — atmettams, ka Jesus fwehta meelasta tizzigeem ween garrigi peestahjabs. Atmettams tikpart labbi, ka maise un wihns zaur eefwehtischanu pahwehrschaes par Jesus meesu un affini, ta ka baudidami pawiffam wairs nedabbujohr maifi un wihnu bet to pee frustia nodohru meesu un affini. Paturrams turpretti, ka mehns fwehta wakkarina ar pateefigu maifi un wihnu fanemmam muhsu frusta-sista un pagohdinata lunga Jesus Kristus pateefigu meesu un affini, kad to bruhkejam pehz winna eestahdischanas, lai gan tizzigeem ween no ta teek fwehtiba bet netizzigeem nesfwehtiba.

Ko palihds tahda ehfchana un dserfchana?

To mahza muhs schee wahrdi: par jums dohta un isleetas par peedohfchana to grehku, prohti, ka mums fwehta wakkarehdeenâ peedohfchana to grehku, dschwiba un fwehtiba zaur tahdeem wahrdeem dohta tohp; jo fur peedohfchana to grehku irr, tur irr arridsan dschwiba un ta muhschiga dschwofchana.

199) Kâ mums fwehta meelasta teek grehku-peedohfchana?

Kad tas kungs mums tur dahwa farwu meesu, kas par mums dohta un farwas affinis, kas mums par grehku-peedohfchana isleetas, tad winsch mums arri dahwa farwas frusta-nahwes nopelnu un augli, kas irr grehku-peedohfchana. Matt. 26, 28. Ewes. 1, 7.

200) Kâ mums tur teek dschwiba?

Kad Jesus irr ta dschwibas-maise un fwehta wakkarehdeenâ ar farwu meesu un affini muhs barro, tad sinnams zaur to muhsu ihstena dschwiba, ta eelschliga ziltweka jauna garriga dschwiba paleek usturreta¹⁾, kas stahw mihlestiba²⁾ un wiffds zittos fwehtos Deewatikkumos³⁾.

1) Zah. 6, 51. Es esnu ta dschwiba maife, nahlusi no debbes; ja kas ehd no schahs maifes, tas dschwofs muhschigi. Un ta maife, fo es dohschu, irr manna meefa, fo es dohschu par dschwibu tahs pafauls. Zah. 6, 32—35. 53. 57. Ewes. 5, 29. 30. 2) 1 Kor. 10, 17. Kâ weena maife, ta mehns dauds effam weena meefa, jo mums wiffseem irr dakka pee weenas maifes. Ewes. 3, 16. 17. 3) 1 Kor. 5, 7. 8. Reem. 8, 32. Bihl. 4, 13.

201) Kâ mums teek muhschiga dschwofchana?

Kad fwehta wakkarina ar paschu Jesu Kristu paleekam farweenoti¹⁾, tad mums lihds ar winnu irr ta muhschiga dschwofchana²⁾ un no winna rohkas nekas muhs neifraus³⁾. Un tapatt jau prohtams, ka pee teem, kam zaur grehku-peedohfchana wifs tas atnems, kas winnus no Deewa schfirr, dschwiba un muhschiga dschwofchana newarr truhkt.

1) Zah. 6, 56. Kas mannu meesu ehd un mannu affini dserr, tas paleek eelsch mannim un es eelsch ta. —

2) Zah. 6, 54. Kas mannu meesu ehd un mannu affini dserr, tam irr muhschiga dschwiba un es winnu usmohdinaschu passara deena. — 6, 48. 51. 58. 1 Zah. 5, 11, 12. 3) Zah. 10, 28.

Kâ warr meefiga ehfchana un dserfchana tahdas leelas leetas darriht?

Ehfchana un dserfchana ween to gan nedarra, bet tee wahrdi, kas sche stahw: par jums dohta un isleetas par peedohfchana to grehku. Schee wahrdi irr pee tahs ehfchanas un dserfchanas fwehta wakkarehdeenâ lohti zeenijami un kas teem pascheem wahrdeem tizz, tam noteek, fo tee sohla un ka tee ffann, ar wahrdu: peedohfchana to grehku.

202) Eelsch to tad stahw schi sakramenta spehts?

Lai gan bes meefigas ehfchanas un dserfchanas fwehtu wakkarehdeenu newarram fanemt, tad tomehr ehfchana un dserfchana ween mums nekam newarr paleekseh¹⁾. Tahs Deewa dahwanas spehts nestahw muhsu darrifchana jebkaha, bet tikka Deewa eestahdischana un apsohlfchana²⁾ un atkal, fo Deews mums

swehta wakkarehdeenä eestahdijis, to tiffai tizziga firds few par swehtibu warr baudiht³⁾.

1) 1 Kor. 11, 20 — 22. 34. 2) Mahrt. Lutters fakka: „Deewa wahrdi irr, kas to sakramentu taifa. — Tas gan teefa, kad tu Deewa wahrduß atnemsi, woi bes Deewa wahrdeem to usluhofsi, tad paleek maife un wihns ween, — bet kad Deewa wahrdi paleek klagt, itt kà buhs buht, tad tur irr — tà kà winni fakka — Kristus meefa un affins.“ — Tapehz arridsan tas pee sakramenta isdallischanas neto neistaisa, woi tas mahjitois, kas to isdalla, irr ihsti tizzigs un taifns, woi naw. 3o — itt kà Mahrtinsch Lutters fakka: tas sakraments neirr dibbinahs kahda zilweka swehta buhschanà, bet Deewa wahrds. 3) 1 Kor. 10, 26—30.

Kas nemm tad tahdu wakkarehdeenu zeenigi?

Gaweht un skaihti apgehrtees irr gan preeksch zilweku azzim weena labba leeta, bet tas irr ihsti zeenigs un labbi sataisjees, kas scheem wahrdeem tizz: par jums dohta un isleetas par peedohschanu to grehku. Bet kas scheem wahrdeem netizz, tas irr nezeenigs un nelabbi sataisjees; 3o tas wahrds: „par jums“ prassa wisch: Ein tizzigas firdis.

203) Ar ko tee irr apbrandeti, kas nezeenigi peestahjäh pee Deewa galda?

Ka tee paleek nodseedfigi pee ta funga meefas un affins un ehd un dserr few pascheem to sohdu. 1 Kor. 11, 27, 29, 30.

204) Kas tad irr nezeenigs weefis pee Jesus meelasia?

Newis zaur to mehß paleekam nezeenigi, ka mehß no grehkeem juhtamees apgruhtinati¹⁾. Turpretti tahda firdsgruhtiba wehl wairak muhs dsenn pee Deewa schelassibas swehta wakkarehdeenä²⁾. Bet tas irr nezeenigs weefis, kas sawus grehkus neatsihdams un noschelhobams pats pehz teem neirr ismeflejees³⁾ ne arri teefajees⁴⁾, kas ar saweem tuwakajeem negribb faderetees⁵⁾, kas tizzigi sawu fungu Jesu Kristu nepeeminn⁶⁾ un kà pee kahdas zittas ehschanas un dserschanas eet klagt⁷⁾, woi eeradduma dehl pee to turrahß,

neisschirdams, kahdu swehtu dahwanu Deews winnam sataisjiss⁸⁾.

1) Mahrt. Lutters fakka: kad tu to gribbi luhkoht, zit swehts un skaidrs tu effi un kà tew nekas nekohsch, tad muhscham klagt netikfi. 2e jaisschier tahdi laudis, kas irr pahrgalwigi un nebehneeki. Teem jasakka, lai paleek nohst. 3o winni grehku=peedohschanu newarr dabbuht, tapehz ka to nekabro un negribb dsihtees pehz swehtischanas. Bet tee, kas naw tahdi nebehneeki, kas labpraht gribbetu skaidri buht, tee lai tapehz nohst nepaleek, ka winniwahji un nepilnigi. — 2) Mahrt. Lutters fakka: ja tu effi apgruhtinahs un juhti sawu wahjibu, tad eij preezigs klagt, ka tu paleezi atspirdsinahs, eepreezinahs un stiprinahs. 3o ja tu gribbi gaidiht, kamehr no ta wakkà kluhsti un ihri skaidrs warri peeeet pee sakramenta, tad muhscham klagt netikfi. Tad wehl tas fungß tà teefahß: ja tu effi tihrs un taifns, tad tew mannis newajjaga, ne mau tewis. Tadeht tee ween nezeenigi, kas sawus truhkumus nejuht, kas negribb grehzeeki buht. 2 Kor. 7, 10, 11.

Par to, ziffahrt zilwekam pee Deewa galda buhs eet, gan neto newarr spreesst, ne arri pee to kahdu ar warru warr speesi. Bet tas gan no firds noschelhobams, kad zilweli paschi pee to nejuhtahß dsihiti un ilgi nohst paleek. Mahrt. Lutters par to fakka: mehß gan neweenu nespeescham ne arri dsennam ar warru, un neweenam arri to nebuhs darricht munis par patifschanu un klausischanu. Bet tas lai temi stubbina un dsenn, ka pats tas fungß to gribb un winnam tas patihk. Mehß wairak nedarram, ka ar wahrdeem pakuhbinajam to darricht ne muhsu bet tewis deht. Winsch tew labbina un pakuhdina; ja tu to gribbi smahdeht, tad atbildi par to pats. — Tas irr teescham teefa un to es pee fewis panahjis un iskatrs to warr panal. — Kad zilweks no swehta meelasta atranjahß, tad ar deenahm paleek aufstakß un pahrgalwigatß. — 3) 1 Kor. 11, 28. Lai tas zilweks pats ismeflejahß un tà lai winsch no schahß maifes ehd un no schi biffera dserr. — 4) 1 Kor. 11, 31. 5a mehß paschi buhtu teefajuschees, tad netapru mehß teefati. 5) Matt. 5, 23, 24. 6) 1 Kor. 11, 24, 25. 7) 1 Kor. 11, 22, 34. 8) 1 Kor. 11, 29. Kas nezeenigi ehd un dserr, tas ehd un dserr few pascham to sohdu, neisschirdams ta funga meesu.

205) Kas tam fungam patihkams un zeenigs weefis?

Tas, kas sawus grehkus no wiffas firds atsinnis un noschelhobis¹⁾, kas sawu frustà fihu fungu tizzigi

peeminn²⁾ un us winna eestahdischanas wahrdeem sipri palaujahs.

1) Matt. 11, 28. (Jesus fakka:) nahzeet schury pee mannim wiift, kas juhs behdigi un grubtsirdigi essat, es gribbu juhs atweeglinacht. Dahw. ds. 51, 19. 2) 1 Kor. 11, 26. Zeekfahrt juhs no schahs maises ehdar un no schi biffera dserrat, tad pasluddinajeet to nahwi ta lunga, teefams tas naht.

206) Ka nu zilwekam pee tahdas zeenigas baudischanas buhs fataisitees?

Ea ahriega fataisifchana naw leela leeta. Lai gan tas flahjahs, ka zilweks gohdigi apgehbjahs un lai gan to newarr smahdeht, ka tanni deznâ, kad pee swehta wakkarehdeena taisahs eet, zilweks preeksch tam paleek neehdis, tad tomehr, kam labbakas drehbes naw, tas ar siktahm arr warr peeeet un kas neehdis palizzis newarr aijzeeslees bet pee pascha wakkarina pehz zittas barribas issalzis¹⁾, tas labbak papreekschu lai ko bawda. Ea ihsta wajadsiga fataisifchana irr, ka zilweks pehz sawas dschwoschanas un pehz sawas tizzibas Deewa preekschâ ismeklejahs²⁾. Un lai tas jo pateesi no teek un lai tee, kas pehz tahdas pahrmekleschanas sawu grehku deht nofkummuschi palikkuschi, teek eepreezinari un ar drohschu tizzibu warr peeeet pee Deewa galda, par to mums krittigâ draudse bifts irr eestahdita.

1) 1 Kor. 11, 21. 34. 2) 1 Kor. 11, 28.

Sestais mahzibas = gabbals.

No debbesu = walsstibas = atflehgham.

Kas irr tahs debbesu = walsstibas atflehghas?

Tahs debbesu = walsstibas atflehghas irr tas spehks, ko muhsu kungs Kristus schinni pasaulê sawa wahrda ezehlis, teem, kas sawus grehkus no sirds noschello, eeksa pateefas tizzibas us Deewa Tehwa schehlastibu un ta lunga Jesus dahrgu nopelnischanu grehku = peedoohschanu luhdsahs un no grehkeem atkappjahs, tohs grehkus peedoht un teem, kas no grehkeem neatgreeschahs,

tohs grehkus paturrecht, pehz pascha Kristus wahrdeem.

Kahdi irr tee Kristus wahrdi?

Muhsu kungs Kristus fakka ta swehta Zahna ewangeliuma-grahmatâ (20, 21.) ta: Meers lai irr ar jums, — ka manni tas Tehws irr suhtijis, ta es juhs suhtu. Un to sazzijis, winsch puhte us teem un sazzija: nemmeet to swehtu Garru. Kam juhs tohs grehkus pamettiseet, teem tee pamesti un kam juhs tohs grehkus paturreseet, teem tee paturreti.

Ka warr mahzitais, kas tikkai zilweks irr, grehkus peedoht?

To mahzitais nedarra ka zilweks no sewis, bet us Kristus pawehleschanu un apsohlschanu, ka winna wahrdi to issakka: nemmeet to swehtu Garru. Kam juhs tohs grehkus pamettiseet, teem tee pamesti. Ka tam kungam Kristum us pasaules spehks irr, grehkus pamest, ta winsch tahdu spehku teem basuzas-tehweem jeb mahzijeem irr eedewis sazzidams: ka manni tas Tehws irr suhtijis, ta suhtu es juhs; — kas juhs dsird, tas dsird manni. Euhf. 10, 16.

207) Ka tas prohtams, kad muhsu kungs runna no debbesu = walsstibas = atflehgham?

Winsch tad runna no ta spehka, zaur ko pee debbesu = walsstibas warr usnemt un no debbesu = walsstibas isslehgt (atmest)¹⁾. Kad nu grehks tas irr, kas muhs no Deewa = walsstibas isschker, tad sinname grehku = peedoohschana woi nepeedoohschana schis spehks wissuwairak parahdahs. Tomehr pee winna arri wiss tas peederr, zaur ko zilweks pee debbesu = walsstibas paleek fataisifhts²⁾.

1) Matt. 16, 19. — 2) Euhf. 11, 52.

208) Pee ka tad siahw debbesu = walsstibas = atflehghu spehks? Pats tas spehks siahw pee muhsu kunga Jesus Kristus ween¹⁾, kas sawu praweescha-, augsta preeflera- un fehmina-annatu walddams mums debbesu = walsstibu atflehdis. Bet preeksch sawas debbesu = brauk-

ſchanas wiſch ſcho atſleghu = ſpehku ſaweem mahze-
fleem dewis waldihſt ſawā wahrda²⁾. Un tā nu lihdi
ſcho paſchu deenu ſchis ſpehks eekſch kriſtigas draudſes
uſtizzehts mahzitaju = ammatam, ſo taſ fungſ patſ
eezehlis³⁾.

1) Jahna par. 3, 7. — 1, 18. 2) Matt. 28, 18—20.
Jahn. 20, 21—23. Luhl. 10, 16. 3) Eweſ. 4, 11, 12.
Taſ patſ (Kriſtus) zittuſ irr dewis par apuſtuleem un zittuſ
par rakſtu-iſtahiſtatajeem un zittuſ par preezaſ-mahzita-
tajeem, un zittuſ par ganneem un mahzitajeem, ſa tee ſwehti
tohp ſataiſiti uſ to darbu ta ammata par uſtaſiſchānu
taſ meeſas Kriſtuſ.

209) Eekſch ſo ſiahw mahzitaju ammatſ?

Mahzitajeem eekſch kriſtigas draudſes neween buhſ
buht par mahzitajeem bet arri par preeſtereem jeb uſ-
raugeem par teem Deewa-noſlehpumeem¹⁾ un par gan-
neem jeb biſkapeem (wezzakeem)²⁾. Pee mahziſcha-
naſ-aminata peederr, ſa tee ſluddina un iſtulko ta funga
mahzibu³⁾ un leezina no ta kruſiā-ſiſta peſitaja⁴⁾. Pee
preeſtera-ammata peederr, ſa tee draudſi wadda eekſch
deewa-kaſpoſchanaſ⁵⁾, paſluddina grehku-peedohſcha-
nu⁶⁾ un walda ta funga eeſtiahdiſchanaſ (noſlehpunuſ)⁷⁾.
Pee ganu-aminata peederr, ſa tee irr nomohdā par
lauſchu = dwehſelehm⁸⁾, taſ wiffadi uſluhkodami un
apfohpdami ar pamahziſchānu un norahſchānu⁹⁾.

1) 1 Kor. 4, 1. 2) 1 Tim. 3, 1. 3) Eweſ. 4, 11.
Tit. 2, 17. 1 Tim. 4, 13. — 6, 3, 4. Apuſt. d. 16, 17.
Maſak. 2, 7. 4) Apuſt. d. 10, 39, 42. 2 Tim. 1, 8.
1 Kor. 2, 1, 2. 5) Apuſt. d. 6, 4. 6) Apuſt. d. 13,
38. Luhl. 24, 46, 47. 7) 1 Kor. 4, 1. Matt. 28, 19.
8) Ebr. 13, 17. 9) Tit. 1, 9. 2 Tim. 4, 2. Jahna. 21,
15—17. 1 Peh. 5, 2, 3.

210) Woi zittu ſinnatneeku eekſch kriſtigas draudſes naw,
ſa mahzitaji ween?

Irr gar zitti wezzaki eekſch iſktraſ baſnizaſ-drau-
dſes itt kā pehrminderi un pehrminder-fungi, kam buhſ
buht par ſinnatneekem eekſch ahrigahm baſnizaſ-lee-
tahm un par mahzitaju palihgeem eekſch draudſes =
apfohpfchanaſ; irr augſtali ſinnatneeki no mahzitaju-
fahrtaſ, itt kā prahweſiti un ſuperdenti, kam taſ biſkapu-

ammataſ par daudſ draudſehm peekriht; irr arri baſni-
zaſ-teeſaſ un pehrminderu-teeſaſ, kam taſ augſtaſaſ
uſtraudſiſchanaſ un ſpreeſchanaſ eekſch draudſu = un
baſnizu = lectahm.

Kahdeem buhſ tohſ grehtuſ pameſi?

Tahdeem, kaſ ar ſirdſ = noſchehloſchānāhm
ſawuſ grehkuſ atſiſti un ar ſirdſ = ſemmoſchānu
un tizzibu zaur Kriſtu ſchehlaſtibū un eepreezi-
naſchānu luhdſaſh, kā Kriſtuſ uſ weenu mel-
menu = ſehrdſigu ſazija: ne mees drohſchu ſirdi,
manſ dehſ, tawi grehki tew pameſti. (Matt.
9, 2.) Un uſ weenu leelu grehzi-neezi, kaſ ſawuſ
grehkuſ apraudaja: tew tawi grehki irr peedohti.
Tawa tizziba tew irr palihdſejuſi. Eij ar meeru.
(Luhl. 7, 48, 50.)

211) Kur zilwekeem ihpaſchi grehku-peedohſchāna no
mahzitajeem teel ſluddinata?

Eekſch biſtiſ, kaſ tadeht eezehta, lai tur zilweki uſ
zeenigu peeeſchānu pee Deewa-galda paleek ſataiſiti.
Tur papreeſchu mahzitaiſ ſaweem biſtiſ behrneem pee
ſirdſ leek, lai labbi apdohma, ſo tee grihb darriht, lai
ſawuſ grehkuſ pateeſi atſiſti un noſchehlo un tizzigi
peekerrahſ pee Deewa-schehlaſtibāſ eekſch Kriſtuſ Jeſuſ;
pa tam tee ſuhdi Deewam mahzitaja preeſchā ſawuſ
grehkuſ un luhdſaſh peedoſchānu, uſ ſo mahzitaiſ eekſch
ta funga wahrda teem ſluddina grehku-peedohſchānu.

212) Kahdeem tee grehti peedohti?

Wiſſeem teem, kaſ pateeſi ſawuſ grehkuſ noſcheh-
lojuſchi un pateeſi uſ Deewa ſchehlaſtibū eekſch Kriſtuſ
tizzējuſcheeſ. Mahzitaiſ gan zilwekſ buhdamſ ne
ſirdſprahthu newarr iſmanniht ne arri no ſewiſ grehku-
parahdu atlaiſt. Bet Deeweſ, taſ firſchu-mannitaiſ,
teem pateeſigeem grehku = ſuhdſetajeem mceru eedahd
ſirdi, kā wiſch ſawōſ wahrdoſ apfohlijeeſ, bet tohſ
nepateeſiguſ atſlahj grehku-ſohdā.

213) Woi tad paſchā biſtiſ ween pee biſtiſ-tehwa ſawu
grehku deht japeeet?

Pateeſigſ draudſes = lohzehlis, kad winna ſirdſ

grehts deht jeb dwehseles-swehtibas deht irr apbehdina-
nata, woi pawissam, kad stahw garriga nesinnaschanâ
woi schaubischanâ, allaschim turrah's pee ta dwehseles-
gamma, fo Deew's winnam lizzis un schim buhs ar
Deewa-wahrdeem winnu pamahzih't un us zettu rah-
diht, kâ winna ammat's nefs.

214) Woi tad mahzitajam brihw to ispaudeht, fo kas itt kâ
bikt's-tehwam winnam subdsejis un istejis?

Tas winnam naw brihw. Winsch gan sawu bikt's-
behrnu warr stubbin'ht, lai tas cet un issalka zilwe-
keem tohs grehtus, ^{card} s pehz Deewa taisnibas zilwe-
keem irr sinnami jadarra, bet pascham bikstehwam
naw palaut's to isteikt neweenam zilwekam.

Kahdeem kuss tohs grehtus paturreht un nepeedoht?

Wisseem netizigeem, kas eeksch grehkeem
tihshi paleek, kas deewischkigas mahzibas pul-
gotaji irr un no grehkeem neatstahjâhs.

215) Kâ tad nu ar teem tahdeem jadarra, kas no saweem
grehkeem negribb atagreesies?

Ite winneem warr peedohtschanu fluddinaht, ne
arti pee Deewa-galda winnus peenemt, fur tee few
par sohdu ween peeeetu. Bet kad tee mahzitaju un
draudses-wezzaku pamahzischanu un norahschanu ne-
peenem, woi ar weeglaku pahrmahzischanu pee atsih-
schanas nepaleek atwesti, tad winni tik ilgi no draudses
isschikrami un par sweschmeekeem turrami, kamehr
Deew's winnu zettu prahtu lausch un tee sawus grehtus
noschehlodami schelastibu luhdsjâhs. Tâ pat's muhsu
kings mahziis¹⁾ un pehi tam tee apustuli darrijusch²⁾.

¹⁾ Matt. 18, 15-17. Ja tads brâhli's prett tewi
grehto, tad eij un pahrmahzi winnu stary tew un winnu
sewischi; kad winsch tewi klausa, tad tu essi sawu brâhli
mantojis. Un ja winsch negribb klausih't, tad nemm pee
fewim wehl weenn jeb diwi, kâ no diweju jeb treiju tee-
zineeku matres ikkars wahrds tohp apstiprinah'ts. Bet ja
winsch tohs neklausa, tad falli to tai draudsbai; bet ja
ja winsch to draudsbu neklausa, tad turri to par pagonu
un mutineeku. - ²⁾ 1 Kor. 5, 3-5. 1 Tim. 1, 19, 20.
2 Kor. 2, 6, 7. 2 Tess. 3, 6, 14. Tit. 3, 10.

[Handwritten text in German script, including names like 'Friedrich Parns' and various illegible notes.]